

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Veronika Gajdošová

**Cíle a aktivity občanského sdružení Élektra
případová studie**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: PhDr. Hana Havelková PhD.

Praha 2008

Prohlašuji, že jsem práci vypracoval/a samostatně s použitím uvedené literatury a souhlasím s jejím eventuálním zveřejněním v tištěné nebo elektronické podobě.

V Praze dne 27.6.2008

.....
Podpis

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí mé bakalářské práce PhDr. Haně Havelkové PhD. za její odbornou pomoc a podnětné připomínky.

Za ochotu a věnovaný čas děkuji i členům ženské organizace Élektra, kteří mi poskytli mnoho cenných informací a podělili se se mnou o své zkušenosti a názory.

Obsah

I. Úvod	6
Cíle výzkumu	7
II. Teoretická část	8
1. Vymezení pojmů: občanská společnost, neziskový sektor a neziskové organizace.....	8
1.1. Právní formy neziskových organizací.....	9
1.2. Role neziskových organizací ve společnosti.....	12
1.3. Sociální služby jako oblast možného zaměření neziskových organizací.....	13
1.4. Financování neziskových organizací.....	16
2. 90. léta jako „boom“ ženského aktivismu v České republice.....	21
2.1. Na co se zaměřují a jaké cíle si kladou prožensky orientované NNO.....	23
2.2. Problémy ženského aktivismu (v 90. letech i dnes).....	25
2.3. Financování prožensky orientovaných NNO (v 90. letech i dnes).....	27
3. Sexuální násilí (znásilnění a sexuální zneužívání).....	28
3.1. Znásilnění jako závažný sociální problém.....	28
3.1.1. Následky znásilnění.....	29
3.1.2. Genderové stereotypy spojené se znásilněním.....	30
3.1.3. Formy pomoci znásilněné ženě.....	31
3.2. Sexuální zneužívání.....	31
3.2.1. Sexuální zneužívání v rodinném kruhu.....	32
3.2.2. Až dítě vyroste (dlouhodobé následky).....	32
III. Analytická část	34
4. Metoda výzkumu.....	34
4.1. Metoda sběru dat a jejich interpretace.....	34
5. Informační část o organizaci Élektra.....	36
5.1. Vznik organizace a její právní prostředí.....	36
5.2. Název organizace.....	36
5.3. Smysl činnosti, filosofie a cíl o.s Élektra.....	37
5.4. Organizační struktura.....	37
5.5. Činnost organizace.....	38
5.5.1. Terapeutická činnost.....	38
5.5.2. Krizová intervence.....	40
5.5.3. Poradenská činnost.....	40

5.5.4. Vzdělávací a informační činnost.....	41
5.5.5. Publikační činnost.....	50
5.6. Jak organizace informuje o své činnosti veřejnost a jaké strategie k tomu užívá.....	50
5.7. Spolupráce o.s. Élektra u nás i v zahraničí.....	53
5.8. Financování o.s. Élektra.....	55
5.9. Problémy, se kterými se o.s. Élektra potýká.....	57
6. Interpretace rozhovorů při zodpovězení dvou výzkumných otázek.....	59
6.1. Vnímání organizace veřejností a jinými ženskými organizacemi z pohledu členek Élektry.....	59
6.2. Postoje členů organizace Élektra k ženskému aktivismu (feminismu).....	60
IV. Závěr.....	62
Seznam použité literatury.....	64
Příloha č. 1 – Logo organizace Élektra.....	67
Příloha č. 2 – Publikace o.s. Élektra a jejich stručný popis.....	68
Příloha č. 3. – Zpráva o činnosti za období 1996-1998, 2002-2006.....	72
Příloha č. 4. – Členové koalice Koordony.....	79
Příloha č. 5. – Okruhy otázek pro rozhovory.....	81

I. Úvod

Problematika sexuálního zneužívání byla v období komunismu jakoby zahalená určitým tabu. Až po revoluci v roce 1989 se na povrch dostávalo značné množství případů lidí, kteří sexuální zneužití zažili na vlastní kůži a jeho důsledky v podobě hrozného trauma si se sebou nesli až do dospělosti. Až v posledních letech se začala věnovat stále větší pozornost fenoménu sexuálního zneužívání v dětství (dále SZD). Ve své práci se nebudu zabývat fenoménem SZD jako takovým, ale představím ženskou nestátní neziskovou organizaci v celé její komplexnosti, která si problematiku SZD zvolila jako cíl své rozmanité činnosti, s konkrétnějším zaměřením se na bývalé již dospělé oběti SZD a již třináctým rokem je jedinou organizací v Česku, která se zabývá tak specifickým tématem, jakým SZD bezpochyby je.

Teoretická část mi zde bude podkladem pro klasifikaci zvolené organizace a pomůckou jejího zasazení do širšího rámce občanské společnosti. Soustředím se zde hlavně na vysvětlení jednotlivých pojmů spojených s neziskovou sférou, které tak budou jakousi základnou pro pochopení fungování zvolené ženské organizace. Vzhledem k tomu, že jsem si za předmět výzkumu zvolila organizaci ženskou, které vznik se datuje do doby poloviny 90.let 20.století, bude důležitou součástí teoretické části této práce také nastínění tzv. boom ženského aktivismu v 90. letech minulého století, spolu se stručným výčtem typů organizací, zaměřených převážně na řešení ženské otázky ve společnosti. Teoretickou část uzavře problematika sexuálního násilí ve formě znásilnění a sexuálního zneužívání a její bližší přiblížení.

V analytické části soustředím svou pozornost na danou organizaci a pomocí různých zdrojů dat a kombinací různých metod ji představím v její celistvosti od doby jejího vzniku a dobu současnou. Zaměřím se nejen na její hlavní činnost, ale také na způsob jakým se prezentuje jak vůči veřejnosti, tak i vůči svým „kolegům“ z jiných neziskových organizací a jaké prostředky k tomu užívá.

Cíle výzkumu

Cílem mé práce je představit konkrétní občanské sdružení Élektra z hlediska jeho fungování, smyslu a struktury. Smyslem mé práce bude také přispět k poznání české občanské společnosti. Snahou této práce je rovněž zodpovědět otázky, které se týkají role zvoleného o.s. ve společnosti a důvodu jeho vzniku. Zvolené občanské sdružení může prostřednictvím mé práce inspirovat další neziskové organizace. I v tom je tedy možné nalézt její smysl.

Výzkumné otázky :

- Jakým směrem je zaměřena činnost o.s. Élektra?
- Na jaké cílové skupiny se o.s. Élektra soustředí?
- Jakým způsobem získává finanční prostředky pro svou činnost?
- Jaké je z hlediska kvalifikace a dobrovolnosti složení pracovníků o.s.?
- Spolupracuje o.s. Élektra s jinými organizacemi?
- Jakým způsobem se organizace prezentuje na veřejnosti?
- Jak si myslí členové organizace, že jsou vnímání veřejností a jinými ženskými organizacemi?
- Jaký je postoj členů o.s. Élektra k ženskému aktivismu (popřípadě feminismu)?

II. Teoretická část

1. Vymezení pojmů: občanská společnost, neziskový sektor a neziskové organizace

Ve své práci pracuji s pojmovým aparátem občanská společnost, neziskový sektor a neziskové organizace. Vysvětlení a bližší přiblížení těchto pojmů je relevantní pro mou bakalářskou práci, protože organizace Élektra je neziskovou nestátní organizací, které tak působí v rámci neziskového sektoru, tak jako všechny neziskové organizace. Neziskové organizace jsou důležitým prostředkem občanské participace v rámci občanské společnosti.

Při vymezení pojmu občanská společnost budu vycházet z toho, jak ji představuje Karel Müller ml., podle kterého byl tento pojem uveden na scénu hlavně v kontextu boje proti totalitnímu řízení a prosazování lidských práv. Občanská společnost má být podle něj prostorem svobodného lidského spolčování, který má být protiváhou rozpínavosti státní správy. Zde Müller, inspirován Charlesem Taylorem, ale i dalšími autory, rozděluje dvojí typ očekávání od občanské společnosti; ve slabším smyslu, který momentálně převládá v Česku i na západě, očekáváme od občanské společnosti existenci volných sdružení nezávislých na státu, v silnějším smyslu pak to, že v občanské společnosti taková sdružení a spolky nejen existují, ale také dokáží činnost státního aparátu náležitě ovlivňovat. Občanská společnost je podle Müllera všeobecně pokládána za nástroj svobody a záruku demokracie. Podkladem pro její existenci má být svobodná demokratická společnost a moderní demokracie. Müller vymezil občanské společnosti čtyři funkce: obrannou (proti rozpínavosti moci státu), legitimizační (legitimizuje vládu, udílí jí důvěru), participační (zapojení občanů do věcí veřejných) a integrační (aby byl náš hlas vyslyšen, je třeba spojit se s jinými). (Müller, 2003). Pojem občanská společnost neoznačuje určitou část společnosti, ale vztah mezi všemi třemi sektory.

Při definici pojmu neziskový¹ sektor jsme se inspirovala sociologem Pavel Fričem, který neziskový sektor označuje také termínem „sektor třetí“, čím zdůrazňuje jeho situovanost mezi státem a trhem (Frič, Goulli, 2001). Podle českého filosofa Jana Sokola občanský sektor v každé normální lidské společnosti existuje a vždycky existoval, jen se na něj soustředila pozornost až v polovině minulého století. *„Občanský sektor tvoří vždy síť dílčích sdružení a organizací, která se nedá uspořádat do prosté hierarchie a pro niž je charakteristické*

---

¹ Jinak označovaný také jako sektor občanský (zdůrazňuje propojenost neziskových organizací s občanskou společností), nevládní, dobrovolnický (vzdvihující specifickou roli dobrovolné činnosti v tomto sektoru) nebo nezávislý (funguje nezávisle na vládě). Neziskové organizace v neziskovém sektoru nesou ale všechny tyto atributy, proto podle Friče není možné opírat jejich definici o některý z nich (Frič, Goulli, 2001)

množství různých horizontálních vazeb a spoluprací“ (Sokol, 2002: 7). Charakteristickými znaky občanského sektoru je jednak jeho „spontánnost“, vzniká totiž dobrovolným rozhodnutím a činností „obyčejných lidí“; dále pak jeho „rozmanitost“, hlavně zaměření činností, které se dotýkají takřka všech oblastí života společnosti; také „veřejný zájem“, přesahující téměř vždy spolkové zájmy a nakonec „občanské prostředí“, které může vzniknout jen na pozadí rovnostářské a vysoce individualizované společnosti. (Sokol, 2002). Neziskový sektor se skládá z nestátních neziskových organizací (dále jen NNO), které podle amerického sociologa Lestera M. Salomona charakterizuje pět společných rysů. Jde především o organizace do určité míry institucionalizované². Čistě neformální shromáždění osob podle Salomona do této definice nezapadají a tak nejsou považována za součást neziskového sektoru³.

Neziskové organizace mají soukromou povahu, jsou institucionálně oddělené od státní správy a také nejsou založené pro účely podnikání a vytváření zisků. Případný hospodářsky zisk nerozdělují mezi zaměstnavatele nebo zaměstnance, ale používají ho k naplňování účelu organizace. Jsou samosprávné a autonomní, jsou schopné řídit svou vlastní činnost; zahrnují také určitý prvek dobrovolné činnosti. (Frič, Goulli, 2001). Jejich zakladatelem není stát, naopak zastávají ve většině případů činnosti v nejrůznějších oblastech života, které stát není schopen nebo nemůže zastat sám. V této činnosti jsou neziskové organizace většinou výrazně efektivnější, než kdyby podobnou činnost organizoval stát. Na cestě k budování občanské společnosti jsou neziskové organizace vlastně nenahraditelné, i když veřejnost stále ještě plně nechápe jejich význam ve společnosti. Zná totiž jen mediálně propagované NNO a také ty ve svém okolí. Organizace, které ale nemají možnost se mediálně zviditelnit, nemají tak velkou šanci dostat se do povědomí lidí. (Vajdová, 2005).

1.1. Právní formy neziskových organizací

V této kapitole představuji jednotlivé právní formy neziskových organizací, jejich zakotvení v české legislativě, podmínky jejich vzniku, činnosti a zániku. Podrobněji popisují právě občanská sdružení, protože jsou pro moji práci relevantnější z důvodu toho, že organizace, kterou se v práci zabývám, je také právní formou občanským sdružením.

---

² V některých zemích je to dáno jejich formálním statutem (Frič, Goulli, 2001)

³ Jejich přínos pro společnost ale není zanedbatelný (Frič, Goulli, 2001)

Registrace každé neziskové organizace je v České republice povinná a to buď na ministerstvu vnitra nebo u krajských soudů. Zákonnou podmínkou existence každé neziskové organizace v ČR je schválení a dodržování daných stanov (Rakušanová, Stašková, 2007). Obecné zákony, které by regulovaly činnost všech neziskových organizací jednotně, v české legislativě neexistují, fungování a konkrétní práva a povinnosti každé právní formy neziskové organizace jsou vymezeny v jednotlivých speciálních zákonech. (Vajdová, 2005). Jedině zákon o dobrovolnické službě platí pro všechny typy neziskových organizací stejně.

Vajdová uvádí, že podmínkou registrace všech typů neziskových organizací je definice jejich poslání. Ne všechny neziskové organizace ale definují svoje poslání jasně a srozumitelně. Nejlépe ho definují právě ty, které působí v oblasti sociálních služeb, díky jejich standardům. (Vajdová, 2005).

Podle Vajdové je v současné době možné zakládat neziskové organizace buď jako občanská sdružení; obecně prospěšné společnosti; nadace a nadační fondy nebo jako církevní právnické osoby. (Vajdová, 2005)

Vznik, činnost a zánik občanských sdružení je upraven v zákoně č.83/1990 Sb., o sdružování občanů. Podle tohoto zákona vzniká občanské sdružení ve dvou fázích, první je jeho založení. Je-li občanské sdružení založeno, je nutné podat návrh na jeho registraci. K tomu je třeba nejméně tři občanů, z nichž alespoň jeden je starší 18 let. (Matoušek a kol., 2007). Registrace je nenáročná a rychle proveditelná a provádí se na ministerstvu vnitra⁴.

Legislativa vymezující činnost občanských sdružení je podle Vajdové jen rámcová. To na jedné straně činnost občanských sdružení zjednodušuje, na druhé straně komplikuje jejich kontrolu veřejností. Problémem je podle autorky také nedořešená likvidace občanských sdružení.(Vajdová, 2003)⁵. Řada občanských sdružení v praxi končí svoji činnost, aniž by svůj zánik legislativně ošetřila a zajistila své vyřazení z evidence neziskových subjektů. Jak udává Vajdová, povinnost občanského sdružení ohlásit svůj zánik je pouze deklaratorní. (Vajdová, 2003).

Obecně prospěšnou společnost definuje stát jako právnickou osobu jejíž činnost upravuje zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech. Zakládat tuto právní formu neziskové organizace mohou jak fyzické a právnické osoby tak i stát. (Matoušek a kol., 2007).

---

⁴ Ministerstvo vnitra registruje stanovy, které musí obsahovat: název sdružení, sídlo, cíl činnosti, orgány sdružení a způsob jejich ustanovování a určení orgánů a funkcionářů oprávněných jednat jménem sdružení, ustanovení o organizačních jednotkách a zásady hospodaření (Rektořík a kol., 2001)

⁵ Zánik občanského sdružení může nastat buď dobrovolným rozpuštěním nebo sloučením s jiným sdružením, nebo pravomocným rozhodnutím MV o jeho rozpuštění (Rektořík a kol., 2001).

Jejich legislativa, stejně jako legislativa nadací a nadačních fondů je v porovnání s legislativou občanských sdružení poměrně striktní až svazující. Některé organizace, kterých činnost má povahu spíše obecně prospěšných společností, se proto jak uvádí Vajdová, raději registrují jako občanská sdružení. (Vajdová, 2005).

Nadace a nadační fondy, jsou účelová sdružení majetku a jejich činnost je vymezena zákonem č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech ze září 1997. Jejich účelem je podle tohoto zákona dosahování obecně prospěšných cílů⁶.

Církevní právnické osoby zakládají církve a náboženské společnosti podle zákona č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností. Církve jsou soukromoprávní subjekty, které si mohou samy určovat své uspořádání a v rámci své působnosti zřizovat a rušit jakékoli útvary, které jsou však jako právnické osoby uznávány jen v rámci církve.

1.2. Role neziskových organizací ve společnosti

V této kapitole představuji dvojí dělení neziskových organizací jednak podle funkcí, jaké mohou plnit ve vztahu ke svým členům a k veřejnosti a jednak podle zaměření činnosti. Obě tato dělení jsem převzala od Friče. Od socioložky Vajdové jsem převzala participační funkci, kterou neziskových organizací ve společnosti zastávají.

Role neziskových organizací je v moderních demokratických společnostech podle Friče nezastupitelná. Jejich znakem je, že slouží účelům, které často přesahují soukromí prospěch svých členů a tím přispívají k veřejnému blahu. (Frič, Goulli, 2001).

Podle toho do jaké míry plní neziskové organizace *kritérium veřejného prospěchu* je Frič dělí na: organizace vzájemně a veřejně prospěšné.

Hlavním cílem organizací vzájemně prospěšných je sloužit zájmům svých členů. Veřejný prospěch, i když se mu neziskové organizace také věnují, není jejich hlavní prioritou. Tyto skupiny vznikly např. na bázi určité podobnosti zájmů, koníčků, osudů svých členů, sociálního postavení, profese, věku atd. Poskytování veřejně prospěšných služeb je hlavním cílem u organizací veřejně prospěšných. Tyto organizace jsou otevřeny široké veřejnosti. Organizace zajišťující veřejně prospěšné služby jsou v zahraničí podle Friče daleko víc zvýhodňovány v různých oblastech než organizace, jenž slouží jenom zájmům svých členů.

---

⁶ Obecně prospěšným cílem je zejména rozvoj duchovních hodnot, ochrana lidských práv nebo jiných humanitárních hodnot, ochrana přírodního prostředí, kulturních památek a tradic a rozvoj vědy, vzdělání, tělovýchovy a sportu. (§ 1 č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech).

(Frič, Goulli, 2001). Frič nabízí ještě jedno dělení neziskových organizací a to, z *hlediska zaměření jejich činnosti*. Ty neziskové organizace, které svou pozornost soustřeďují především na poskytování služeb různého druhu Frič označuje jako servisní. Nejde zde o služby, které by svou podstatou přinášely zisk (např. služby pro seniory, handicapované, marginální skupiny atd.). Tyto neziskové organizace se často snaží obstát v konkurenčním vztahu s komerčními nebo státními organizacemi, které poskytují odborné služby, díky vyšší efektivitě a kvalitě nabízených služeb (např. v oblasti zájmové činnosti, sportu, vzdělávání). Jiné neziskové organizace se zase mohou zaměřovat především na obhajobu práv a zájmů různých skupin lidí (nebo zájmů veřejných), jde o tzv. organizace advokační. Jejich snahou je upozorňovat na problematické otázky, projevovat veřejně své názory, kontrolovat rozhodování státní správy. Na podporu svých požadavků často mobilizují i širokou veřejnost. (Frič, Goulli, 2001)

Tab.č. 1 Dělení NNO podle zaměření činnosti a podle druhu sledovaného zájmu

Druh sledovaného zájmu

<i>Zaměření činnosti</i>	Veřejný	Vzájemný – kolektivní
Servisní	Servisní veřejně prospěšné NO (působící v oblasti zdraví, sociální péče nebo školství)	Servisní vzájemně prospěšné NO (především sportovní kluby)
Advokační	Advokační veřejně prospěšné NO (působící hlavně v oblasti ekologie a lidských práv)	Advokační vzájemně prospěšné NO (především odbory a profesní NO – profesní komory)

(Frič, Goulli, 2001)

Kromě důležité role poskytovatele služeb plní neziskové organizace ještě jednu neméně významnou roli a to roli participační; zprostředkovávají účast občanů na veřejné politice (Vajdová, 2005).

Vajdová nabízí tři možné varianty participační role:

1: neziskové organizace v roli zástupců veřejnosti vůči veřejné správě⁷. Tato role spočívá v aktivním občanství⁸ a dobré znalosti cílových skupin občanů.

⁷ Účast NNO, především občanských sdružení, na veřejné politice se opírá o řadu zákonů, např. zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny; zákon č. 244/1992 Sb., o posuzování vlivů rozvojových koncepcí a

2: Neziskové organizace také v roli odborníků nebo nositelů praktické zkušenosti, jenž mohou být pozváni veřejnou správou k účasti v konkrétních oblastech.

3: A nakonec neziskové organizace v roli posilovatele participace občanů tím, že jednak poskytují finanční prostředky na rozvoj občanské společnosti, a také informují občany o jejich právech a pomáhají jim formulovat a hájit jejich zájmy. Nebo v rámci této role učí občany vytvářet komunitní koalice nebo pořádají kulaté stoly k diskusi veřejných dokumentů. (Vajdová, 2005).

1.3. Sociální služby jako oblast možného zaměření neziskových organizací

Zde představuji jednotlivé oblasti, v nichž mohou neziskové organizace své funkce ve vztahu ke společnosti zastávat a soustředím se zejména na působení neziskových organizací v oblasti sociálních služeb. Blíže vysvětlím, co se vůbec skrývá pod pojmem sociální služby a také jak se měnily jejich standardy od 1989 až do současnosti, hlavně v rámci jedné z právních forem neziskových organizací a to občanského sdružení. Blíže se zaměřit na tuto oblast je pro moji práci relevantní z důvodu toho, že jednak organizace Élektra působí v oblasti sociálních služeb a na tuto činnost má i akreditaci a také že je tato organizace právní formou občanské sdružení.

Škála činností je v neziskových organizacích velmi široká. Tým společenských vědců, kteří pracovali na realizaci *Johns Hopkins Comparative Nonprofit Sector Project*, vytvořili Mezinárodní klasifikaci neziskových organizací (ICNPO)⁹ podle jejich působení. Podle této klasifikace mohou neziskové organizace působit jednak v oblasti kultury a umění jako divadla, muzea nebo knihovny; v oblasti sportu a rekreace jako tělovýchovné organizace nebo sportovní kluby; v oblasti vzdělání a výzkumu; také v oblasti zdraví včetně nemocnic, rehabilitačních zařízení atd.; nevynímaje oblast ochrany životního prostředí a živočichů; rozvoje obce a bydlení; oblast ochrany práv a obhajoby zájmů a také politiky včetně poradenství, organizací hlásající lidská práva a politických stran atd.. Mnoho neziskových organizací působí také v oblasti dobročinnosti a náboženství jako nadace nebo charitativní organizace, jako kostely, mešity nebo synagogy; v oblasti pracovních vztahů a mezinárodních aktivit jako například rozvojová pomoc atd. V neposlední řadě je jejich působení také

---

programů na životní prostředí; zákon č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím; zákon č. 123/1998 Sb. o právu na informace o životním prostředí. (Vajdová, 2005)

⁸ Nejde o princip většinové reprezentace (Vajdová, 2005)

⁹ Viz Lester M. Salomon and Helmut K. Anheier, the International Classification of Nonprofit Organizations: ICNPO-Revision 1, 1996. The Johns Hopkins Comparative Nonprofit Sector Project, Working Paper No.19, June 1996. (Frič, Goulli, 2001)

v oblasti sociálních služeb včetně péče o děti a mládež, péče o rodinu, služeb handicapovaným, služeb pro starší občany, pomoc uprchlíkům a lidem bez domova nebo jde například o útulky nebo jídelny. (Frič, Goulli, 2001).

Ve všech těchto oblastech je většina poskytovaných služeb neziskovými organizacemi na vysoké profesionální úrovni. Kvalita a také kvantita služeb v České republice se ale region od regionu liší. Neziskové organizace tím, že nemají zmapovanou skutečnou tržní poptávku po službách, reagují jen na viditelné potřeby společnosti a trhu. (Vajdová, 2005).

Právě oblast sociálních služeb, tak jako oblast politickou a ekonomickou, zasáhlo uvolnění poměrů po roce 1989 v České republice. Změny v oblasti sociálních služeb způsobily dramatický nárůst počtu nestátních neziskových organizací, které začaly sociální služby poskytovat. Většina těchto organizací byla pro nedostatek jiné právní úpravy založena jako občanská sdružení, tehdy ještě podle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů¹⁰. Občanské sdružení tehdy nemuselo nikomu odpovídat, měnit své řídicí orgány, nemuselo vydávat výroční zprávy ani si nechávat provádět audit svého finančního hospodaření. I když sdružení poskytovalo služby náročné na kvalifikaci personálu, nemuselo až do roku 2007 zaměstnávat pracovníky s určitou kvalifikací, formulovat metodiku práce a ani se zabývat kvalitou svých služeb. (Matoušek a kol., 2007).

Matoušek uvádí, že sociální služby se poskytují lidem společensky znevýhodněným, za účelem zlepšit kvalitu jejich života, případně je v maximální možné míře do společnosti začlenit, nebo společnost chránit před riziky, jejichž jsou tyto lidé nositeli. Sociální služby proto zohledňují jak osobu uživatele, tak jeho rodinu, skupiny do nichž patří, případně zájmy širšího společenství. (Matoušek a kol., 2007).

Tyto služby se částečně překrývají s širší kategorií veřejných služeb, to znamená služeb poskytovaných v zájmu veřejnosti. Na rozdíl od služeb komerčních jsou financovány z veřejných rozpočtů, jsou podrobněji definovány legislativou než jiné služby a díky tomu jsou více závislé na politickém rozhodování státu, krajů a obcí.

Po roce 1989 bylo ale financování neziskových poskytovatelů sociálních služeb ve velké míře závislé na centrálně rozdělovaných dotacích ze státního rozpočtu. Tyto dotace tehdy ale nebyly řízeny žádnou jasně formulovanou vizí jejich rozvoje. Byly poskytovány pouze na jeden rok a organizace peníze z těchto dotací dostávala se zpožděním až několika měsíců od

---

¹⁰ Tento zákon ale nerozlišoval subjekty poskytující služby veřejnosti od subjektů, které sdružují lidi stejných zájmů a slouží jen jim. (Matoušek a kol., 2007)

začátku kalendářního roku, kdy měly dotace pokrývat výdaje na poskytování služby. Způsobovalo to obrovskou nejistotu v očích neziskových organizací, jejichž snaha získat dotace ze všech nabízejících se zdrojů vedla k tomu, že se některé organizace pouštěly do projektů, pro něž neměly ani dostatečné personální zázemí, ani materiální a prostorové vybavení. (Matoušek a kol., 2007).

Neziskové organizace se v poskytování sociálních služeb dnes řídí zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách v jeho novém znění z května roku 2006. Koncepce sociálních služeb se o něco málo změnila¹¹. Zatímco předtím podle zákona č. 182/1991 Sb. z roku 1991 sociální služby měl primárně poskytovat stát (ministerstvo práce a sociálních věcí) nebo okresní úřady, podle zákona z roku 2006 je mají poskytovat především obce a neziskové organizace, aby tak mohla být každá služba co nejvíce „šitá na míru“ potřebám konkrétního klienta. Služba také byla občanům „zajišťována“, což implikuje pasivní roli klienta sociálních služeb, který čekal až mu bude poskytnuto, a nebyl žádným motivačním prvkem veden k tomu, aby se rozhodoval a vyvíjel vlastní aktivitu. (Matoušek a kol., 2007). Sociální péče nebyla podle staré definice individualizována, tak jako podle definice nové, ale uniformně poskytována určitým skupinám osob. Člověk, který si chtěl tyto služby nárokovat, musel spadat do jedné z těchto skupin: rodiny s dětmi; občané těžce zdravotně postižení; staří občané; občané, kteří potřebují zvláštní pomoc; nebo občané společensky nepřizpůsobení. Tato kategorizace osob se v průběhu devadesátých let ukázala jako nevhodná, protože se sebou nesla stigmatizaci klientů systému. Škála sociálních služeb podle staré definice dělila sociální služby na poradenské; ústavní sociální péči; pečovatelskou službu; stravování; kulturní a rekreační péči. Tato škála byla vymezena velmi úzce a také se výrazně orientovala na ústavní péči. (Matoušek a kol., 2007). Nová kategorizace¹² dělí sociální služby na sociální poradenství; služby sociální péče a služby sociální prevence. Sociální poradenství zákon rozděluje na základní a odborné.¹³ Základní poradenství zahrnuje „poskytování potřebných informací přispívajících k řešení nepříznivé sociální situace“. Odborné sociální poradenství „je poskytováno se zaměřením na potřeby jednotlivých okruhů sociálních skupin ve specializovaných poradnách“ (Matoušek a kol., 2007). Služby sociální péče¹⁴ „napomáhají osobám zajistit jejich fyzickou a psychickou soběstačnost s cílem umožnit jim v nejvyšší

---

¹¹ Tato nová koncepce sociálních služeb je patrná z ustanovení § 2 zákona, která stanoví základní zásady poskytování sociálních služeb. (Matoušek a kol., 2007).

¹² Nová kategorizace je do určité míry převzatá z německé právní úpravy (Matoušek a kol., 2007).

¹³ Podle § 37 č. 108/2006 Sb., zákon o sociálních službách

¹⁴ Podle § 38 č. 108/2006 Sb., zákon o sociálních službách. Patří sem služby jako osobní asistence, pečovatelská služba, tísňová péče podpora samostatného bydlení, domovy pro osoby se zdravotním postižením, také pro seniora nebo domovy se zvláštním režimem, chráněné bydlení atd.

možné míře zapojení do běžného života společnosti a v případech, kdy toto vylučuje jejich stav, zajistit jim důstojné prostředí a zacházení“ (Matoušek a kol., 2007). Služby sociální prevence¹⁵ „napomáhají zabránit sociálnímu vyloučení osob, které jsou tímto ohroženy pro krizovou sociální situaci, životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, pro sociálně znevýhodňující prostředí a ohrožení práv a oprávněných zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby; jejich cílem je napomáhat osobám k překonání jejich nepříznivé sociální situace a chránit společnost před vznikem a šířením nežádoucích společenských jevů.“ (Matoušek a kol., 2007).

Sociální služby lze poskytovat pouze na základě oprávnění k poskytování sociálních služeb, jež vzniká rozhodnutím o registraci, vydaným příslušným krajským úřadem. Žadatel musí splňovat následujících podmínky: jednak musí podat písemnou žádost o registraci; prokázat bezúhonnost a odbornou způsobilost všech poskytovatelů sociálních služeb; zajistit hygienické podmínky¹⁶; doložit vlastnické nebo jiné právo k objektu, kde bude služby poskytovat (na majetek nesmí být prohlášen konkurz); a v neposlední řadě musí žadatel zajistit materiální a technické podmínky odpovídající druhu služeb (Matoušek a kol., 2007). Registrace je určitým nástrojem ochrany klientů sociálních služeb ze strany státu. Dalším nástrojem ochrany ze strany státu je kontrola poskytovatelů těchto služeb ve formě inspekce poskytování sociálních služeb, předmětem které je plnění podmínek stanovených pro registraci poskytovatelů sociálních služeb a také kvalita těchto služeb. Stát těmito nástroji chrání zranitelné lidi, kteří tvoří největší klientelu v oblasti těchto služeb. (Matoušek a kol., 2007).

1.4. Financování neziskových organizací

V této části se zaměřuji na jednotlivé možnosti neziskových organizací získat finanční prostředky pro svou činnost a fungování celé organizace z různých finančních zdrojů. Pro financování jsem vyčlenila samotnou jednu kapitolu, jednak proto, že celková činnost neziskových organizací je závislá na možnostech financování, financování je tak důležitým prvkem, aby jakákoli nejen nezisková ale i zisková organizace mohla vůbec fungovat, a hlavně kvůli tomu, že neziskové organizace specifické tím, že nejsou primárně založeny pro

---

¹⁵ Podle § 53 č. 108/2006 Sb., zákon o sociálních službách. Patří tam například: raná péče, telefonická krizová pomoc, tlumočnické služby, azylové domy, kontaktní centra, krizová pomoc, sociálně terapeutické dílny, terapeutické komunity, sociální rehabilitace atd.

¹⁶ V případě, že sociální služby budou poskytovány v zařízení (Matoušek a kol., 2007)

hromadění zisku, jsou svým financováním odkázány buď na stát, nebo na jiné organizace ziskové nebo například na dárcovství ze strany lidí.

Neziskové organizace mají k dispozici několik možností jak získat finanční prostředky. Většinou převažují finanční prostředky z domácích zdrojů a to hlavně z veřejných rozpočtů, z firem, nadací a také od individuálních dárců.

Nejvýznamnějším finančním zdrojem financování neziskových organizací v rámci neziskového sektoru v České republice jsou veřejné rozpočty (spadají sem vedle státního rozpočtu také rozpočty krajů a obcí). Neziskové organizace mohou získat finance z veřejných rozpočtů několika způsoby. Jedním z nich je státní dotační politika¹⁷, která je určena pouze pro neziskové organizace. Ostatní způsoby získávání financí z veřejných rozpočtů se vztahují i na další subjekty.¹⁸ (Rakušanová, Stašková, 2007). Dalšími způsoby, jak mohou získat finanční prostředky je krajská dotační politika¹⁹ a obecní dotační politika²⁰.

Dotace se poskytují občanským sdružením²¹, obecně prospěšným společnostem, církevním právnickým osobám a dalším právnickým osobám, založeným za účelem poskytování služeb v oblasti zdravotnictví, kultury, vzdělávání, sociální a za účelem poskytování sociálně právní

---

¹⁷ Státní dotační politika vůči NNO je v ČR ukotvena v zásadách pro poskytování dotací ze státního rozpočtu NNO podle usnesení vlády ČR ze dne 7. února 2001 č. 114, v návaznosti na zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech. (Vajdová, 2005)

¹⁸ Podíl prostředků reálně poskytnutých NNO není v současné době možné odhadnout. Za rok 2003 bylo NNO přiděleno 3,8 mld. Nejvyšší část z těchto prostředků byla přidělena poskytovatelům sociálních služeb (více než 35%), pak následuje rozvoj sportu a tělovýchovy (téměř 34%). Na rozvoj kultury a záchranu kulturního dědictví (více než 11%), na ochranu a podporu zdraví včetně péče o zdravotně postižené (více než 6%). Na ochranu životního prostředí, udržitelný rozvoj a podporu programů příslušníků národnostních a etnických menšin (obě 2%). Dotace do 1% byly přiděleny na oblasti přípravy vstupu do EU a spoluúčasti na programech EU, ochranu spotřebitele a nájemných vztahů, pomoc při nenadálých událostech a rozvoj dobrovolnické služby. (Rakušanová, Stašková, 2007).

¹⁹ Za rok 2003 bylo přiděleno 634 mil. Kč. Téměř 32% na rozvoj sportu a tělovýchovy, více než 21% na rozvoj kultury a záchranu kulturního dědictví a téměř 20% poskytovatelům sociálních služeb. 11% na péči o ohrožené a problémové skupiny obyvatel, 6% na ochranu životního prostředí a trvale udržitelný rozvoj. 5% šlo na pomoc při nenadálých událostech a necelé 4% na ochranu a podporu zdraví, včetně péče o zdravotně postižené. Nejméně šlo na rozvoj dobrovolnické služby, přípravy na vstup do EU a podpora rovných příležitostí mužů a žen. (Rakušanová, Stašková, 2007)

²⁰ V roce 2003 bylo rozděleno 956 mil. Kč, z toho více než 54 % na rozvoj sportu a tělovýchovy, 15% poskytovatelům sociálních služeb, téměř 15% na rozvoj kultury a záchranu kulturního dědictví a 7% na péči o ohrožené a problémové skupiny obyvatel, na ochranu a podporu zdraví, včetně péče o zdravotně postižené. Necelé 2% pak na ochranu životního prostředí a trvale udržitelný rozvoj. Míň jak 1% šlo na podporu programů příslušníků národnostních a etnických menšin, pomoc při nenadálých událostech, na rozvoj dobrovolnické služby a ochrany spotřebitele a nájemných vztahů. (Vajdová, 2005)

²¹ Podle červnového usnesení vlády ČR č. 642/1999 „Zásady vlády pro poskytování dotací ze státního rozpočtu ČR občanským sdružením“ - dotace ze státního rozpočtu nesmí přesáhnout 70 % rozpočtových výdajů na schválený projekt; v případě vyžádaného vyššího podílu, musí být prostředky připadající na překročený podíl v rámci zúčtování poskytnuté dotace vráceny do státního rozpočtu; dotace se poskytují jen na úhradu nezbytných nákladů realizovaného projektu, do rozpočtu projektu nesmí být zakalkulován zisk. Dostupné online http://kormoran.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/A5BEBC3E294CDA59C12571B6006C12AE [cit. 1.6.2008]

ochrany dětí, pokud o tom rozhodne ústřední orgán státní správy. Dotace lze poskytnout na projekty neziskových organizací, které jsou v souladu s cíli státní politiky. (Vajdová, 2005).

Na státní dotace se někdy pohlíží jako na ohrožení jejich nezávislosti vůči státu. V různých zemích světa se přístup k financování neziskových organizací ze strany státu velmi liší. Příkladem země, kde NNO dostávají významné dotace od státu, je Holandsko. Holandský systém uznává, že NNO jsou při styku s veřejností daleko úspěšnější než státní instituce a často i finančně efektivnější. Holandská ministerstva respektují NNO jako důležité partnery a jsou ochotná podporovat kvalitní projekty, aniž by si dělala nárok do nich zasahovat. V některých západních zemích, např. ve Velké Británii nebo USA, je vládní podpora nevládních neziskových organizací podstatně menší. I tam si však stát uvědomuje jejich význam a proto je podporuje. Česká republika je ve srovnání se zahraničím ve zvláštním postavení. Jelikož zde zatím není dostatečně vyvinutá síť financování z jiných zdrojů (nadace, bohatých mecenáši a prostí občané), ochotných podporovat neziskové projekty, závisí bytí a nebytí NNO vesměs na zahraničních nadacích a na státu. Stát by si měl být vědom této své role i zodpovědnosti za základní rozvoj občanské společnosti, která na něm do značné míry leží. (Frič, Goulli, 2001).

I když se role státu ve vztahu k neziskovému sektoru po roce 1989 zásadně změnila, stát už nevystupuje v roli „majitele neziskového sektoru“, přece jenom stále udržuje NNO ve značné ekonomické závislosti na sobě samém. Může za to současný grantový systém financování NNO, který si ale zachoval ráz centrálně přidělovaných státních dotací. *„Dominantní role peněz ze státního rozpočtu nedává mnohým neziskovým organizacím velké možnosti pro rozvoj vlastních podnikatelských aktivit“*. (Frič, Goulli, 2001: 23).

Firemní dárci, firemní nadace a nadační fondy²² nejsou jenom další možností, jak poskytnout finanční prostředky pro NNO. Mohou se také stát spolutvárci podporovaných programů a aktivit. Přínosem pro firmu je možnost aktivně se účastnit přípravy, případně realizace podpořených aktivit. Postupně tím dochází k dlouhodobé spolupráci mezi NNO a firemními dárci, kteří se tak stávají nositeli pozitivní politické kultury a tím se také podílejí na formování občanské společnosti. (Rakušanová, Stašková, 2007). Oblast tohoto typu dárcovství se ale pořád ještě vyvíjí. Firmy totiž často postrádají zajímavé nápady a projekty ze strany neziskových organizací (Vajdová, 2005).

---

²² Do konce roku 2002 zřídily soukromé firmy v české republice 39 nadací. (Vajdová, 2005).

Národní firmy, které jsou součástí nadnárodních celků, jsou většinou směřovány k vytvoření konceptu společenské odpovědnosti firem. Zejména zahraniční a větší domácí firmy počítají s NNO ve svých koncepcích sociální zodpovědnosti, tzv. Corporate Social Responsibility (CSR)²³ a jejich prostřednictvím řeší podporu určitých témat nebo regionů. Spolupráce s neziskovými organizacemi je dobrou firemní vizitkou, ale zdaleka není standardní součástí firemní kultury, zvláště u malých a středních podniků. (Vajdová, 2003).

Firemní dárci nepodporují NNO jenom finančně, také mohou poskytovat své výrobky a služby se slevou nebo zdarma. Nejčastější formou podpory je sponzorství²⁴. Tradice firemních dárců poskytovat finanční dary jako takové, které jsou pro NNO osvobozeny od daňové povinnosti, v České republice není velmi rozvinuta. (Vajdová, 2003).

Nadace a nadační fondy rozdělují finanční prostředky NNO prostřednictvím grantů. Ve srovnání s výší finanční podpory z veřejných rozpočtů podle Rakušanové činí příspěvky nadačních subjektů asi 16 procent podpory z veřejných rozpočtů. „Podpora ze strany nadačních subjektů za poslední období nabrala pozitivní trend“ (Rakušanová, Stašková, 2007: 21). Český nadační sektor měl podpořit a částečně osvobodit od závislosti na zahraničních zdrojích financování Nadační investiční fond²⁵, který byl založen v ČR v roce 1992. Tato podpora nadací byla nastavena tak, aby se finanční prostředky, poskytnuté nadacím, dostaly jejich prostřednictvím českým neziskovým organizacím. (Rakušanová a Stašková, 2007).²⁶

Pokud chce NNO získat peníze z jakéhokoli fondu či nadace, musí mu zaslat oficiální písemnou žádost, kde popíše podrobný popis projektu, na který chce peníze použít. Musí v něm popsat všechny cíle projektu a jeho hlavní myšlenku, cílovou skupinu, na kterou se projekt má zaměřit, jeho organizační strukturu, kompletní časový rozvrh, atd. Jednou z nejdůležitějších částí je rozpočet projektu, tzn. podrobná kalkulace nákladů na jeho realizaci a jméno zodpovědné osoby za celý projekt. Fondy většinou neposkytují celých 100 % financí, které organizace skutečně potřebuje. Počítá se často alespoň s 15 % vlastního vkladu žadatele.

---

²³ Leaderem v oblasti CSR je Velká Británie, kde se vláda aktivně angažuje v rozvoji, propagaci a oceňování principů CSR. Poskytuje také daňové zvýhodnění investic do CSR a dárcovství. V ČR je význam investic do veřejně prospěšných projektů a CSR také velký. Ve srovnání se zahraničím však v ČR zatím schází koncepční celospolečenská diskuse o roli CSR v komerčním sektoru, uznání a ocenění odpovědných firem z pohledu vlády a veřejné správy a také motivační daňové a legislativní prostředí. (Kalousová, 2005).

²⁴ Tzv. smlouvy o reklamě. Zisk musí NNO podle zákona zdanit. (Vajdová, 2003).

²⁵ Pro tyto účely bylo vyhrazeno 1% akcií z druhé vlny kupónové privatizace.

²⁶ Rozdělení finančních prostředků Nadačního investičního fondu byla pověřena tehdejší Rada vlády pro nadace (předchůdkyně Rady vlády pro NNO). Jejím úkolem bylo stanovení pravidel pro rozdělení těchto finančních prostředků a vyhlásit a následně také vyhodnotit výběrové řízení subjektů, ucházejících se o získání prostředků z NIF. Všechny tato pravidla a výsledky výběrového řízení pak Rada vlády pro nadace předložila vládě, která je měla schválit a pak předložit Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR. Ta potom rozhodla o tom, komu budou tyto finanční prostředky poskytnuty. (Rakušanová a Stašková, 2007).

Po skončení projektu, pokud to fond požaduje, musí NNO poslat fondu detailní vyúčtování svých výdajů. (Vajdová, 2005). Pro neziskové organizace jsou významným zdrojem financování i zahraniční prostředky, které do českých neziskových organizací přicházejí ze zdrojů vládních nebo soukromých. Zajímavé je, že převážná část amerických prostředků poskytovaných NNO ve střední a východní Evropě nepochází od vlády USA, ale od soukromých nadací. Naopak většinu západoevropské pomoci poskytují vládní instituce jednotlivých států nebo celoevropské instituce (Evropská unie). Zahraniční pomoc mohou tvořit jednak přímé dotace NNO, jednak nepřímé granty poskytované západním NNO určené pro programy spolupráce se zeměmi střední a východní Evropy²⁷ a jednak mezivládní pomoc ze zahraničí poskytovaná státní na podporu neziskového sektoru. Neziskové organizace, které realizují projekty financované z fondů EU, mají povinný audit těchto projektů. (Vajdová, 2003)

Individuální dárcovství i když není cizí české společnosti, není neziskovými organizacemi považováno za tak významný zdroj financí a také na něj ani NNO nespolehají. Hlavní brzdou je nedostatečná kreativita ze strany NNO v oslovování individuálních dárců. (Vajdová, 2005). Veřejné sbírky jsou příkladem anonymního dárcovství. V této době se neziskový sektor snaží nahodit téma neanonymního dárcovství, čím je možné nastolit určitou stabilitu ve financování a posílení diversity. (Rakušanová, Stašková, 2007).

Dalším možným zdrojem financí pro neziskové organizace jsou hazardní hry a loterie. Svůj malý společenský přínos musí podle zákona²⁸ všichni provozovatelé loterií, kasin, sázkových her a dalších hazardních her kompenzovat tím, že musí převést část svých zisků na sociální, zdravotní, sportovní, ekologický, kulturní nebo jiné veřejně prospěšné účely. Podle zákona se tento podíl má pohybovat v rozpětí 6 až 20 %, konkrétní minimální výši stanoví v rámci povolení Ministerstvo financí ČR²⁹. Provozovatelé výherních hracích přístrojů odvádějí tuto část obci, na jejímž území jsou automaty provozovány; provozovatelé loterií využití povinného odvodu navrhnou v žádosti o povolení sami. Ministerstvo financí eviduje doložení využití těchto peněz, není ale vedena centrální databáze příjemců, což vede k nedostatečné kontrolovatelnosti a transparentnosti využití těchto finančních prostředků, hlavně mimo sektor sportu. (Rakušanová, Stašková, 2007).

---

²⁷ Většina západní pomoci používá tento způsob (Fondy)

²⁸ Ustanovení § 4 odst. 2 zákona č.202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách

²⁹ Ministerstvo financí ČR zveřejňuje každoročně na svých internetových stránkách seznam provozovatelů loterií a sázkových her.

Ze všech těchto možných variant získávání finančních prostředků převládají u neziskových organizací 3 až 4 zdroje, ale v nerovném poměru. Většinou převládá zdroj jeden, nebo nanejvýš dva, které tvoří víc než 75 % ze všech finančních příjmů. (Rakušanová, Stašková, 2007). Nejčastěji jde o vládní dotace a granty, které jsou ale časově limitované. NNO jsou většinou finančně zajištěné na několik měsíců, maximálně na jeden rok. Podle Vajdové převážná většina neziskových organizací nevytváří finanční rezervy. (Vajdová, 2005). Dotace a granty kvůli potřebě již vypracovaných projektů s předpokládaným rozpočtem, vytváření rezerv moc neumožňují. Organizace, které požadují od členů pravidelné příspěvky jsou daleko stabilnější (Vajdová, 2003). Některé neziskové organizace si svou finanční situaci snaží vylepšit také prodejem služeb a výrobků. Problém neziskových organizací je podle Vajdové také v nedostatečně systematickém vyhledávání zdrojů financování (tzv. fundraisingu). Vyčlenit prostředky na jeho rozvoj si mohou dovolit jen neziskové organizace finančně stabilizované.(Vajdová, 2003). Podle Vajdové je problém hlavně ve správních radách, které nedostatečně plní svou povinnost, zajišťovat finanční prostředky pro organizaci. Nedostatečná prestiž členství ve správní radě NNO je důvodem jejich nouze o kvalitní členy. (Vajdová, 2005).

Finanční hospodaření neziskových organizací je možné ověřovat prostřednictvím výročních zpráv, které by měly zahrnovat i zprávu o hospodaření dané organizace. Ale ne všechny právní formy NNO jsou ze zákona povinni tyto zprávy zveřejňovat. Tato povinnost se nevztahuje na občanská sdružení, i když mnoho z nich pravidelně zveřejňuje výsledky své činnosti.

Nepřímým prostředkem podpory neziskových organizací jsou také různé daňové úlevy, upravené v jednotlivých daňových zákonech. (Rektořík a kol., 2001).³⁰

---

³⁰ Podle § 4 zákona č. 586/1992 Sb., o dani z příjmu si mohou fyzické osoby odečíst od základu daně hodnotu darů poskytnutých právnickým osobám na financování kultury, školství, na ochranu a podporu mládeže, na ochranu životního prostředí, na humanitární, sociální, zdravotnické účely apod. Maximálně je možné odečíst 10% ze základu daně. U neziskových organizací „nejsou předmětem daně příjmy z činností vyplývajících z jejich poslání daného jejich statusem, pokud jsou náklady, vynaložené na tuto činnost, vyšší“. Předmětem daně nejsou ani příjmy z dotací ze státního rozpočtu a z rozpočtů krajů a obcí a příjmy z úroků a vkladů na běžném účtu. Osvobozeny od daně z příjmu jsou také členské příspěvky přijaté občanským sdružením, veškeré příjmy plynoucí nadacím z jejich nadačního jmění, úroky plynoucí z prostředků veřejné sbírky a příjmy, související s výkonem dobrovolnické služby. Neziskové organizace nejsou založené za účelem zisku, proto se jich daň z přidané hodnoty vůbec netýká.

Od daně dědické a daně darovací, podle § 20 zákona č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitosti, jsou osvobozena bezúplatná nabytí majetku určená na financování veřejně prospěšných aktivit, pokud je nabyvatelem právnická osoba, zřízená za účelem poskytování takových služeb. Také jsou od této daně osvobozena bezúplatná nabytí majetku obecně prospěšným společnostmi a nadacemi či nadačními fondy, pokud je tento majetek určen na jejich činnost. Od daně darovací je osvobozeno bezúplatné nabytí majetku na humanitární nebo charitativní účely, nabytí majetku v souvislosti s výkonem dobrovolnické služby a

2. 90. léta jako „boom“ ženského aktivismu v České republice

V této kapitole věnuji pozornost ženskému aktivismu, jeho začátkům a také tomu, jak si v 90. letech 20. století našel své místo i na české občanské scéně. V jednotlivých podkapitolách popisují jednotlivé oblasti zaměření ženských občanských skupin v současnosti, jejich rozdělení; také to, s jakými problémy se potýkal ženský aktivismus po revoluci 1989; další podkapitolu věnuji financování prožensky orientovaných NNO v 90. letech i v současnosti, hlavně kvůli tomu, že získat finanční prostředky pro NNO, která se zabývala ženskou otázkou nebylo lehké již kvůli samotné ženské otázce. Tuto problematiku chci přiblížit v podkapitole Problémy ženského aktivismu.

Změna politického režimu po roce 1989 v ČR nastartovala tzv. všeobecný boom občanských aktivit. V souvislosti s touto rekonstrukcí občanské společnosti začalo vznikat mnoho občanských a politických iniciativ, skupin a organizací. Aktivity žen byly soustředěny spíše do oblastí občanských než formálně-politických sdružení. V první polovině 90. let bylo na území České republiky registrováno sedmdesát ženských neziskových organizací³¹. Byla to převážně zájmová sdružení, svépomocné skupiny, sociálně orientované organizace, profesní organizace, regionální pobočky mezinárodních organizací a ženské skupiny napojené na politické strany, církve, sociální hnutí a akademickou scénu. (Hašková, Křížková, 2006). Spektrum činností, kterými se zabývali, bylo velmi rozmanité. Svě místo zde měly otázky postavení žen na trhu práce, problematika násilí na ženách, obchod se ženami nebo prostituce, kde v zajišťování služeb pro tyto speciální skupiny ženské občanské skupiny nahrazovaly stát, který tyto služby buď neposkytoval dostatečně, nebo vůbec. Jejich zájmům neunikly jak otázky z oblasti zdraví, rodiny, rodičovství nebo péče o závislé členy rodiny, tak problematika menšin³² a ochrany životního prostředí a s tím spojené šíření myšlenky ekofeminismu³³. V neposlední řadě stojí také jejich zájem na zvyšování veřejné genderové senzitivity prostřednictvím osvětové, vzdělávací a lobbyistické činnosti v oblasti legislativních a

---

nabytí majetku z veřejných sbírek. Od daně z nemovitosti, podle § 4 zákona č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitosti, tj. od daně z pozemků a staveb, jsou v této souvislosti osvobozeny nemovitosti ve vlastnictví občanských sdružení a obecně prospěšných společností, nemovitosti sloužící zařízením sociální péče, nadacím, nemovitosti sloužící výlučně k zlepšení stavu životního prostředí.

³¹ „Za ženskou neziskovou organizací můžeme považovat buď ty organizace, které se takto deklarují, nebo v širším smyslu ty organizace, jejichž činnost je zaměřena na podporu a pomoc ženám“. (Chaloupková, 2002:15)

³² Týkalo se to zejména postavení lesbických žena a Romek (Chaloupková, 2007)

³³ Ekofeminismus vznikl v 70. letech 20. století jako proud feminismu, který ctí hodnoty, které jeho zastánkyně považují za vrozené osobnostní rysy žen. Mezi tyto rysy patří hlavně zájem o druhé, péči, jemnost a tělesné spojení žen s přírodou. (Renzetti, Curran, 2005)

institucionálních změn. Avšak „otázka podpory žen v politice zde dlouhou dobu nezazněla a nebyly zde ani ženské občanské skupiny a iniciativy, které by se touto konkrétní otázkou zabývaly“ (Hašková, Křížková., 2006:85). „Právě takto zaměřené organizace pomáhaly spoluobnovovat občanský, a tedy i ženský spolkový život, který během vlády komunismu v České republice zcela vymizel“ (Hašková, Křížková, 2006: 63). Většina významných ženských skupin, které se utvořily po roce 1989, podle výzkumu Aleny Heitlingerové³⁴, vznikla zvenčí, jednak vlivem západní feministické politické scény³⁵, a také vlivem křesťanských západních církví³⁶ nebo významných cizinek. (Hašková, Křížková, 2006).

V dnešní době funguje jen přibližně třetina z těchto sedmdesáti sdružení, které vznikly v první polovině 90. let, ale celkový počet neziskových organizací evidovaných v databázích českých ženských neziskových organizací se od poloviny 90. let do současnosti výrazně nezměnil (Hašková, Křížková, 2006).

2.1. Na co se zaměřují a jaké cíle si kladou prožensky orientované NNO

Tématickým zaměřením prožensky orientovaných neziskových organizací se zabývá Chaloupková, která rozlišuje sedm základních problémových oblastí, na které se ženské organizace v současnosti soustředí (Chaloupková, 2007). Jednou z oblastí, kde poskytují pomoc ženské organizace je zdraví a zdravotnictví. Klíčovými otázkami jsou zde jednak prosazování reprodukčních práv a hájení práv žen v oblasti porodnictví; dále pak pomoc ženám postiženým nádorovým onemocněním; a také těm ženám a dívkám, které trpí poruchami příjmu potravy. Další významnou oblastí, na kterou se soustřeďují ženské organizace, je násilí na ženách a obchod se ženami. Tato oblast zahrnuje nejen problém domácího násilí, ale také problém sexuálního zneužívání a také obchodu se ženami. Další skupinu ženských organizací tvoří sdružení podporující minoritní skupiny žen. Příkladem může být sdružení lesbicky orientovaných žen a dalších sexuálních menšin. Podle Chaloupkové otázky postavení žen z etnických menšin v České republice stojí spíše stranou zájmu českých ženských neziskových organizací. Několik projektů, které by se zaměřovaly na pomoc a podporu romských žen, ale existuje, hlavně ze zaměřením na vzdělávání a zvyšování možností uplatnění romských žen na trhu práce. (Chaloupková, 2007).

---

³⁴ „Vliv domácích a zahraničních institucí na české ženské skupiny“ – výzkumný projekt Aleny Heitlingerové, který zmapoval „první vlnu“ polistopadové západní institucionální solidarity a pomoci zahraničních institucí vůči českým ženským organizacím (Hašková, Křížková, 2006)

³⁵ Politická strana Zelení (Hašková, Křížková, 2006)

³⁶ Křesťanské západní církve vyvíjely tlak na představitele české mužské církevní hierarchie, aby iniciovali v České republice vznik náboženské ženské skupiny (Hašková, Křížková, 2006)

O problematiku rodiny a prosazování rovných příležitostí osob pečujících o děti se v dnešní době zajímá značné množství ženských organizací. Do této kategorie Chaloupková zařazuje sdružení, která si kladou za cíl zastupovat problémy rodin s dětmi, problémy rodičů samoživitelů atd. Toto téma rodiny a rovných příležitostí rodičů se prolíná i s některými dalšími oblastmi zaměření ženských organizací.

Profesionální rozvoj žen a rovné příležitosti na trhu práce je dalším problémem, kterému se české ženské organizace ve značné míře věnují se snahou podpořit jednak malé a střední podnikání žen a rozvoj jejich manažerských aktivit; také jejich rozvoj ve vysokých pozicích v různých oblastech společenského života³⁷; a v nemalé míře také aby podpořily profesní rozvoj žen v oblasti vědy a výzkumu.

Ochrana životního prostředí není ženským organizacím také nijak cizí, své úsilí o ochranu životního prostředí spojují podle autorky například s důrazem na vytváření příznivého prostředí pro výchovu dětí, popřípadě s ekofeminismem. Chaloupková uvádí, že i další subjekty environmentálního hnutí se věnují otázkám ženských práv a rovných příležitostí mužů a žen, a to především v rovině vzdělávací a osvětové. Mnoho českých ženských NNO se zabývá širokým spektrem problémů ohledně postavení žen ve společnosti obecně, a až v průběhu své činnosti své zaměření konkretizují. Organizace zabývající se rovnými příležitostmi a postavením žen ve společnosti obecně se věnují buď výzkumu a zvyšování informovanosti odborné i široké veřejnosti o rovných příležitostech mužů a žen, nebo koordinaci ženských aktivit³⁸. Do této kategorie autorka řadí i zastřešující ženské organizace a ženské organizace působící při politických stranách či církvích³⁹. Až poslední dobou vznikají specializované neziskové organizace, které by se zaměřovaly na problematiku postavení žen v politice. Ze všech těchto oblastí podle Chaloupkové věnují české ženské NNO největší pozornost a také snahu prohlubovat spolupráci mezi dalšími organizacemi problematice násilí na ženách a problematice rovných příležitostí na trhu práce a také otázkám ohledně toho, jak zharmonizovat rodinný a profesní život. (Chaloupková, 2007). Mnoho ženských neziskových organizací ve své činnosti dokáže skloubit jednak funkci servisní, kdy se soustřeďují na poskytování služeb svým členům nebo širší veřejnosti, a také funkci participační, kdy se snaží vytvářet určité mobilizační aktivity, artikulovat problémy, kterými se zabývají a prosazovat jejich řešení, třeba v oblasti prevence a vzdělávání; zabývat se daným problémem v jeho širší souvislosti. (Chaloupková, 2007). Podle Hájka není důležité jen to, na jaký problém se ženské

---

³⁷ Například v podnikání, politice, neziskovém sektoru nebo umění (Chaloupková, 2007)

³⁸ Například konzultační a kontaktní centra (Chaloupková, 2007)

³⁹ Například Levicové kluby žen, Sociálně demokratické ženy, Komise žen při Ekumenické radě církví (Chaloupková, 2007)

organizace soustřeďují, ale také to, jakým způsobem svůj problém⁴⁰ také vytvářejí, resp. to, jaké strategie⁴¹ organizace při jeho tvorbě používají. Sociální problém, na který se Hájek zaměřuje, ale nevzniká samovolně, je někým konstruován tím, že jsou zveřejňovány stížnosti a vzhledem k tomu vznášeny požadavky. Aby byly ale požadavky uznány za legitimní, je potřeba je patřičně zdůvodnit, nejčastěji poukazem na nějaké hodnoty společnosti, které jsou situací ohroženy. Definování těchto hodnot není příčinou sociálního problému ale jedním z nástrojů, který slouží k legitimizaci požadavků organizace. (Hájek, 1995).

Chaloupková také vymezuje čtyři hlavní oblasti aktivit tzv. prožensky orientovaných organizací a projektů, které se ale v praxi navzájem prolínají. Patří sem sociálně-psychologická pomoc a poradenství, kdy se organizace zaměřují hlavně poskytování konkrétních služeb v oblasti pomoci a poradenství v určité problematice pro konkrétní členy organizace nebo širokou veřejnost. Dále sem patří vzdělávací a osvětová činnost, kdy se organizace soustřeďují na zvyšování povědomí a rozšiřování informací o dané generové problematice prostřednictvím masových médií a informačních kampaní. Další oblastí, ve které mohou proženské NNO působit je výzkumná a expertní činnost, kde se soustřeďují hlavně na monitorování postavení žen v různých oblastech společnosti a také monitorování generové problematiky.⁴² A poslední z těchto čtyřech oblastí působení ženských NNO je oblast zprostředkování informací a kontaktů. Ženské NNO se v této činnosti nezaměřují pouze na veřejnost (knihovny a informační centra), ale také na výměnu zkušeností mezi členkami, nebo dokonce mezi podobně zaměřenými organizacemi navzájem, například v rámci členství v mezinárodních asociacích a koordinačních skupinách. Tato činnost je podle autorky velmi důležitá pro další rozvoj neziskového sektoru. (Chaloupková, 2007).

2.2. Problémy ženského aktivismu (v 90.letech i dnes)

Jedním z problémů na scéně českého ženského aktivismu byla komunikace, což bylo způsobeno tím, že „*samotné ženy a organizace mezi sebou nerozvíjely hlubší ženský dialog a s tím související neprodiskutovanost zásadních společenských nebo globálních problémů*“ (Hašková, Křížková, 2006:69). Neexistence společného tématu v první polovině 90. let tak bránilo sjednocení sice ženských, ale odlišně zaměřených občanských skupin, důvodem byly i „*rozdílné veřejné sebe prezentace jednotlivých skupin a aktivistek*“ na ženské polistopadové

---

⁴⁰ Hájek mluví o problému sociálním (Hájek, 1995).

⁴¹ Hájek užívá koncept ideově-rétorických strategií, které definuje jako řetězce aktivit na symbolické úrovni, jejichž smyslem je legitimizovat skupinové požadavky. (Hájek, 1995)

⁴² Významnou roli hrají NNO v monitorování diskriminace žen v pracovněprávní oblasti, v oblasti monitorování systému péče o oběti násilí nebo mapování nabídky služeb českých porodnic (Chaloupková, 2007)

scén, které zároveň tuto scénu rozdělovaly. V souhře diskursivních koalic se podle Vodrážky vytvářely různé typy diskursivních identit, od tradičně ženských, nebo těch, které byly zase proti této tradici, přes feministické až po identity protifeministické, někdy i v rámci jednoho subjektu (Hašková, Křížková, 2006:74). Ženské občanské skupiny neměly v 90. letech dostatečné zkušenosti a znalosti v otázkách genderové rovnosti, organizačního managementu občanské skupiny a aktivismu. O jejich činnosti neměly žádné zprávy jak veřejnost, odbory a média, tak ani vládní orgány a zástupci politických stran. „*Tato izolace byla důsledkem toho, že o konkrétních ženských skupinách tyto aktéři ani nevěděli*“ (Hašková, Křížková, 2006:86). Mnoho organizací se potýkalo také s existenčními problémy, s čímž souvisí také příliš malý počet aktivních členů organizace, který mohl v případě odchodu některé aktivistky nebo úmrtí dokonce ohrozit celou skupinu (Hašková, Křížková, 2006)⁴³. Také kvůli změně financování ženských NNO po vstupu do Evropské unie byly malé skupiny nuceny využívat strategická spojení s jinými skupinami. K zániku mnoha ženských občanských skupin přispěla také česká legislativa druhé poloviny 90. let kvůli tomu, že upřednostňovala v rámci neziskového občanského sektoru větší formálně registrované organizace oproti těm menším. (Hašková, Křížková, 2006).

Také sama ženská otázka jako téma, kterou se zabývaly prožensky orientované organizace, byla často překážkou v prosazování požadavků takto zaměřených organizací. Podle Hájka jakoby se lidé báli, že tím přehodnocováním ustálených stereotypů, přijdou i o těch několik „nejvěrnějších“ hodnot, které ustály revoluci a vytvořily spojovací můstek s předrevoluční každodenností. Feminismus byl jakýmsi strašákem a na ženy, které se o feminismus zajímaly, se veřejnost dívala s opovržením. (Hájek, 1995). Pojem feminismus, dokonce i ženský aktivismus byl a i v dnešní době pořád je některými aktivistkami ženských organizací vnímán negativně. (Hašková, Křížková, 2006).

I když se v současnosti genderová problematika „dostává víc na světlo světa“ a zohledňuje v různých oblastech života společnosti, v porovnání s tím jak tomu bylo ještě v minulém století, pořád se ženské neziskové organizace musí vypořádávat s různými problémy v rámci svého fungování. V dnešní době se prožensky orientované neziskové organizace potýkají s nedostatkem finančních prostředků, což vede zase k nedostatku personálu a i těch „pár“ členek organizace je profesně vytížených kvůli rostoucí administrativní náročnosti grantových projektů. To všechno jsou překážky, které brání rozvoji aktivit jednotlivých ženských neziskových organizací. Také některé ženské organizace, jsou kvůli změnám dostupných

---

⁴³ To se stalo v případě mladé anarchofeministické skupiny Luna nebo v Hnutí za samosprávné postavení žen v Čechách a na Moravě. (Hašková, Křížková, 2006:70).

zdrojů financování prožensky orientovaných NNO a projektů, nuceny redefinovat své cíle a způsob jejich dosahování, pokud se jejich zaměření vymyká hlavnímu proudu témat, které nabízejí grantové soutěže. (Chaloupková, 2007).

2.3. Financování prožensky orientovaných NNO (v 90. letech i dnes)

V první polovině 90. let ženské občanské skupiny získávaly finanční zdroje na základě individuálních kontaktů se soukromými zahraničními nadacemi a na bázi oboustranné rozvojové pomoci ze států západní Evropy, USA, Kanady, ale i mezinárodních organizací. Bylo na samotné ženské organizaci na jaké účely poskytnuté finanční prostředky použije, bylo to značně flexibilní. Dostupné bylo jak projektové tak i „rozvojové“⁴⁴ financování. (Hašková, Křížková, 2006: 86). Financování ženských neziskových organizací se výrazně začalo měnit v období, kdy se Česká republika připravovala na vstup do EU. V současnosti české ženské NNO kombinují různé finanční zdroje, nejvíc jsou ale závislé na grantových projektech jednak za strany státu a jednak ze strany EU. Flexibilnější financování z let 90. tak vystřídalo financování časově a tematicky limitované a soustředěné převážně na podporu těch procesů, které vedou přímo k projektovým výsledkům, nikoli na pokrytí ostatních, třeba provozních nákladů organizace. (Hašková, Křížková, 2006) Státní finanční podpora se k ženským NNO dostává převážně prostřednictvím ministerských grantů, vyvolaných potřebou vykazování spolupráce mezi vládním a nevládním sektorem na dané téma. Finanční podpora ženských NNO na úrovni lokální státní správy není nijak významná. Ještě horší je to s podporou ze strany široké české veřejnosti nebo komerčních podniků. Velkou finanční podporu poskytují hlavně grantové soutěže EU, *„které ale zase vyžadují neobvykle extenzivní koalice mezi různými sociálními aktéry, dále pak vysokou manažerskou a organizační profesionalitu hlavního žadatele projektu a také jeho rozvinutou administrativní složku a pevné finanční zázemí, které může garantovat jednak doplňkové finanční zdroje projektu a jednak financování administrativních pozic v průběhu žádosti a první fáze práce na projektu.“* (Hašková, Křížková, 2006: 95). Zaměření grantových projektů je poměrně tematicky vymezené, proto musí mnohé české ženské neziskové organizace hledat způsoby, jak se těmto novým podmínkám svým tematickým zaměřením přizpůsobit a třeba i pozměnit nebo dokonce rozšířit své zaměření, aby se do grantových schémat vůbec vešly. (Chaloupková, 2007).

---

⁴⁴ Jde o dlouhodobé financování, které pokrývalo veškeré aktivity, nejen úkoly vyplývající ze zaměření konkrétní organizace, ale i její vlastní rozvoj a personální i věcné vybavení. Jeho dostupnost se zmenšovala v souvislosti s posunem zaměření zahraničních nadací na rozvoj občanských iniciativ dále na východ Evropy. (Hašková, Křížková, 2006)

3. Sexuální násilí (znásilnění a sexuální zneužívání)

I když se znásilněním a sexuálním zneužíváním ve své práci jako takovým nezabývám, považuji za potřebné toto téma, z důvodu zaměření zkoumané organizace, představit. V jednotlivých podkapitolách představuji trestný čin znásilnění tak jak na něj pohlíží legislativa České republiky, také možné následky znásilnění u oběti a genderové stereotypy a mýty se znásilněním spojené a v neposlední řadě to, jaké formy pomoci má oběť v dnešní době k dispozici. V dalších podkapitolách se zabývám také sexuálním zneužíváním, jeho legislativním vymezením na území ČR, také následky, které u oběti způsobuje.

Vynikajícím zdrojem informací mi zde byly publikace vydané o.s. Élektra sborník textů Znásilnění a pracovní materiály k seminářům „Jak ochránit předškolní dítě před sexuálním zneužitím“, a také publikace Sexuální zneužívání – pachatelé a oběti, které publikovali čeští sexuologové Petr Weiss a Jaroslav Zvěřina.

Na úvod bych ráda poukázala na citát, který jsem objevila ve sborníku textů Znásilnění.

„Znásilnění v kterémkoli věku je brutálním překročením intimních hranic člověka a znamená pro oběť těžké trauma, které může dlouhodobě negativně ovlivňovat její život, pokud se jí nedostane potřebné pomoci.“

PhDr. Jiřina Dolanská, Ph. D., Lada Dvořáková, Daniela Frycová –
Znásilnění - sborník přednášek k 1. národní konferenci, Praha, 2001

Tento citát podle mého názoru nejlépe vystihuje důležitost existence organizace, která pomáhá zlepšit celkovou kvalitu života člověka v dlouhodobém horizontu, kterou devastuje trauma z minulosti. Sexuální násilí je jednou z nejzávažnějších forem porušení práv člověka, silný zásah do soukromí, intimity, a také integrity osobnosti. (Élektra, 2006).

3.1. Znásilnění jako závažný sociální problém

Naše společnost je mimořádně násilná. Násilí ale není tolerováno u všech stejně. U mužů společnost násilí podporuje, ba očekává, u žen nikoli. Je to jeden z důsledků nerovného postavení žen a mužů ve společnosti, důsledek tzv. nerovných genderových vztahů, kdy muži ovládají více společenských statků a proto mají větší moc než ženy. Násilí je jim často prostředkem, aby svou moc ještě dál rozšiřovali. U žen jej jedním z nástrojů vyjednávání jejich sexualita a právě násilí mužů je může zbavit kontroly nad ní (Renzetti, Curran, 2005).

Podle Ludmily Čírtkové je v euroamerické kultuře sexuální násilí na ženách vnímáno jako závažný sociální problém.(Čírtková, 2001). Přitom „*násilí na ženách jako otázky lidských práv začalo přitahovat širší pozornost až v roce 1993, kdy média ve Spojených státech i v Evropě začala přinášet zprávy o systematickém znásilňování, sexuálním zotročování, mučení a zabíjení bosenskomuslimských žen a dětí příslušníky srbských vojenských sil v bývalé Jugoslávii*“. (Renzetti, Curran, 2005:371).

Trestní čin znásilnění patří mezi nezávažnější úmyslné trestné činy směřující proti lidské důstojnosti⁴⁵, svobodě rozhodování a cti, přičemž při takovém útoku bývá ohroženo či poškozeno také zdraví či dokonce život oběti. (Čacká-Pavlíková, 2001). Tento trestný čin podle §241 je zařazen spolu se skutkovou podstatou trestného činu pohlavního zneužívání dle § 242 a 243 a skutkovou podstatou trestného činu obchodování se ženami dle § 232a mezi trestné činy proti svobodě a lidské důstojnosti. (Trestní zákoník č. 144/2001 Sb.). Objektem skutkové podstaty trestného činu znásilnění je v současné době právo nejen ženy, ale i muže svobodně rozhodovat o svém pohlavním životě bez ohledu na svou vyspělost.⁴⁶ Předmětem útoku je osoba ženského a mužského pohlaví bez rozdílu věku. Pachatelem může být nejen muž, ale i žena. Spolupachatelem trestného činu ať dokonatého či ukončeného ve stádiu pokusu může být kdokoli (muž i žena), za předpokladu, že použil/a násilí⁴⁷ nebo pohrůzku bezprostředního násilí, i když se nepodílel/a na dalším jednání spočívajícím ve vykonání soulože či jiného obdobného pohlavního styku. Násilí musí být prostředkem nátlaku na vůli oběti, avšak není podmínkou, aby oběť kladla odpor po celou dobu útoku. (Čacká-Pavlíková, 2001:23) Trestní sazba odnětí svobody se u trestného činu znásilnění v České republice pohybuje v rozmezí dva až patnáct let, v závislosti na daných okolnostech, které daný čin doprovázely. (§ 241 trestného zákona č. 144/2001 Sb.)

3.1.1. Následky znásilnění

Následky znásilnění jsou označeny pojmem „rape trauma“⁴⁸ pro oběť, která přežila (Čírtková, 2001:43). Autorka je rozděluje do dvou skupin:

---

⁴⁵ „*Lidská důstojnost náleží k důležitému zájmu každého jedince, neboť představuje spolu se svobodou společenský základ pro jeho nejširší uplatnění v životě*“. (Čacká –Pavlíková, 2001:22).

⁴⁶ Až novela zákona č. 144/2001 Sb., z 1.5.2001, ustanovení § 241 t.z., které obsahuje skutkovou podstatu trestného činu znásilnění, začala chránit také muže (Čacká-Pavlíková, 2001:23).

⁴⁷ Pojem násilí není v trestní zákoně explicitně definován a právní teorie rozlišuje násilí ve dvou formách: formu *vis absoluta*, tedy násilí, které zcela vylučuje jiné než požadované chování oběti, když složka vůle u oběti zcela chybí (např. svázání oběti); formu *vis compulsiva*, tedy násilí, které nemá za cíl zcela vyřadit vůli oběti, ale působí na její psychiku s cílem přinutit ji, aby se podrobila nátlaku. (Čacká-Pavlíková, 2001:23)

⁴⁸ Trauma ze znásilnění (Čírtková, 2001)

- Bezprostřední⁴⁹, ty které se odehrávají těsně po činu, jsou důležité pro policii a soudy a přihlíží se k nim při právním posouzení činu. Bezprostřední chování znásilněné ženy těsně po ukončení útoku ze strany pachatele záleží do značné míry na charakteru činu.
- Dlouhodobé jsou obvykle charakterizovány termínem posttraumatická stresová porucha (PTSP). Příznaky této poruchy se dostávají až po delším čase od prožitého stresu a také i delší dobu přetrvávají.⁵⁰

3.1.2. Genderové stereotypy⁵¹ spojené se znásilněním

Naše kulturně podmíněné chápání znásilnění odhlíží od systémového charakteru tohoto trestného činu, kulturně-sociálního kontextu, v němž se definuje, a opomíjí i jiné diskriminační systémy, na základě příslušnosti k určité rase, sociálnímu statusu, společenské třídě a sexuální orientaci. (Linková, 2001). Genderové stereotypy mají zásadní význam pro to, jak znásilnění vnímáme a jak vnímáme ženy a muže jako potencionální oběti a pachatele znásilnění. „*V kontextu tradiční ženské, pasivní a submisivní sexuality a tradiční mužské, výbojné a agresivní sexuality, je násilí přímo zakódováno do sexuálních vztahů mezi muži a ženami*“. (Linková, 2001:21). „*Feministické hnutí a někteří sociologové pokládají každé znásilnění za projev patriarchálních⁵² mocenských postojů mužů a jejich erotizované hostility vůči ženám*“ (Brichcín, 2001: 36). Podle Linkové znásilnění není výhradně či hlavně o sexu a sexuální touze, ale o moci, vyjadřuje nenávislné postoje vůči ženám; je založeno na

⁴⁹ Při deliktech vztahového typu (tj. znásilnění předchází kratší interakce anebo i dlouhodobý vztah) oběť těsně po činu projevuje spíše strategii redukování agrese a momentálního smíru. Tato bezprostřední smírná reakce ale nikterak nesnižuje původní odpor a obranu oběti před činem. Nejde o usmíření ani odpuštění, jde o bezprostřední a krátkodobou reakci oběti na znásilnění navozenou strachem. Při deliktech typu útočného sexuálního přepadení cizím mužem je bezprostřední reakce oběti vedena především potřebou zajistit si pocit bezpečí, dominuje silná motivace zaměřená na rychlý odchod na bezpečné místo (domů, někam k lidem). V případě tělesného zranění se často objevuje kontraproduktivní a paradoxní chování (např. úzkostlivě pečlivé prohledávání místa činu při hledání bezcenných ztracených předmětů jak oje sponka do vlasů či knoflík, také ustrnuté vyčkávání na místě činu, nekontaktnost připomínající změněný stav vědomí, nebo exaltované emocionální reagování) (Čírtková, 2001).

⁵⁰ U PTSP se uvádějí tři možné etapy rozvoje PTSP. První jsou spíše nespecifické přetrvávající změny – úzkost, nespavost, nesoustředěnost. Druhá je charakteristická vyhýbavým chováním a také znovuprožíváním traumatizujících událostí; ve třetí etapě se jí objevuje apatie, lhostejnost, rezignace a sebevražednost. Zdroj www.uzkost.cz/reakce.htm.

⁵¹ Gender je sociální konstrukt, který vyjadřuje, že vlastnosti a chování spojované s obrazem muže a ženy jsou formulovány kulturou a společností. (Oates-Indruchová, 1998). Pohlaví je v mnoha společnostech základ, na němž lidé gender konstruují. (Renzetti, Curran, 2003). Pod pojmem genderové stereotypy mám zde namysli zjednodušující popisy určité společenské skupiny, v tomto případě žen, vůči které je tento pojem vymezen v negativním smyslu. Protože právě genderové stereotypy popisují to, jak má vypadat „femininní žena“, která se pak při trestném činu znásilnění může díky nim dostat do pozice „spolupachatelky“ (že pachatele provokovala svým chováním, svým vzhledem) a ne do pozice oběti.

⁵² Patriarchát je pohlavně-genderový systém, v němž muži zauímají nadřazené postavení vůči ženám a v němž jsou vlastnosti a činnosti vnímané jako mužské hodnoceny výše než ty, které jsou vnímány jako ženské. Patriarchát ale nezvýhodňuje všechny muže stejnou měrou a také některé skupiny žen znevýhodňuje více než jiné. Pohlavní diskriminace se prolíná i s dalšími formami diskriminace (věkové, rasové, třídní, atd.) (Renzetti, Curran, 2003).

systemové nerovnosti obou pohlaví v lidských společnostech, kdy ženám přísluší status druhořadého občana, jehož práva jsou podřízená právům mužů (Linková, 2001).

Znásilnění je jediný trestný čin na osobě, kdy obranu je nutno prokázat. Rozdílná socializace žen jako slabšího pohlaví a jejich zkušenost strachu není vůbec brána v potaz v případě obrany. Genderově podmíněné reakce ženy na ohrožení se od reakcí mužů liší. S rozdílnou socializací u žen souvisí také prostorová omezení jako jeden z nejvíce limitujících aspektů života žen i v současné době. Pořád ještě existují prostory, kde by ženy neměly chodit samy (bary, kluby, tmavé noční ulice, atd.). Částečná vina pak může být přenesena i na oběť (ženu). Avšak nejneviditelnějším prostorem, kde ke znásilnění dochází, je domov, potencionální místo bezpečí a ochrany. Také v souvislosti s tím, jak ženy pronikají do různých sfér veřejného života, který byt tradičně vyhrazeny mužům, je občas možno slyšet obvinění, že za znásilnění si ženy mohou samy, neboť se hrou do sfér, kam nepatří. (Linková, 2001: 20).

3.1.3. Formy pomoci znásilněné ženě

Jde hlavně o terapeutickou pomoc, její nejčastější formou bývá práce individuální, pak skupinová a ještě párová. Párová práce ženy a partnera je podle Jany Procházkové velmi přínosná a obvykle se k ní přistupuje v návaznosti na práci individuální. Podle délky se terapie rozlišuje na krizovou intervenci – v délce dnů; krátkodobou terapii – trvá několik týdnů, zpravidla do 2 měsíců; a dlouhodobou terapii – trvá několik měsíců, u indikovaných případů i roky (Procházková, 2001).

3.2. Sexuální zneužívání

S rozvojem moderního feministického a emancipačního hnutí žen se podle Weisse začalo otevřeně hovořit o existenci a rozsahu sexuálního zneužívání a incestu ve společnosti. Tato emancipace měla za následek větší ochotu žen oznamovat sexuálně traumatizující zážitky. (Weiss a Zvěřina, 2000). Pojetí definice sexuálního zneužití, její věkové vymezení a trestní sazby se liší jak v čase tak v různých zemích, z hlediska transkulturálního. V našich kulturních podmínkách je poměrně značná část dětí vystavena jednorázovému nebo opakovanému pohlavnímu zneužívání. (Weiss a Zvěřina, 2000). Podle § 242 a § 243 platného českého trestního zákona č. 144/2001 Sb., se trestného činu pohlavního zneužívání dopustí ten, kdo vykoná soulož s osobou mladší než 15 let nebo kdo takové osoby jiným způsobem zneužije, jakož i ten, kdo zneužije závislosti osoby mladší než osmnáct let nebo osoby svěřené jeho dozoru, přiměje ji k mimomanželské souloži, nebo kdo takové osoby, zneužívaje jejich

závislosti, jiným způsobem zneužije. Trestní sazba odnětí svobody se u trestného činu pohlavního zneužívání v České republice pohybuje v rozpětí dva až patnáct let, v závislosti na daných okolnostech, které daný čin doprovázely. (§ 242 a § 243 trestného zákona č. 144/2001 Sb.)

3.2.1. Sexuální zneužívání v rodinném kruhu

Sexuální zneužívání v rodině, zvané incest, je velice komplexní a komplikovanou záležitostí. (Dolanská, 2002). Opakovaně zažívané trauma v dospělosti narušuje strukturu již zformované osobnosti, ale trauma opakovaně zažívané v dětství osobnost formuje a deformuje. Dítě, které vyrůstá v prostředí, kde je zneužíváno, musí čelit obrovským problémům adaptace. Musí najít cestu, jak si zachovat pocit důvěry k nedůvěryhodným lidem, jako najít pocit bezpečí v nejisté situaci bezmocnosti. (Hermann, 1999). „*Dlouhodobé týrání dětí, které se odehrává v rodinné atmosféře proniklé terorem, má za následek narušení běžných pečovatelských vztahů. Ve své snaze usmířit si pachatele se dítě stává skvělým vykonavatelem rozkazů. Může oddaně pečovat o své rodiče, může účinně pomáhat v domácnosti, může mít úspěchy ve škole, může být dokonalým modelem sociální konformity*“.(Hermann, 1999: 48). Všechny tyto potřeby plní s perfekcionistickým zanícením, hnané zoufalou snahou zalíbit se rodičům. V dospělosti mohou tyto předčasně vynucené kompetence vést k významným pracovním úspěchům. (Hermann, 1999). Krátkodobými následky jsou obecně míněny varovné signály v chování dítěte, jež ukazují na sexuální zneužití.⁵³

3.2.2. Až dítě vyrostě (dlouhodobé následky)

Týrané děti žijí často v naději, že dospělost znamená únik a svobodu. Osobnost, která se zformovala v prostředí donucení a ovládnutí, není dobře přizpůsobená na život v dospělosti. Oběť týrání má zásadní problémy se základní důvěrou, autonomností a iniciativností. K budování nezávislosti a soukromí, které patří k úkolům ranné dospělosti, přistupuje zatížená narušenou pečlivostí o sebe, nerušeným poznáváním a pamětí, identitou a schopností vytvářet stabilní vztahy. Je vězněm svého dětství. „*Pokouší se vybudovat si nový život, ale pořád naráží na svoje trauma z dětství*“.(Hermann, 1999:50).

V intimních vztazích oběť žene tužba po ochraně a péči a je pronásledována strachem z opuštěnosti a zneužívání. Útočiště pak může hledat v mocných, autoritativních osobách,

---

⁵³ Patří sem příznaky jako poranění a otoky genitálií, které bývají někdy odhaleny dětským lékařem; dále pak sem spadá nestřídmá masturbace, předčasně zahájený sexuální život a nepřiměřené znalosti o sexu k věku. Další nespecifické signály jako strach, úzkost, sebepoškozování, regresivní chování, poruchy příjmu potravy se mohou vyskytovat i u jiných druhů traumat. (Dolanská, 2002)

které si často ve vztahu idealizuje. Díky nadměrnému přizpůsobování se a automatické poslušnosti, ji kdokoli z pozice moci může lehko zranit. Nedokáže správně odhadnout nebezpečí. Ve své snaze zažít znova nebezpečnou situaci, která by se ale tentokrát skončila dobře, ji může vést k tomu, že bude chtít násilí znovu zažít. Proto oběti týrání (hlavně ženě) hrozí, že se i v dospělém věku může stát, že se stane obětí šikanování. Nebezpečí znásilnění, sexuálního obtěžování či ublížení na těle, které hrozí všem ženám s anamnézou sexuálního zneužívání v dětství, se zdvojnásobuje. *„Oběti ale opakované násilí zpravidla aktivně nevyhledávají, spíše ho pasivně zažívají jako hrozivý, ale nevyhnutný osud a akceptují ho jako nevyhnutnou cenu za vztah“.* (Hermann, 1999:51).

Arnon Bentovin upozorňuje na to, že následky sexuálního zneužití v dětství závisí i na pohlaví oběti. (Weiss a Zvěřina, 2000). Trauma podle Hermann posiluje běžné genderové stereotypy (Hermann, 1999). Sexuálně zneužití chlapci mají sklon hledat někoho, kdo převezme jejich traumatizované „já“, oběť tak překonává svůj pocit bezmoci zneužíváním další oběti. Sexuálně zneužitá dívky mají sklon reagovat spíše pasivním způsobem. Místo zneužívání jiných se dívky stávají zranitelnějšími vůči jejich dalšímu zneužívání. (Weiss a kol., 2000).

III. Analytická část

Analytickou část jsem rozdělila do tří částí. V první z nich popisuje metodu výzkumu, kterou použiji. Druhou částí je část informační, ve které budu představovat organizaci, okolnosti jejího vzniku, smysl její činnosti a samotnou činnost. Ve třetí části budu interpretovat data z uskutečněných rozhovorů se zaměřením na zodpovězení dvou výzkumných otázek „Jak si myslí členové organizace, že jsou vnímáni veřejností a jinými ženskými organizacemi?“; „Jaký je postoj členů/ek o.s. Élektra k ženskému aktivismu (popřípadě k feminismu)? Tuto poslední výzkumnou otázku dávám do souvislosti s tím, jak členové vnímají označení ženská organizace.

Data z rozhovorů budu interpretovat prostřednictvím otevřeného kódování⁵⁴ a to vytvářením kategorií (Hendl, 2005). Kódování zde bude pro mne nástrojem, jak interpretovat odlišné nebo podobné názory v rámci jedné kategorie. Obě témata ve znění výzkumných otázek budou obsahovat několik kategorií, které budou zahrnovat různé pohledy a názory členů organizace na daná témata.

4. Metoda výzkumu

Předmětem mého výzkumu je ženská nezisková organizace zaměřená na pomoc ženám sexuálně zneužitým v dětství a ženám znásilněným. Tato organizace je jedinou svého druhu v České republice, což bylo hlavním důvodem, proč jsem si ji vybrala pro svůj výzkum.

Má bakalářská práce je intrinsitní případovou studií podle Stakea.(Hendl, 2005). Věnuji se jenom jednomu případu, jedné organizaci, právě kvůli ní samotné, kterou chci také popsat do hloubky, vztah k obecnější problematice u mne nehraje roli.

4.1. Metoda sběru dat a jejich interpretace

Ve své práci využívám kvalitativní metody sběru dat v podobě metody analýzy dokumentů, metody rozhovorů a metody zúčastněného pozorování.

Jako informační zdroje dat používám *dokumenty organizace* a to oficiálně neveřejné výroční zprávy z let 1996-1998, které mi organizace poskytla; také veřejné výroční zprávy z let 2001 - 2006. Výroční zpráva za rok 2007 v době, kdy jsme psala bakalářskou práci ještě nebyla k dispozici, proto jako informační zdroj pro činnost organizace pro rok 2007 mi budou sloužit webové stránky organizace. Také dokumenty o své činnosti za léta 1999 – 2000 mi

---

⁵⁴ Otevřené kódování je jedním ze tří postupů při tvorbě zakotvené teorie podle Strauss – Corbinové (Hendl, 2005).

organizace neposkytla. Výroční zprávy z let 2002-2006 jsem nepoužívala jen jako informační zdroj, také jsem je analyzovala a výsledky z této analýzy použiji ve druhé části pro to, abych ukázala další formu, jakou organizace může svou činnost prezentovat a jakým způsobem to dělá.

Dalšími hodnotnými informačními zdroji dat pro mne byly *rozhovory* s pěti zaměstnanci organizace, které jsem uskutečnila v dubnu 2008. Rozhovor jsem vedla podle předem připravených tématických okruhů otázek (viz. příloha č. 5). Část struktury rozhovorů jsem převzala od Jany Chaloupkové⁵⁵. Během rozhovoru jsem se nedržela striktně těchto otázek, ale pokud se naskytla příležitost a něco mne v průběhu rozhovoru zaujalo, tak jsem improvizovala a doptala se respondenta. Každého respondenta jsem ubezpečila, že rozhovor bude anonymní a že pokud nebudou chtít, nemusí odpovědět na mé otázky. Rozhovory trvaly 45 až 90 minut. Realizované rozhovory jsem nahrála se souhlasem respondentů na diktafon, s výjimkou jednoho, který respondentka odmítla nahrávat, tak jsem si při rozhovoru dělala poznámky a doma je zrekonstruovala. Nahrané rozhovory jsem následně přepsala doslovně podle způsobu Mayringa (Hendl, 2005). Přepsaný text jsem přenesla do spisovného jazyka tím, že jsme ho očistila od dialektu a chyb ve větné skladbě, z důvodu lepší práce při jejich analýze. Mou prioritou bylo soustředit se především na obsahově-tématickou rovinu výpovědi respondentů. Nesnažila jsme se zkoumat jazykovou strukturu, jakou používali respondenti při rozhovorech, ale zaznamenat jejich myšlenky, názory a postoje. Z rozhovorů jsem získala množství hodnotných informací, které jsem použila hlavně pro rozsáhlejší popsání vzniku a celé činnosti organizace. Přepsané rozhovory nejsou součástí příloh bakalářské práce, kvůli anonymitě účastníků.

Metodu zúčastněného pozorování jsem použila podle Hendla pro kurz, kterého jsem se v o.s. Élektra zúčastnila. (Hendl, 2005) Kurz byl ze strany organizace podmínkou, aby se mnou organizace spolupracovala, abych získala znalosti v oblasti problematiky sexuálního zneužívání v dětství (dále jen SZD). Byla to pro mne ale také příležitost, blíže se seznámit s členy organizace, poznat její fungování a na „vlastní kůži“ poznat jak organizace v této jedné činnosti pracuje. Z důvodu toho, že jsem se mohla zúčastnit pouze jednoho kurzu z původních deseti, které Sdružení organizovalo, nemohla jsem porovnat kurz i s dalšími kurzy, které se danou problematikou zabývaly. Z toho důvodu nepovažuji své zúčastněné pozorování za dostatečně obsáhlé a relevantní, abych mohla objektivně zhodnotit práci

---

⁵⁵ Bakalářská práce: České ženské hnutí po roce 1989, čtyři případové studie ženských organizací, září 2002

organizace v celém bloku kurzů na dané téma a proto jeho výsledky použiji pouze pro doplnění popisu kurzu v informační části.

Významným informačním zdrojem byly také webové stránky organizace, a také její publikace.

5. Informační část o organizaci Élektra

5.1. Vznik organizace a její právní prostředí

Élektra je nestátní neziskovou organizací humanitárního charakteru, právní formou občanské sdružení (registrované MV ČR dne 7.11.1995 pod č.II/s – OS/1 – 28400/95 – R). Ideu založit centrum, které by poskytovalo pomoc ženám, které se staly oběťmi sexuálního násilí v dětství a ženám znásilněným, měla paní PhDr. Jiřina Dolanská PhD., která je i ředitelkou sdružení již od jeho založení. S problémem sexuálně zneužitých žen se totiž setkávala již ve své práci v manželské poradně.

5.2. Název organizace

Název organizace je napsaný řeckými písmeny. Zakladatelky se názvem organizace inspirovaly řeckou bájí o Élektře⁵⁶. Když se pozorněji podíváme na logo⁵⁷ organizace, zjistíme, že první písmeno z názvu tvoří jakoby dveře, před kterými stojí čelem žena⁵⁸, která má dva stíny. Tyto stíny mají podle mé úvahy představovat psychicky narušenou⁵⁹ osobnost této ženy, která se vlivem traumatizujících událostí ve svém životě nezformovala ve „zdravého“, sebevědomého člověka, schopného vyrovnat a vypořádat se s danou traumatizující zkušeností. Tato dívka nebo žena přede dveřmi má podle mého názoru symbolizovat právě první krok a naději, kterou tato organizace klientům nabízí.

---

⁵⁶ Bájný příběh je založený na pomstě. Jednak pomstě Klytaiméstry a jejího milence Aigisthosa vůči jejímu manželovi a králi Mykén Agamemnónovi, který v Trojské válce obětoval jejich vlastní dceru, aby si usmířil rozzlobené božstvo. A druhé pomstě Élektry, jedné z dcer Agamemnóna a Klytaiméstry, která zůstala věrná památce svého otce, a vraždu otce matce nemůže odpustit. A proto se spolu se svým bratrem Orestésem pomstí matce a jejímu milenci vraždou za smrt otce. (Skalická, Šárka. Katarze ve vybraných antických tragédiích. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, 2007).

⁵⁷ Logo organizace Élektra jsem neskenovala a zvětšila a je součástí příloh.

⁵⁸ Poznávacím znakem byla pro mne sukénka, kterou má daná osoba na sobě a její delší vlasy

⁵⁹ Narušenou ve smyslu „rozdvojenou“, traumatizovanou.

5.3. Smysl činnosti, filosofie a cíl o.s. Élektra

Organizace poskytuje pomoc již dospělým ženám i mužům⁶⁰, kteří se stali oběťmi sexuálního násilí v dětství nebo v dospívání, aby se dokázali lépe vyrovnat s traumatizujícím činem a překonaly jeho následky. Cílem zakladatelky organizace bylo poskytnout sociální síť, kterou do té doby nikdo poskytnout neuměl. (Člen organizace, rozhovor č.5).

O.s. Élektra se soustřeďuje na poskytování krizové intervence obětem všech typů sexuálního násilí; poskytuje terapeutickou pomoc ženám a mužům, kteří byly v dětství sexuálně zneužívány a obětem znásilnění; poskytuje také podpůrnou terapii rodinným příslušníkům, partnerům a partnerkám obětí sexuálního násilí a také matkám zneužitých dětí; poskytuje odborné konzultace a stáže pro pracovníky z jiných pomáhajících profesí (pracovníky v oblasti práce s rodinou, v oblasti zdravotnictví, sociální sféry a pedagogiky); organizace také pořádá konference, přednášky, krátkodobé výcviky, semináře a kurzy pro laickou i odbornou veřejnost; navrhuje úpravy v legislativě ČR týkající se problematiky sexuálního násilí, hlavně násilí v rodině; organizace spolupracuje s masmédií a snaží se o celkovou osvětu a lepší informovanost odborné i laické veřejnosti o problematice sexuálního zneužívání, také prostřednictvím své publikační činnosti. Tím organizace nepřímo pomáhá i dalším obětem, které nejsou přímo v její péči. (Élektra, 2006).

I když je Élektra primárně zaměřená na ženskou klientelu, před pár lety začala svou odbornou pomoc poskytovat i mužům. Problematika ženské otázky v organizaci ale zůstává nadále aktuální, protože největší část klientely je tvořena nadále ženami. Organizace muže klienty nijak nevyhledává, nejsou hlavní prioritou, ale když má nějaký muž zájem nastoupit do terapie, tak ho přijmou. Centrum není podle ředitelky sdružení na mužskou klientelu dostatečně vybaveno, pro muže by byl podle ní lepší terapeut muž. „*Ve skupinové terapii jsme muže ještě nikdy neměly, jenom v individuální.*“ (Člen organizace, rozhovor č. 5)

Sdružení poskytuje služby veřejnosti podle zákona o sociálních službách č. 108/2006 Sb., na základě oprávnění získané registrací na Krajském úřadě v Praze. Jde o jediné odborné zařízení svého druhu v České republice.

5.4. Organizační struktura

---

⁶⁰ Až ve výroční zprávě z roku 2002 bylo poprvé uveřejněno, že organizace poskytuje pomoc všem, tj. ženám i mužům.

V době založení mělo občanského sdružení dvě terapeutky, které tehdy pracovaly v poradně pro rodinu a mezilidské vztahy, kde získaly první zkušenosti s terapií těchto žen. Obě terapeutky absolvovaly zahraniční stáže a odborné konference týkající se této problematiky, také psychoterapeutický výcvik, jedna z nich se zúčastnila mezinárodního výcviku v Gestalt terapii a psychoanalýze a Taneční terapie, absolvovala výcvik v Krizové intervenci, druhá terapeutka absolvovala výcvik Videotrénink interakcí (Élektra; 1996). Rada o.s. Élektra je tvořená ze tří členek - ředitelky organizace, manažerky a jednatelka sdružení a psychologka. Počet zaměstnanců v organizaci často závisí na finančních možnostech sdružení. Kvůli zkráceným dotacím se například v roce 2005 stalo, že někteří zaměstnanci museli odejít z nedostatku finančního zázemí organizace. (Élektra, 2005).

V současné době sdružení zaměstnává 12 zaměstnanců, dvě sociální pracovníce, počítačového technika, psychologku a psychoterapeuty, manažerku a jednatelku sdružení, tři pracovníky v oblasti ekonomie, administrativy a účetnictví, dvě supervizorky a jednu dobrovolnici v oblasti fundraisingu. Dnes organizace zaměstnává dva muže, zatímco v minulosti muže zaměstnávat nemohla. „Dřív jsme muže nesměli ani zaměstnávat, bylo to kvůli nařízení donátorů feministických organizací, které to nedovolovaly, když jsme ženská organizace.“ (Člen organizace, Rozhovor č. 5).

5.5. Činnost organizace

Organizace svou činnost zaměřuje především na terapeutickou, poradenskou a konzultační, vzdělávací a informační a publikační činnost.

5.5.1. Terapeutická činnost

Cílem terapií je změna v prožívání sebe sama, to může vést jednak ke zlepšení partnerských a rodinných vztahů a jejich udržení, jednak ke zkvalitnění sexuálního života, ke snížení nemocnosti a ke zkvalitnění výchovy dětí a sociálních vztahů v širším kontextu (např. vztahy na pracovišti, jednání s cizími osobami, s lidmi opačného pohlaví, apod.). (Élektra, 2006).

Sdružení nabízí celkem tři formy terapie:

1. Individuální psychoterapie⁶¹

---

⁶¹ Všem psychoterapeutickým směrům je společný psychoterapeutický vztah mezi terapeutem a klientem, který/á se svým přenosem a protipřenosem stává specifickým průsečíkem terapeutických technik. Přenos je specifickou iluzí, která nutí klienta/ku k tomu, aby měl o svém terapeutovi, aniž by si to uvědomoval, určité

Jde o formu terapie, které se účastní pouze klient nebo klientka a terapeutka v bezpečném prostředí. Tento druh terapie probíhá v rozmezí 12 až 15 sezení, dle životní historie klienta/ky. Individuální terapie je zde poskytována podle potřeby také rodinným příslušníkům a partnerům/kám klientů/ek ve formě podpůrné terapie. (Élektra, 2006)

2. Skupinová terapie⁶²

Tato forma terapie probíhá ve skupině žen za účasti psychoterapeutky a koterapeutky a probíhá ve dvanácti víkendových setkáních po 20-24 hodinách v rozmezí 1 až 1,5 roku. Skupinová terapie tvoří celkem 240-280 hodin, v některých případech až 400 hodin. (Élektra, 2005). 1. terapeutická skupina, se specifickým terapeutickým plánem, byla zahájena v roce 1996 v Praze za podpory Nadace ROS. Terapeutický plán byl rozdělen do 12 dvoudenních setkání, které byly ukončeny v červnu 1997. Skupiny se účastnilo 12 žen. Rovněž v tomto roce byla zahájena obdobná 2. terapeutická skupina na Moravě. (Élektra, 1996).

Skupinová terapie pro ženy sexuálně zneužité v dětství má své výhody i nevýhody. (Dunovský, Trojan, Weiss, 1997). Výhodou skupinové terapie je, že může snížit izolaci a stigmatizaci prostřednictvím kontaktu s ostatními oběťmi; může nahradit mlčenlivost a popření relativně veřejným uznáním; může pomoci překonat stud; může nabídnout příležitost k budování vzájemných vztahů s ostatními členy skupiny a k vytvoření skupinové solidarity; může být pro někoho přijatelnější než párová konstelace; naslouchání ostatním může urychlit přehodnocení vlastní zkušenosti; může poskytnout pozitivní modely rolí. Mezi nevýhody skupinové terapie lze zařadit to, že zaměření se na zneužití jako na společný aspekt zkušenosti může znovu posílit identitu orientovanou na oběť; naslouchání ostatním může spustit vzpomínky a způsobit tak nárůst úzkosti a stresu (zkušený terapeut to ale dokáže zvládnout a pracovat s tím); rozdíly mohou být překážkou vzájemné identifikace (mohou mít ale i pozitivní aspekt); pro někoho je nevhodná, záleží na životní historii klientky (pro osoby závislé na omamných látkách, drogách a alkoholu),

---

myšlenky a pocity, včetně vtahování jeho/její osoby do různých interakcí, které nesouvisí s aktuální reálnou situací. Protipřenos stojí v protikladu ke klientovu/činu přenosu, který je definován jako terapeutovo chování, které je způsobeno časnými životními zkušenostmi či časným personálním učením. (Dolanská, 2002)

⁶² Důležitou součástí skupinové terapie v o.s. Élektra je: pojmenování problému, práce se zpětnou vazbou; uvědomení si vlastního těla a jeho funkcí, obranných mechanismů, nefunkčních vzorců chování; budování intimních hranic; vnímání a přijetí či odmítnutí tělesného dotyku; ujasnění a upevnění sociálních hranic; taneční terapie se zaměřením se na prožívání pohybů v pánvi a její následné uvolnění; archetypální ženský princip – přijetí svého žensví; návrat ke kořenům svých předků a jejich přijetí; nácvik asertivity v koordinaci s řečí těla; základní prvky s fyzické sebeobrany (Élektra, 2006). Tyto techniky záměrně a plánovitě pomáhají v léčbě psychicky narušených a traumatizovaných lidí. (Dolanská, 2002) Vysvětlit některé z těchto (zvýrazněných) praktik mi pani ředitelka Élektry při rozhovoru odmítla.

rozhoduje o tom vždy psychoterapeut/ka. Do skupinové terapie klient/ka přichází až po absolvování terapie individuální (rozhoduje o tom terapeut/ka). (Dunovský, Trojan, Weiss, 1997).

Pokud začne klientka docházet do Élektry na nějakou z uvedených terapií, nesmí chodit na terapii ještě v jiné organizaci. „*Jiná terapie by byla kontraproduktivní a klientka by naši terapii musela hned ukončit*“. (Člen organizace, Rozhovor č. 5).

Osmnáct až dvacet čtyři měsíců po skončení poslední terapeutické skupiny jsou svolávána tzv. Kontrolní setkání skupiny, kdy se zúčastní administrace baterie psychologických testů a jednoho celodenního workshopu. Tato setkání slouží k posouzení, zda terapie byla úspěšná nebo zda se klientka ke konci terapie stylizovala. (Élektra, 2006). Široká baterie testů a celodenní workshop není jedinou možností jak zjistit, jestli měly terapie u klientů úspěch a klientovi pomohli. „*Pro klienty tady máme k dispozici vzkazník, kam mohou zapsat cokoli, co by chtěli, třeba sdělit svou zkušenost s terapií někomu jinému, třeba jiné potencionální klientce, aby nabrala odvahu vstoupit do terapie a přijmout odbornou pomoc. Mnohokrát se to již osvědčilo. Klientky tam píší nejen pozitivní ale i negativní dojmy z terapií, také své zkušenosti s pracovníky organizace.*“ (Člen organizace, rozhovor č. 5).

Párová terapie

Do terapeutického vztahu s terapeutkou vstupuje žena / muž spolu se svým partnerem / partnerkou. Tato terapie většinou navazuje na individuální terapii.

5.5.2. Krizová intervence

V krizové intervenci jde o poskytnutí okamžité pomoci klientce/ovi, která/ý se nachází v krizové životní situaci, na úrovni osobního nebo telefonního kontaktu. (Élektra, 2006)

5.5.3. Poradenská činnost

Poradenské služby poskytuje o.s. Élektra ve formě internetové, emailové, telefonické a korespondenční pomoci. Jedná se o tzv. první kontakt, jehož cílem je navázání komunikace, předání potřebných informací, poskytnutí podpory a motivace k dalšímu řešení problému a případné naplánování následné pomoci, eventuálně terapie.

Poradenská a konzultační činnost slouží také pro:

- Příbuzné a životní partnery
- Odborníky jiných specializací (psychology, psychiatry, sociální pracovníky, učitele, vychovatele, policisty apod.)

- Kolegyně a kolegy z jiných NNO, zvláště ženských organizací

Podle vypracovaných statistik o.s.Élektra jsem vytvořila tabulku pro lepší představu toho, kolika klientům byly poskytnuty jednotlivé druhy služeb a také kolik hodin terapie organizace poskytla za léta 1996-1998 a léta 2001-2006. Jde mi zde také o to zjistit, zda je v tom možné vidět vzrůstající zájem o činnost a služby organizace, nebo má zájem spíše klesající tendenci. Některé kolonky v tabulce nejsou vyplněné z důvodu nedostatku informací hlavně v neveřejných výročních zprávách za léta 1996-1998.

Tab. č.2. Terapeutická a konzultační činnosti v o.s. Élektra za období 1996 - 1998, 2001 - 2006

	Počet klientů krizové intervence	Počet klientů v terapeutické péči	Poskytnutých hodin terapie	Počet konzultačních hodin poskytnutých příbuzným a partnerům klientů/tek	Počet odborníků, kterým byla poskytnuta konzultace či rada
1996		30			
1997		40			
1998			1026		
2001	94	51	1599	40	67
2002	108	56	1659	94	7
2003	110	37	3009,5	94	7
2004	382	50	1746	87	9
2005	121	60	1242	107	59
2006	132	42	1818	73	273

Z tabulky je možné vyčíst, že na sdružení se o pomoc obrací stále víc klientů/tek. Tento počet klientů/tek od vzniku organizace pozvolně stoupá. Dokonce v roce 2004 se počet klientek zvýšil až trojnásobně. Ještě víc mne ale zaujalo, že je vidět, že organizace zdůraznila svou činnost v oblasti vzdělávání, informovanosti. Značí to jednak o tom, že organizace a problematika, kterou se zabývá, se každým rokem stále víc dostává do povědomí lidí a také o důvěře klientů v organizaci a její služby.

5.5.4. Vzdělávací a informační činnost

V rámci vzdělávací činnosti pořádá o.s.Élektra různé vzdělávací kurzy, přednášky, konference a krátkodobé výcviky týkající se problematiky sexuálního zneužívání pro laickou i odbornou

veřejnost. Popis vzdělávací činnosti ve výročních zprávách za léta 1996 – 1997 není velmi obsáhlý, zprávy udávají jenom minimální výčet vzdělávacích akcí, kterých by se o.s. Élektra zúčastnila, nebo na kterých by se aktivně podílela v letech 1996-1997.

Ve vzdělávací činnosti se organizace zaměřuje jednak na oblast prevence, na oblast vzdělávání klientů a jejich integraci jako znevýhodněných skupin do společnosti, a v neposlední řadě na vzdělávání laické a odborné veřejnosti ohledně problematiky sexuálního násilí.

Projekty v rámci vzdělávací a informační činnosti

V rámci vzdělávání v oblasti prevence organizace Élektra organizovala a úspěšně dokončila jeden projekt.

V roce 2001 o.s. Élektra zahájila čtyřletý preventivní program na téma ***"Jak ochránit dítě předškolního věku před sexuálním zneužitím"***. V rámci tohoto projektu Centrum pořádalo semináře a workshopy pro učitelky a učitele mateřských škol na území hlavního města Prahy (Élektra, 2001). Osloveny byly všechny mateřské školky, jejich ředitelé a zřizovatelé (Člen organizace, rozhovor č. 2). Z každé školy se mohl/a účastnit pouze jeden učitel nebo jedna učitelka. (Člen organizace, rozhovor č.5).

Tento projekt trval až do roku 2005, kdy byl v prosinci ukončen. Sdružení každým rokem uskutečnilo 25 seminářů, ve výsledku jich bylo celkem 75. Každého z nich se zúčastnilo 12 – 15 účastníků (převážně účastnic), což ve výsledku podle Élektry představuje účinnou prevenci sexuálního zneužívání zhruba u 5000 dětí předškolního věku. (Élektra, 2005). Pro tento projekt organizace v roce 2002 vydala dvě publikace. První byla publikace se stejnojmenným názvem jako preventivní program ***"Jak ochránit dítě předškolního věku před sexuálním zneužitím"***. Byly to doplňující metodické materiály pro učitele MŠ k seminářům a workshopům, které poskytovaly učitelům a učitelkám mateřských škol jednak informace o problematice sexuálního zneužívání, o jeho prevenci tzn. jakým způsobem může učitel/ka dítě poučit o jeho sexualitě a v případě již páchaného sexuálního násilí na dětech i jeho řešení. *První část* publikace se zaměřuje na historický kontext zneužívání dětí, definici sexuálního zneužívání, na charakteristiku zneuživatelů, na následky traumatu a vyrovnávání se s ním, na možnosti psychoterapie sexuálně zneužitých dětí. *Druhá část* čitatele stručně provází oblastmi vývojových etap dítěte do 6 let, včetně sexuální role v životě. *Třetí část* se zabývá prevencí sexuálního zneužití dítěte, danými paragrafy trestního zákona k tématu, podporou vytváření správných hranic ve výchově a také s možnostmi jednání s dítětem sexuálně týraným.

Publikace vznikla za finanční podpory Magistrátu hl. města Prahy a Copy General (centrum kopírování a digitálního tisku). Autorkou publikace je ředitelka o.s. Élektra PhDr. Jiřina Dolanská PhD.

Součástí tohoto programu jsou i omalovánky, vydané ve stejném roce, určené dětem předškolního věku, jejichž cílem je nenásilnou formou rozšiřovat osobní prostor dítěte a upevňovat jeho osobní hranice.⁶³ Autorkou publikace je také ředitelka o.s. Élektra PhDr. Jiřina Dolanská PhD. Omalovánky vznikly za podpory Magistrátu hl.m.Prahy.

Sdružení v lednu 2007 zahájilo další projekt s názvem „*Terapeutická skupina - rozšíření a praktické ověření terapeutického programu pro oběti sexuálního zneužívání včetně tréninku pro integraci na trhu práce a zajištění rozvoje kvality služeb organizace*“, který je postaven na základech programu Skupinové terapie, který navazuje na individuální terapii a který se doposud zaměřoval na bezprostřední pomoc klientce (klientovi) při odstranění dlouhodobých následků sexuálního zneužití v dětství. Vzhledem k tomu, že mnoho klientek se zkušeností sexuálního zneužívání v dětství má nízké sebehodnocení, nedosahují proto často vyšších postů či kvalifikací ve své práci nebo profesi. V rámci inovace služeb občanského sdružení je tak stávající terapeutický program přetvořen a rozšířen o souběžně poskytovanou pomoc, zaměřenou zejména na hledání zaměstnání a obecně integraci do společnosti. Těm, u kterých probíhá změna na trhu práce výrazně pomaleji, je nabídnuto další vzdělávání ve formě testování a sebehodnocení, komunikačních dovedností, právního minima, pracovních dovedností, dovedností v hledání zaměstnání a zlepšení vlastní image pro získání kvalifikovaného místa. Élektra rozšířením tohoto projektu vychází vstříc požadavku na integraci sociálně znevýhodněných skupin (mezi něž oběti SZD patří) do společnosti. Projekt byl zahájen na 18 měsíců, jeho předpokládaný konec bude v červenci 2008. Spolufinancování projektu je zabezpečeno jednak z Evropského sociálního fondu, ze státního rozpočtu České republiky a z rozpočtu hl.m. Prahy.

V oblasti vzdělávání odborníků z pomáhajících profesí organizovalo Sdružení projekt s názvem „*Záchranná síť*“. Tento projekt vychází z potřeby uceleného systému dalšího vzdělávání odborníků z řady oborů v problematice dlouhodobých následků sexuálního zneužívání v dětství (dále jen SZD), který v České republice doposud neexistoval. Projekt je

---

⁶³ Hlavními postavami jsou zvířata – pes, kočka, sova, zajíc, tuleň a medvídek, které autorka zobrazuje v situacích, které malé dítě už může zvládnout samo (hygienické úkony, spánek, oblékání atd.). Důraz je kladen na osobní (intimní) prostor dítěte, které se tím učí, že pokud ten prostor bez jeho svolení někdo poruší, má plné právo říct, že se mu to nelíbí.

určen pro všechny odborníky, kteří se ve své práci setkávají s dospělými lidmi s anamnézou SZD. V rámci projektu Záchraná síť jsou nabízeny kurzy, ve kterých dostanou účastníci mnoho informací o sexuálním zneužití a formách dlouhodobých následků, dopadu na psychosexuální vývoj jedince a o zvláštlostech práce s oběťmi SZD. Vybudováním sítě vyškolených odborníků z různých profesí chce organizace dosáhnout zkvalitnění péče o osoby s anamnézou SZD a umožnit vzniku sítě kvalifikovaných odborníků, kteří budou pokračovat ve vzdělávání dalších odborných pracovníků v problematice SZD. V průběhu projektu i po jeho skončení bude vytvářena základna pro širokou informovanost odborné i laické veřejnosti o problematice SZD. Větší povědomost veřejnosti o problematice má snížit pocit stigmatizace obětí, vyřazení ze společnosti, a tím zlepšit i jejich možnosti uplatnění na trhu práce. Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem, státním rozpočtem České republiky a rozpočtem hl. m. Prahy.⁶⁴

V rámci projektu *Záchraná síť* o.s. Elektra realizovala vzdělávací kurzy na téma *„Problematika sexuálního zneužívání v dětství a specifické přístupy v práci s jeho oběťmi v dospělosti“*. Již z názvu můžeme poznat na co se dané kurzy zaměřují. Každý z těchto kurzů se konal ve dvou dnech v rozsahu celkem 16 hodin a probíhal ve formě přednášek a interaktivních cvičení zaměřených na praktické zvládnutí technik a metod, které jsou orientované na praxi s cílem získat konkrétní dovednosti a předávat je dál dalším osobám. Během kurzu se měly účastníci seznámit jednak s problematikou sexuálního násilí - zneužívání a znásilnění, jeho krátkodobými a i dlouhodobými následky, také se specifickou prací s těmi, kteří se stali oběťmi SZD. Kurz měl seznámit účastníky také s etickými aspekty, klady a zápory soudního znaleství atd. Byl určen pro pracovníky občanských a rodinných poraden, psychoterapeuty, psychology a psychiatry, pedagogy, zaměstnance azylových domů, zdravotnické, sociální a jiné pracovníky z vládních a nevládních institucí, s působností nebo bydlištěm na území hl.m. Prahy, kteří se při své práci mohou setkat s dospělými lidmi s anamnézou SZD. Kurzy probíhaly v 10 termínech od dubna 2007 do června 2008 v prostorách občanského sdružení Elektra. Jednoho kurzu se mohlo zúčastnit 10-20 osob, účast byla bezplatná.

„Účastníci kurzu byli oslovováni zejména emailovou nabídkou. Emaily byly rozesílány průběžně po celou dobu trvání kurzů. Kontaktní emaily jsme získaly především z internetu (webové stránky organizací a úřadů). Pak byli ještě oslovováni telefonicky, rozesláním letáků

---

⁶⁴ Bližší informace ke kurzu lze nalézt na internetových stránkách www.zachrannasit.cz, nebo www.centrumelektra.cz

do organizací a distribucí letáků na konferencích, pracovních schůzkách apod. Někteří se přihlásil tak, že dostali informace od svých kolegů, přátel apod. Dávali jsme inzeráty také na web (www.neziskovky.cz, www.streetwork.cz). Celkem se kurzu zúčastnilo 140 osob⁶⁵, z toho 13 mužů a 127 žen. 61 % účastníků bylo z NNO, 39 % ze státního sektoru.“(Člen organizace, rozhovor č. 2)

Výsledky zúčastněného pozorování kurzu ze dne 21. – 22.11.2007

Úvod

Jako studentka FHS jsem se tohoto kurzu zúčastnila ve dnech 21.11. – 22.11.2007 v celkovém rozsahu 16 hodin. O kurzu mně informovala sociální pracovníce organizace nejdřív osobně, když jsme po druhé přišla do organizace a pak mi ještě poslala mailem přihlášku a přesné informace o datu a místě jeho konání. Tlumočila mi slova paní ředitelky, že absolvování kurzu je podmínkou, aby se mnou organizace a její členové spolupracovali na mé bakalářské práci, z důvodu abych se lépe seznámila s problematikou SZD, kterou se organizace zabývá. Účast na kurzu jsem nevnímala jako podmínku spolupráce s občanským sdružením, ale také jako vynikající příležitost jak lépe poznat fungování organizace, její členy a zúčastnit se jedné z činností, na kterou se sdružení zaměřuje.

Kdo se kurzu účastnil ?

V době, kdy jsem kurz absolvovala, se ho účastnilo 13 lidí včetně mne. Až na jednoho muže to byly všechno ženy. Byli to lidé, který se pohybují v různých oblastech pomáhajících profesí (sociálních služeb), jako sociální práce, policie, nestátní neziskové organizace a také studenti vysokých škol, konkrétně šlo včetně mne o 3 studentky vysokých škol, z toho dvě absolvovaly kurz z důvodu, že v organizaci měly v dohledně době začít pracovat jako dobrovolnice v oblasti fundraisingu. Věkový průměr byl kolem třiceti let.

Účast v kurzu byla dobrovolná, avšak získání osvědčení bylo podmíněno aktivní účastí na celém dvoudenním kurzu.

Kde se kurzu konal ?

Celý kurz se odehrával v prostorách občanského sdružení Élektra, které sídlí ve druhém patře bývalé školky na Hájích a zabírá 5 místností. Přednášky se konaly v jedné (největší) z těchto místností. Místnost byla symbolicky rozdělená na polovinu. První polovina byla jakoby

---

⁶⁵ Z toho 58 osob mělo nejvyšší dosažené středoškolské vzdělání, 17 osob vyšší odbornou školu a 65 osob vysokoškolské vzdělání. (Člen organizace, rozhovor č. 2).

„jeviště“, kde měli lektori přednášet svá témata. Dedukuji to na základě toho, že v této části místnosti byla umístěna jedna židle a všechny pomůcky⁶⁶ pro prezentaci. Ve druhé polovině místnosti ne nacházelo 13 židlí rozmístněných do tvaru U.

Program kurzu

V první den kurz se svou přednáškou vystoupily čtyři ženy.

Kurz zahájila ředitelka o.s. Élektra PhDr. Jiřina Dolanská, PhD. Ta hned v úvodu představila organizaci Élektra, okolnosti jejího vzniku a názvu, čím se organizace zabývá a na koho se zaměřuje. Seznámila nás s projektem Záchranná síť, v rámci kterého pořádá organizace tento kurz. Uvedla, co je cílem kurzu a také že podmínkou získání osvědčení je, abychom se zúčastnili celého kurzu, tedy 100% účast na přednáškách. Představila harmonogram kurzu, rozplánování přednášek a také přestávek. Ředitelka sdružení nám představila jména přednášejících a také jak bude kurz probíhat. Po představení organizace ředitelkou následovala prezentace účastníků a všichni jsme byli vyzváni, abychom se jeden po druhém postavili a představili se, a řekli v jaké oblasti pracujeme a proč je o tento kurz zajímavé a jak jsme se o něm dozvěděli.

První přednášející byla sexuoložka MUDr. Jana Spilková, která se snažila účastníkům přiblížit témata: (pojem sexuálního zneužívání (dále jen SZ) – jeho definice, rizikové faktory, které přispívají k možnosti sexuálního zneužití, formy SZ, sekundární traumatizace, obranné mechanismy, dynamika SZ, posttraumatická stresová porucha, právní normy). V průběhu kurzu nás přednášející ubezpečila, že pokud nás bude něco zajímat, nebo něčemu nebudeme rozumět, že se máme klidně zeptat i v průběhu přednášení nebo na jeho konci. Na každém účastníkovi bylo vidět, že přednášku pozorně poslouchá.

Druhou přednášející byla ředitelka organizace a zároveň psycholožka PhDr. Jiřina Dolanská, PhD., která se účastníkům snažila přiblížit témata: (varovné signály u sexuálně zneužitého dítěte, krátkodobé a dlouhodobé následky SZ, specifika v terapii – etika zralost terapeuta, verifikace výsledků v terapii, sourozenecký incest, ženy jako pachatelky, věrohodnost výpovědi a věrohodnost oběti – kasuistiky „nový fenomén“). Nejvíce mne a publikum zaujalo téma „ženy jako pachatelky“. Nasvědčovala tomu reakce účastníků, kteří zbystřili svou

---

⁶⁶ Nacházel se tam malý stolek, hned po levé straně u dveří, na kterém byly videokazety a publikace organizace možné k zakoupení. Asi dva metry před ním se nacházel stůl, na kterém byl položen zpětný projektor, vedle stolu byla tzv. tabule flipchart s papírovými bloky.

pozornost, když lektorka vysvětlovala, že se dostávají na povrch zjištění, že i ženy zneužívají své děti.

Třetí přednášející měla být klinická psycholožka a psychoterapeuta PhDr. Anna Černohorská, ta se ale nemohla dostavit. Její přednášku pak jen přečetl Martin Walter, který byl jako jediný muž i účastníkem kurzu.

Čtvrtou přednášející byla psycholožka a skupinová koterapeutka Mgr. Zora Urbánková, která se účastníkům snažila přiblížit témata: (SZ jako fenomén v rámci nukleární či širší orientační rodiny, osobnosti rodičů zneužívaných dětí, neřešení problému – popření a vytěsnění v manželství i širší orientační rodině, bagatelizace trestního činu v rámci rodiny, předávání nevyřešených osobních problémů z rodičů na děti, obava z neschopnosti ochránit vlastní dítě před SZ). Po všech přednáškách z prvního dne jsem byla zahlcena informacemi. Pořád jsem o tom všem přemýšlela, vyvolalo to ve mně pocity bezmocnosti. Téma sexuálního násilí je samo o sobě smutnou záležitostí, což u mě vyvolalo spíše podezřívavé pocity k okolí, když jsem z kurz po prvním dni odcházela. Měla jsem pocit, že jsem doteď žila v nějaké iluzi, že se všechno dělo jakoby na jiné planetě.

Druhý den kurzu 22.11.2007 představily psycholožka Mgr. Hana Lebedová a manažerka sdružení Daniela Němcová účastníkům kurzu téma úkolu, který měli splnit všichni účastníci kurz. Úkol spočíval v aktivní prezentaci. Každý účastník kurzu měl 5 papírků, na každý z nich měl napsat téma, které ho nejvíc z přednášek upoutalo a zaujalo. Ze všech témat, která si byla podobná, pak přednášející vytvořila kategorie (skupiny), tzv. oblasti, které nejvíc zaujaly účastníky kurzu. Byly to kategorie jako sexuální zneužívání, viktimizace oběti, ženy pachatelky, typologie obětí a pachatele, kasuistika, sekundární traumatizace, varovné signály u sexuálně zneužitého dítěte atd. Přednášející pracovala s tabulí flipchart, kam nalepila všechny papírky s tématy se stejným nebo podobným obsahem od všech účastníků a seřadila je do skupin. Řekla, že po přednášce docentky Čírtkové s těmito skupinami budeme pracovat a každý z nás bude mít svou vlastní prezentaci. Bližší informace nám měla říct až po přednášce.

Druhou přednášející byla policejní psycholožka Doc. PhDr. Ludmila Čírtková, CSc., která publiku přiblížila témata: (nové pojetí statistik a jejich aplikace v praxi: reálný výskyt jevu, typologie obětí, věrohodnost vyprávění, výsledch, motivy pachatelů). Z této přednášky jsem měla nejlepší pocit, ne že by předešli lektori a jejich přednášení nebylo zajímavé, právě naopak.

Po poslední přednášce přišla magistra Lebedová, která nás obeznámila s dalším našim úkolem, prezentací, která je také podmínkou celkového absolvování kurzu. Nejdřív nás vyzvala, abychom vytvořili skupiny po 3 nebo po 4 lidech, podle našeho uvážení. Pak jsme si každá skupina měly vybrat 5 tématických okruhů, které nás nejvíc zaujali a použít je v naší prezentaci. Hlavním záměrem prezentace bylo, abychom se „vžili“ do role dobrovolníků organizace Élektra, který mají za úkol shánět peníze pro organizaci, konkrétně na nájem, který v poslední době nájemce zvýšil a organizace nemá zdroje, ze kterých by mohla čerpat peníze. Bylo na každé skupině jak tuto prezentaci pojme, jak ji zpracuje, komu se jaká role přidělí. Podmínkou bylo využití všech pěti námi vybraných témat v prezentaci a také že každý účastník musel něco odprezentovat (něco říct). Touto prezentací jsme si podle paní Lebedové měli uvědomit, na co je důležité se při shánění peněz soustředit, jak má taková „žádost“ vypadat a také, že je důležité komu tu žádost budeme směřovat, koho o peníze budeme žádat, vybrat si vhodnou cílovou skupinu. Měli jsme vymyslet vhodné a přesvědčivé argumenty, aby se právě daná firma, v které žádáme o finance rozhodla, že ty peníze „dá“ právě nám.

Nebylo to podle mě nic jednoduché. Důležité bylo sestavit celou strukturu prezentace – úvod, ve kterém jsme měli firmě přiblížit naši činnost a také problém, kterým se zabýváme. „Zatlačit na city“, použít správné argumenty, proč by firma měla poskytnout finanční prostředky právě nám. Také vysvětlit, na co konkrétně by byly peníze použity, účel jejich využití. K dispozici jsme všichni účastníci měly zpětný projektor s průhledným fóliemi a fixy různé barvy a tabuli flipchart s papírovými bloky.

Lektorka zhodnotila každou prezentaci poměrně kladně, vzhledem k tomu, že se nikdo v podobné roli ještě nikdy neocítl. Všichni jsme byli také pochváleni za snahu. Po všech prezentacích nám ředitelka sdružení každému účastníkovi předala osvědčení o 16 hodinách absolvovaného kurzu.

Kritické zhodnocení kurzu ze dne 21. -22.11.

Podle mého názoru byl kurz velmi přínosný, každý si z něho mohl odnést co chtěl. Atmosféra mi připadala velmi uvolněná a přátelská, také díky poměrně malému počtu účastníků. Z důvodu dobrovolné účasti se kurzu podle mého názoru zúčastnili lidé, kteří se o danou problematiku opravdu zajímají, čemuž nasvědčovalo ticho při přednášení, ze strany účastníků. Témata byla zajímavá, jejich obsah na mně osobně působil někdy docela „drsně“ až neuvěřitelně. Každá lektorka své téma přednášela poutavě, snažila se používat příklady pro

naše lepší pochopení a porozumění, protože teorie byla aspoň pro mne docela nová a neznámá. O tuto oblast a problematiku jsem se totiž nikdy nezajímala až do hloubky. Oceňuji také výběr lektorů, kteří celému kurzu a samotnému tématu dodali podle mého názoru ještě silnější nádech opravdovosti, vzhledem k tomu, že se danou problematikou zbývají ve své praxi. Z mého pohledu byl kurz na velmi profesionální úrovni. Co mně ale trochu zarazilo bylo, že se kurzu účastnil pouze jeden muž. Dokonce ani mezi čtyřmi policisty, kteří tam byli, se nenacházel žádný muž. Nechci zde ale vynášet nějaký závěr, protože jsem se zúčastnila pouze jednoho kurzu z deseti.

Od roku 2006 se organizace začala více zaměřovat také na zdravý sexuální život osob se zdravotním postižením. Věnovala se zejména lidem postiženým kardiovaskulárním onemocněním, cukrovkou a roztroušenou sklerózou mozkomíšní. Pro osoby s tímto postižením organizace pořádala třídní semináře a workshopy s názvem *„Zdravý sexuální život u lidí s postižením cukrovky (diabetes mellitus); s postižením kardiovaskulárního systému; s roztroušenou sklerózou mozkomíšní“*, na kterých byli účastníci postupně seznámeni jak se základními projevy onemocnění, na celkový zdravotní stav, fungování intimního života a na sexuální život jako takový. Tyto dopady byly rozebrány jak z pohledu ženy tak i muže, na úrovni psychické i somatické a také z hlediska jejich specifických rolí a prožívání. (Élektra, 2006). Celkem v roce 2006 o.s. Élektra uskutečnila tři třídní semináře, každý se zaměřením na jinou cílovou skupinu osob s jiným druhem postižení.

Vzdělávání zaměstnanců

Také zaměstnanci o.s. Élektra jsou podporováni k dalšímu vzdělávání v různých oblastech. Jde o snahu co nejvíce zefektivnit jejich práci. Organizace zaměstnance vysílá pravidelně na různé semináře a workshopy z oblasti vzdělávání dovedností a schopností. Ředitelka organizace a skupinová koterapeutka pravidelně jednou za měsíc navštěvují semináře a supervize v rámci Asociace manželských a rodinných poraden, zúčastňují se odborných konferencí, školení ve Standardech kvality sociálních služeb, které pořádá CEKAS⁶⁷. Skupinová koterapeutka se zúčastňuje seminářů a pracovních setkání na půdě Unie psychologických asociací. Sociální pracovnice se účastní kurzů informačních technologií a přednášek psaní projektů z Evropského sociálního fondu. Manažerka a jednatelka občanského

---

⁶⁷ CEKAS je zkratka Centra pro kvalitu a standardy v sociálních službách při Národním vzdělávacím fondu o.p.s. dostupné online <<http://www.cekas.cz/php/informace.php>>

sdružení se účastní školení ASPI – počítačový program pro právní legislativu, přednášek Základy managementu, Počítačové informační systémy, Základy ekonomie, Základy soukromého práva na Právnické fakultě Masarykovy Univerzity v Brně. Všem zaměstnancům je poskytována supervize na úrovni individuální případové a týmové. (Élektra, 2006).

5.5.5. Publikační činnost

Organizace za období téměř 13 let vydala několik publikací⁶⁸, většinou v rámci nějakého projektu. Svou publikační činností se Centrum snaží působit hlavně v oblasti prevence nebo osvěty o problematice SZD, čemuž nasvědčují publikace pro děti již od předškolního věku a také publikace pro učitele, laickou veřejnost i odborníky z pomáhajících profesí, kteří by se při své práci mohli setkat s lidmi s anamnézou SZD. Do publikační činnosti lze zahrnout také videokazety jako „Sebeobrana ženy“, která ženy seznamuje s možnými způsoby napadení a s možnostmi co nejúčinnější sebeobrany. Élektra se zaměřuje také na sluchově a zrakově postižené lidi, pro které vydala například průvodce pro znásilněné ženy s názvem „Nejsem tvá oběť“ (2003), která seznamuje oběti se všemi okolnostmi trestného činu znásilnění; jak se vyrovnat se sexuálním napadením a kde je možné hledat psychologickou a právní pomoc.

5.6. Jak organizace informuje o své činnosti veřejnost a jaké strategie k tomu užívá

Masmédia

Organizace informuje o svých službách a celé činnosti jednak prostřednictvím svých webových stránek, také prostřednictvím letáků, které členové organizace rozdávají buď svým známým, nebo členům dalších organizací na schůzkách Koordony. Prostor pro prezentaci organizace poskytují organizaci také masmédia, ve formě jednak článků v časopisech, rozhovorů v rozhlase a v televizi. Již v letech 1996 a 1997 navázala organizace kontakt s masmédií (Český Rozhlas, časopis ELLE, Česká televize, TV Nova, deníky), prostřednictvím kterých seznamovala veřejnost s tematikou sexuálního zneužívání a do roku 2006 se ji podařilo spoluprací s médii rozšířit ještě o další média jako ČTK, Gratis, Lidové noviny, MF Dnes, Občanské noviny, Prague Post, TV prima, Týden, Žena a život, Český rozhlas 2, Český rozhlas 6. (Élektra, 1996-1998, Élektra, 2001-2006). Do této skupiny masmédií můžeme

---

⁶⁸ Kompletní výčet všech publikací vydaných občanským sdružením i s jejich krátkým popisem lze najít v příloze č. 2

přiradit také časopis Respekt⁶⁹, který v nedávné době uveřejnil rozhovor s ředitelkou organizace Jiřinou Dolanskou na téma SZD.

Kampaně

V případě kampaní, ve kterých by se organizace mohla zviditelnit a poukázat na svou činnost, je organizace velice opatrná. Plánování kampaně předchází uvědomení si jednak finančních prostředků na její realizaci a také jestli má organizace dostatečnou zaměstnaneckou kapacitu, aby zvládla nápor nových klientů, který kampaní hrozí. Musí vždy brát ohled na to, kolik má organizace zrovna klientek a kolik jich může přijmout, podle toho se pak mohou víc nebo méně prezentovat na veřejnosti. (Členové organizace, rozhovory č. 1 a 2). Právě z toho důvodu musela organizace ze svých plánů vyjmout kampaň k 10. výročí organizace, původně naplánovanou na rok 2005-2006. (Élektra, 2005). *„Každé zveřejnění činnosti organizace v médiích totiž znamená 40 – 50 nových kontaktů týdně, ze kterých pak zhruba 25 – 30 klientek vysloví přání podstoupit terapii. A tady jsem si byli velmi dobře vědomi, že při zmenšené kapacitě Centra bychom nemohli zcela pokrýt poptávku. Nicméně nastalou situaci přijímáme jako výzvu k zamyšlení se nad strategií organizace.* (Élektra, 2005: 4).

Publikace – prostředek legitimizace a obhajování činnosti

Publikační činnost dává jednu z možností, jak lze nejlépe vidět, jaké strategie organizace používá k tomu, aby „legitimizovala“ a obhájila svou činnost a své zaměření na problematiku SZD. V roce 1998 vydala organizace informační letáček pro manžele, žen se sexuálním zneužitím v anamnéze. Tímto letáčkem organizace apelovala na manžele, aby si lépe všímali svých žen, pokud v jejich intimním životě není něco v pořádku, protože jedním z důvodů může být právě špatná zkušenost ženy z minulosti, ve formě znásilnění nebo sexuálního zneužití v dětství, na kterou se žena snaží zapomenout. Zde nabízí organizace svou pomocnou ruku, jako jednu z možností, jak ženě pomoci. Organizace na leták použila také citát *„Jenom šťastná a spokojená žena může vytvořit šťastné a spokojené zázemí svým nejbližším!“* (Autor neznámý). Tímto citátem organizace ukázala, že problém SZD se netýká jenom ženy, jako individuální osoby, ale má širší záběr a nepřímo se může dotýkat i jejího okolí nebo také rodiny. Jinými slovy citát *„říká“*, že *„když pomůžete ženě, pomůžete tím i sami sobě“*, anebo *„když se žena vypořádá se svým problémem, vyřeší to i vaše problémy“*.

---

⁶⁹ Článek, s názvem „Svlékni se a mlč“, jehož autorem je Petr Třešňák. (Respekt 24/2008, s. 37 – 41)

Další formou, jak se organizace prezentuje na veřejnosti jsou výroční zprávy. Zde nabízím výsledky analýzy výročních zpráv. Pro analýzu jsem využila jenom veřejné výroční zprávy z let 2002 -2006.

Výsledky analýzy výročních zpráv z let 2002 – 2006

Základní informace:

Každoroční náklad je 300 kusů. Autor je známý jenom pro úvodní slovo, jehož autorem je v každé výroční zprávě ředitelka organizace PhDr. Jiřina Dolanská PhD. Počet stran ve výroční zprávě pro rok 2002 je 24. Ve výroční zprávě z roku 2004 se už ale můžeme setkat i s jejím kompletním anglickým překladem, což způsobilo zdvojnásobení počtu stran. Od roku 2003 se ve výročních zprávách objevuje také zpráva auditora pro valnou hromadu a radu občanského sdružení Élektra, která kontroluje a v každé výroční zprávě také potvrzuje správnost účetních záznamů organizace, které jsou tak v souladu s platnými zákony a předpisy. Doposud oficiálně uveřejněné výroční zprávy za léta 2002 – 2006 mají poměrně stejnou strukturu, která je samozřejmě daná. To si uvědomuji, ale i přes to ji trochu nastíním.

Struktura výročních zpráv za léta 2002 – 2006

Ředitelka v úvodu představuje stručný přehled činnosti sdružení za daný rok. Za prvé, informuje o ne/splnění všech cílů vytčených za minulý rok a také o ne/úspěších v rámci jejich činnosti; dále informuje o aktualitách za poslední rok, co výjimečného nebo nezvyklého se stalo, co stálo za to, o tom čtenáře informovat. Každá výroční zpráva jednak představuje organizaci a snaží se přiblížit čtenáři problematiku, které se organizace věnuje a to problematikou sexuálního násilí. Při představení problematiky sexuálního násilí je v každé výroční zprávě zdůrazněn argument toho, proč je tento problém důležitý nejen pro samotnou organizaci a její členy, ale i pro širokou veřejnost a proč je důležité tento problém řešit. Důležitost argumentu se snaží organizace podložit číselnými fakty⁷⁰. Ve výročních zprávách jsou dále vytčeny všechny služby a pomoc jako organizace klientům poskytuje a také na jakou klientelu se orientuje.

Velká část publikace je věnována zprávě o činnosti za dané období a jejímu kompletnímu vytčení. Každá výroční zpráva také informuje o finanční historii za dané období. Po

---

⁷⁰ jednak z Výzkumu sexuálního chování obyvatel ČR (Weiss a kol, 1997) a jednak *Retrospektivní studii sexuálního zneužívání v dětství u dospělé populace ČR a u osob s rizikovým chováním*, provedena Sdružením Linkou bezpečí v roce 1998. (Élektra, 2002-2006).

kompletním popsání činnosti sdružení čtenáře informuje o svých plánech na příští rok. Při analýze výročních zpráv jsem zjistila, že plány organizace, které si sdružení vytýčí na další rok, jsou v každé výroční zprávě rok od roku obsáhlejší. Od všeobecných plánů jako pokračování v dosavadní činnosti Centra a rozvíjení publikační a osvětové činnosti, organizace svoje plány každým rokem rozvíjí a konkretizuje. V závěru výročních zpráv autoři nezapomněli poděkovat jednak zaměstnancům a dobrovolníkům organizace a jednak dárcům a všem, kteří organizaci za daný rok podpořili jak finančně, tak svou radou, odborným názorem, konstruktivní kritikou či jinou pomocí. Na poslední stránce v každé výroční zprávě jsou uveřejněny jména pracovního týmu organizace.

Obsah zpráv je přiměřeně čtivý. Pro běžného čtenáře jsou tyto výroční zprávy velmi dobrým zdrojem informací o činnosti organizace za daná období. Pro investora, který poskytl organizaci finanční prostředky jsou zase vynikající možností jak si ověřit na co byly jeho prostředky použity.

Tím, že struktura výročních zpráv je přesně daná, organizace má možnost více na čtenáře zapůsobit její designovou stránkou⁷¹. Dominantní barva každé výroční zprávy se rok od roku měnila, od oranžové přes červenou až k modré. Obrazovou dominantou je téměř v každé výroční zprávě žena, důraz je kladen jak na její postavu, tak na samotnou tvář a také na oči, které jsou často zobrazovány samy. Žena je zobrazována většinou jak sedí schoulená do „klubíčka“ buď v koutě nebo opřená o zeď. Výraz jejího obličeje a také očí je vždy vážný a smutný. Použitou symboliku očí lze vykládat různě. Podle mého názoru ji lze vykládat tak, že „oči mají zobrazovat jakoby okno do ublížené duše“, mohou být také odrazem celé problematiky, které se sdružení věnuje.

5.7. Spolupráce o.s. Élektra u nás i v zahraničí

Organizace rozvíjí každým rokem spolupráci a komunikaci se státními i nestátními institucemi nejen v České republice ale i zahraničí, hlavně ve Velké Británii, Německu, Polsku a dalších východoevropských zemích.

Spolupráce u nás

---

⁷¹ Na designové stránce výročních zpráv se podílí každým rokem Richard Brázdil a Jitka Kvapilová.

Organizace je součástí Koordony, neboli „Koalice neziskových organizací proti domácím násilím“, na založení které se v roce 1995 i podílela⁷². Jde o volné sdružení dvanácti neziskových organizací zabývajících se právy žen v kontextu násilí na ženách a domácího násilí. Toto sdružení, kde je momentálně zastoupených 12 rozdílných NNO⁷³, se podílí na organizaci množství akcí, jejichž cílem je informovat veřejnost o problematice domácího násilí a zajišťovat prevenci tohoto fenoménu prostřednictvím veřejné diskuse, peticí, letáků, konferencí a kampaní, vzdělávacích akcí pro laickou i odbornou veřejnost. Cílem Koordony je také koordinovat a standardizovat pomoc obětem domácího násilí a prosazovat také systémové změny v oblasti násilí na ženách a ženských práv vůbec.

Elektra má ale v rámci tohoto sdružení specifické postavení, protože většina organizací je zaměřena na domácí násilí a Sdružení se domácím úsilím jako takovým nezabývá. Klienta s aktuálním problémem domácího násilí odkazujeme na jinou organizaci, která se tím zabývá. Také to platí obráceně, pokud nějakou organizaci kontaktuje dospělý/á klient/ka s anamnézou sexuálního zneužití v dětství, organizace takového klienta odkazují na o.s. Elektra (Člen organizace, rozhovor č. 1).

Schůzky Koordony se konají jednou za dva měsíce. „*Spolupráce v rámci Koordony je už nad tu práci s klientkami, už je to trošku víc, ať už se navrhuje nějaké legislativní změny nebo připomínkování k zákonů. Jde o snahu změnit náhled na celý problém domácího násilí, ať už z pohledu zákonů nebo ministerstev.*“ (Rozhovor 2)

Spolupráce mezi organizacemi v rámci Koordony funguje hlavně na „oficiální“ úrovni, v rovině předávání si klientů a informování se navzájem o různých akcích a seminářů ohledně problematiky násilí na ženách. Výměna zkušeností nebo finanční podpora organizací mezi sebou navzájem zde vůbec neexistuje.

„*Každá z těch organizací má spoustu práce, proto udělat něco dohromady je docela těžké. Já myslím, že je to teď hodně dobré. Co se vlastně podařilo teď, třeba vláda v této době oslovovala hodně tyto organizace, vytvořily se různé výbory proti domácímu násilí ve vládě a rovné příležitosti. A je dobré, že něco takového existuje, protože jde i lépe oslovovat lidi. Je pak snadnější se i formálně prezentovat. Ne každá organizace by měla šanci se někam dostat,*

---

⁷² U jejího vzniku stálo dvanáct NNO: Adra Hradec Králové – Pyramida pomoci a rozvoje; Český svaz žen; Liga lidských práv; Most k životu, Trutnov; Nesehnutí Brno; Občanská poradna Nymburk; Elektra o.s.; Magdalenium, o.s.; proFem, o.p.s.; Acorus, o.s.; Rosa o.s.; Slezská diakonie – Poradna Elpis (Havířov, Ostrava); Elektra, o.s. dostupné online < <http://www.koordona.cz/> >

⁷³ Mezi tyto organizace patří: Amnesty International; Psychosociální centrum Acorus, o.s.; Arcidiecézní charita Praha – projekt Magdala; ADRA, o.s. Hradec Králové; Elektra, o.s.; Slezská diakonie, poradny Elpis (Ostrava, Havířov, Třinec, Karviná); Magdalenium, o.s.; Občanská poradna Nymburk; proFem, o.p.s.; Rosa, o.s.; Most k životu, o.p.s., Trutnov; Persefona, o.s.. Stručný popis všech těchto organizací lze najít v příloze č. 4

takhle je to jednodušší i říct k danému tématu něco prostřednictvím této koalice“. (Člen organizace, rozhovor č. 1)

Spolupráce v zahraničí

O.s. Élektra již osmým rokem spolupracuje s mezinárodní organizací Rape Crisis Network Europe, jejímž cílem je pomocí kampaní, výchovy, vzdělávání, průzkumných a výzkumných prací eliminovat sexuální násilí páchané na ženách. Od svého založení se organizace snažila spolupracovat s nemalým množstvím zahraničních organizací, ale vždy nastaly nějaké problémy, hlavně kvůli nedostatečné komunikaci v rámci vzájemné spolupráce. *„Důležité je komunikovat, ve smyslu, co když to nedopadne... .“* (Rozhovor 5). Jednou z takových organizací byla britská tzv. Studijní jednotka násilí na dětech a ženách – CWASU (Child & Women Abuse Studies Unit), se kterou Sdružení spolupracovalo v rámci speciálního programu Daphne, programu boje proti násilí na ženách a dětech⁷⁴. Vláda České republiky ale o tento program neprojevila zájem. (Dolanská, 2001).

5.8. Financování o.s. Élektra

Hlavním zdrojem financí pro organizaci jsou dotace od státu (hlavně z MPSV a MZ) a magistrátu hl.m. Prahy, kterého příspěvky na činnost organizace tvoří dohromady víc než 70 % ze všech finančních zdrojů, které má organizace k dispozici pro svou činnost. Čím dál víc si ale organizace musí shánět peníze sama. (Člen organizace, rozhovor č. 1).

Základní činnost organizace vychází ze zákona o sociálních službách, na činnost v této oblasti má organizace i akreditaci, na základě toho organizace každý rok žádá o grant MPSV. Finanční prostředky od státu slouží hlavně na zajištění chodu organizace. Pokrývají se nimi provozní náklady spojené s činností sdružení (nájem, elektřina, voda, teplo), také z části mzdové náklady, které se musí vždy vyúčtovat na jednotlivé poskytnuté granty a také spotřební materiál (Člen organizace, rozhovor č. 4).

„Samozřejmě jako všude v tomhle státě se potýkáme s dost velkými finančními problémy. Na letošní rok se žádalo zhruba o částku 8 mil. Na základní činnost. Přičemž jsme dostali

---

⁷⁴ Program Daphne podporoval vytváření evropských sítí zúčastněných organizací, výměny názorů a nejlepší strategie v zabraňování výš zmíněným sociálně patologickým jevům. (Dolanská, 2001).

necelých 70 %. Tím je před námi dost velký úkol, že jakým způsobem pokryjeme všechny provozní náklady spojené s činností sdružení do budoucna.“(Člen organizace, rozhovor č. 4.)

Pro organizaci Élektra drobní dárci a také firmy nejsou velmi významným zdrojem financí. Drobní dárci tvoří zhruba 1 % ze všech poskytnutých finančních prostředků organizaci. Zisky z vlastní činnosti a to hlavně ze služeb, které nespádají do sociálních služeb, ale které jsou nadstandardní (příkladem je psychodiagnostika; široká baterie testů náročnějších na zpracování), nebo také zisky z prodeje publikací, často netvoří ani to 1 % jako finanční prostředky od drobných dárců.

„Finanční prostředky musí být tak plánované, aby zůstávala nějaká rezerva. Jak si ale uděláte rezervu, když z plánovaného rozpočtu od státu dostanete necelých 70 %. Tím se musí v podstatě udělat jakoby nový plán, na tu situaci, která díky rozhodnutí ministerstva nastala. V podstatě následující rok, po ukončení toho kalendářního roku musíme provést vyúčtování. To probíhá obdobným způsobem jako u grantů, že se zase porovnává přepracovaný plán se skutečností. Co nám zbylo k 31. 12. jsme povinni ministerstvu vrátit. Nemůžeme si ty zbylé peníze ponechat do rezervy. Zřejmě to posuzují tak, že se jako nenaplnila služba. Nechápu proč. Organizace nemá šanci si udělat jakoby finanční rezervu pro to následující období.“ (Člen organizace, rozhovor č. 4).

Možnost jak zvýšit příliv finančních prostředků pro organizaci vidí zaměstnanci Sdružení v oblasti hazardních her.

„Já jsem shodou okolností, díky své profesi zabředl trošičku do věcí, co se týká třeba sázkových her, kde jednoznačně zákon říká, že sázkové kanceláře jsou povinni 10 % ze svého zisku, čistého, věnovat na tyto účely... Asi tímto způsobem se pokusit získat nějaké prostředky. To ale nebude jednoduché. A neslibuji si od toho nějaké velké úspěchy, ale za pokus to stojí. Není to ale ještě nijak nastartované, je to spíše běh na dlouhou trať“. (Člen organizace, rozhovor č. 4)

Granty na evropské projekty jsou také zajímavým finančním zdrojem. *„Problém je ale v jejich složité administrativě, což může na druhou stranu zájemce odradit. A navíc témata grantů pro evropské projekty jsou vypsány tak konkrétně, že to zájemce hodně limituje. Zájemce si pak nemůže dovolit trošku pružněji pracovat, nemůže se odklonit od tématu vypsání grantu. Je těžké se do toho trefit.“* (Člen organizace, rozhovor č. 3).

„Když se dívám na neziskovky, tak podstatná je po ně jedna věc, to je ta sociální práce, ta „duchovníčina“.... Aby ale ta firma, resp. nezisková organizace prosperovala, musí se na trhu chovat úplně stejně jako jakákoli jiná firma. Pokud management není v pořádku, tak je to špatné. Opravdu to chce, aby obě stránky, jak ta ekonomická, tak ta sociální byly vyvážené. Jinak to může být problémem. Na druhou stranu samozřejmě dobrý manažeři jsou zvyklí na určité finanční ohodnocení, které jim v neziskovce není možné poskytnout. Chce to dobrého manažera i s altruistickým duchem. Pak je to dobrá kombinace. Těch ale není zrovna moc.“ (Člen organizace, rozhovor č. 3).

„Tato organizace se nechce vrhnout to nějakého komerčního zapojení, protože jednak je to nezisková organizace a jednak ta pomoc zneužitým ženám je tak specifická, že ani z toho profesního hlediska by ta komercializace nebyla vhodná. Že by si třeba platili za nějaké ty sezení atd. To se využívá v minimální míře.“ (Člen organizace, rozhovor č. 4).

Pro lepší představu jsem vytvořila tabulku finanční historie o.s.Élektra na základě informací jednak z neveřejných výročních zpráv za roky 1996-1998 a veřejných výročních zpráv 2001-2006.

Tab. č. 3 Finanční historie 1996-1998, 2001-2006

Rok	Příjmy celkem v Kč	Granty v Kč	Dary v Kč	Vlastní činnost v Kč	Ostatní příjmy v Kč	Výdaje celkem v Kč
1996	95 576,98,-	90 400,-	0,-	2 200,-	2 976,98,-	35 746,-
1997	318 268,-	259 450,-	8 700,-	50 000,-	118,-	163 772,-
1998	1 420 318,-	1 291 654,-	74 530,80,-	46 896,80,-	7236,44,-	899 534,32,-
2001	1 783 686,08,-	1 572 900,-	53 400,-	86 248,-	71 138,08,-	?
2002	1 744 234,73,-	1 452 720,-	162 400,-	33 149,-	95 965,73,-	1 739 342,21,-
2003	2 346 555,69,-	2 072 136,60,-	35 400,-	221 429,50,-	17 589,59,-	2 337 103,58,-
2004	1 505 799,43,-	1 307 800,-	32 617,-	98 277,-	67 105,43,-	1 378 702,14,-
2005	1 732 363,87,-	1 523 400,-	112 239,-	95 013,-	1 711,87,-	1 686 100,59,-
2006	1 736 249,94,-	1 473 346,99,-	107 544,-	165 750,-	-10 391,05,-	1 633 310,82,-

Vlastní činnost: prodej služeb, které jsou nad rámec neplacených sociálních služeb ze zákona; prodej vlastních výrobků – publikací

Ostatní příjmy: představují úroky z vkladů; osobní vklady; změna stavu zásob výrobků;

Z tabulky lze vyčíst, že finanční zdroje z grantů se rok od roku nijak zvlášť neliší. Výjimečným byl jen rok 2003, v tomto roce organizace získala i nemalou část finančních prostředků ze své vlastní činnosti.

5.9. Problémy, se kterými se o.s. Élektra potýká

Problémů, s nimiž se organizace za celou dobu své existence potýká, je několik a navzájem se prolínají a ovlivňují. Na začátku své existence neměla organizace ani pořádné prostory, kde by mohla provozovat svou činnost. *„Magistrát nám poskytl prostory ve sklepě, kde jsme museli celá rok, i v létě přes den svítit a topit, protože tam bylo strašně vlhko a tma. Byly to prostory nedostatečné, ve kterých jsme byli tři roky“.* (Člen organizace, rozhovor č. 5). Dnes je sídlem organizace bývalá školka, kterou minulý rok odkoupil nový majitel, ten ale organizaci zvýšil nájem.

Všechny problémy se vždy nakonec točí kolem jednoho problému a to problému financování organizace (viz. podkapitola Financování Élektra). Za tento problém může z části nedostatečně rozvinutý fundraising, což je zase způsobeno nedostatečným množstvím finančních prostředků na jeho rozvoj. Je to jako začarovaný kruh. *„Teď se vlastně nacházíme v době, že víme o potřebě rozjet fundraising, ale teď jsme se ustálili složením zaměstnanců, co se týká ekonomického sektoru. Teď přijde ta fáze, kdy se budeme muset rozjet samostatné financování víc a také fundraising.“* (Člen organizace, rozhovor č.1).

Za problém financování, co se týká dotační politiky, může problém „zařaditelnosti“ organizace. I když oficiální činností sdružení jsou sociální služby podle zákona o sociálních službách, na kterou má organizace i akreditaci, stát v rámci vyplacení finančních prostředků za grantové projekty zařazuje organizaci a její činnost do oblasti prevence kriminality místo do oblasti poskytovatele sociálních služeb. Zařazení do této oblasti způsobuje, že organizace tím dostává na svou činnost méně finančních prostředků než by dostávala, kdyby její činnost podle státu spadala do oblasti poskytovatele sociálních služeb.

Finanční problémy, co se ale týká firem a drobných dárců, souvisí jednak s tématem organizace *„... děti se propagují dobře, ale sexuálně zneužívané dospělé ženy, kterým se něco takového stalo v dětství, se propaguje docela těžce. Veřejnost moc neví jak se má k tomu postavit, jak to má uchopit. Možná by to někteří i rádi podporovali, ale v podstatě se o tom*

tématu ještě stále moc nemluví. Teď sice už čím dál víc asi, ale je pořád těžké získat na to finanční podporu.“ (Člen organizace, rozhovor č. 1).

A jednak tento problém souvisí i s předsudky vůči zneužívaným ženám, které mají pořád své místo v naší společnosti. *„Ještě pořád panuje domněnka, že si za problémy v dospělosti způsobené zneužitím může žena sama. Že se s tím ještě nedokázala vypořádat a srovnat.*“ (Člen organizace, rozhovor č. 5).

„Finance od soukromých osob a firem se shání těžce, zkusila jsem to sama na vlastní kůži. Minulý rok, když nám nájemce zvýšil nájem na tento objekt, tak jsem posílali dopisy se žádostí o sponzoring do různých firem a vysvětlovali, co nás k tomu vede, posílali jsme výroční zprávu organizace. Poslali jsme těch dopisů aspoň patnáct minimálně. Odpověď jsme dostali od tří a to ještě zamítací. S tím, že oni třeba podporují jenom děti, nebo seniory, nebo osoby s hendikepem. Že mají svou vlastní cílovou skupinu, kterou podporují. Proto by bylo nejideálnější, kdyby existovala firma, která se zaměřuje na podporu ženám. To jsme zjistili, že taková existuje, DOVE. Ti dávají hodně na ženské projekty, ale ty to mají ale postavené jinak. Minulý rok to bylo ohledně mentální anorexie a bulimie jako poruchy příjmu potravy. Takže se to shání těžce, buď chtějí dávat peníze na děti nebo na seniory.“ (Člen organizace, rozhovor č. 2).

Název ženská organizace může být proto pro někoho zavádějící, protože se zaměřují i na muže. Z pohledu genderové problematiky, ženská otázka a ještě k tomu sexuální násilí, které v naší společnosti nedostatečně reflektováno jako závažný sociální problém, a jeho vnímání je také pořád ovlivněno hluboce zakořeněnými generovými stereotypy.

6. Interpretace rozhovorů při zodpovězení dvou výzkumných otázek

6.1. Vnímání organizace veřejností a jinými ženskými organizacemi z pohledu členek Élektry

Členové organizace Élektra při setkávání se s členy organizací v rámci Koordony nebo s veřejností zažívají různé reakce. Mají pocit jakoby je na jednu stranu veřejnost litovala, že takovou práci musí dělat, na druhou stranu cítí ze strany veřejnosti a svých „kolegů“ obrovský údiv a úžas, že se touto problematikou zabývají.

„Občas se stává, že když jdu právě na nějakou schůzku, kde je více neziskových organizací, tak vždy se tam najde někdo, komu když řeknu odkud jsem, tak půlka sálu se na mně otočí a vyvalí oči a koukají na mně jestli jsem spadla z višně.“ (Člen organizace, rozhovor č. 2).

Vnímání veřejnosti je často spojené s předsudky jak v genderové problematice, tak i v oblasti sociální práce.

„To jsou předsudky i v sociální práci. Vždy se najde někdo koho to tak trochu vidí, je to jako když pracujete v organizaci na pomoc prostitutkám. Je to vlastně jakoby špinavá práce. Lidi to udivuje, že něco takového vůbec existuje, už jenom proto, že jsme jediná organizace v ČR. Což taky si myslím, že něco znamená.“ (Člen organizace, rozhovor č. 2)

„Pokud někam přijdu a řeknu, že jsem z organizace, která pomáhá sexuálně zneužitým ženám, tak většina lidí ani neví, co na to mají říct, nebo co se mají zeptat, někdy se na nás tváří jako na „chudinky“. Někdy neví jak se k tomu mají postavit. Pak je těžké o tom veřejně debatovat. I když jim to přijde zajímavé, neví jak se k tomu mají postavit. Podle mě je to ale čím dál lepší. Ve společnosti se o tom čím dál víc a mluví. Pro některé je to téma ještě taková neznáma.“ (Člen organizace, rozhovor č. 1).

6.2. Postoje členů organizace Élektra k ženskému aktivismu (feminismu)?

Členové sdružení mají vesměs různé názory na feminismus popřípadě ženský aktivismus. Tyto postoje jsme rozdělila do několika kategorií, které se od sebe navzájem odlišují. Název kategorie má vystihovat hlavní myšlenku výroku, který se pod kategorií nachází, z toho důvodu kategorii blíže nepopisují.

Feminismus je věcí špatné zkušenosti žen s muži

„Abych řekla pravdu, tak já se rozhodně za feministku nepovažuji. Víím, že to hodně stojí na gender studies a podobně. Můj osobní názor je, že muže mám ráda, mám skvělého manžela, a myslím si, že je to vždycky o kompromisu. Ale úplně rozumím ženám, které mají s těmi muži špatnou zkušenost, že nějakým způsobem mají ten životní pocit, úplně přirozený. Vidím to prostě jako důsledek jejich života. S některými feministickými výstupy se neztotožňuji.“ (Člen organizace, rozhovor č. 3)

Feminismus je věcí uznání ženství za plnohodnotné

„Nejsme zastávce toho feminismu, když ženy říkají, že máme právo na to dělat přesně to co muži, ale spíš toho, aby ženy dělali to co chtějí a mohly být opravdu ženami. Aby to ženské bylo uznané a akceptované jako to plnohodnotné jako stejná činnost jako ta mužská.“ (Člen organizace, rozhovor č. 1).

Feminismus prospívá celé společnosti

„...přínos pro celou společnost je veliký, dokonce i pro muže...Přínos pro muže je v tom, že žena, která se dostane do terapie, má možnost ty problémy odbourat. Dokonce i některé ženské organizace poskytují služby nebo aktivity i pro muže, například jako rodičovská dovolená.“(Člen organizace, rozhovor č. 2).

Feminismu je věcí tolerance člověka

„Já si myslí, že jsem člověk tolerantní. Vyhraněný názor na to nemám. Vnitřně mi nevadí tyhle ty ženské aktivity“.(Člen organizace, rozhovor č. 4).

Feminismus jako strašák již vymizel

„V dnešní době se už moc nerozlišuje, která organizace je vyloženě ženská a která není. Myslím, že to už i vymizelo z názvu to ženská. Dřív se spíš hodně dodržovalo to, aby to organizace byla vyloženě ženská, většinu funkcí v ní fakt musely zastávat ženy a musela být přímo striktně pro ženy,... i muži jsou dnes zaměstnání v ženských organizacích. Právě i ta úzce vymezena klientela už není jenom ženská. Řekla bych, že se to rozšiřuje, že ženské organizace najednou začínají být přirozeně pro muže, protože mužské organizace pro muže nejsou, vymizel jakoby ten strašák, že každá ženská organizace je vyloženě feministická, a jsou v ní jenom feministky.“(Člen organizace, rozhovor č. 2).

IV. Závěr

Organizace Élektra si za svojí třináctiletou působnost na občanské scéně vybuodovala velmi slušné postavení jak mezi neziskovými organizacemi jako takovými, tak i ženskými organizacemi s podobným tématickým zaměřením. Élektra začínala jako malá ženská organizace, která neměla dostatek jednak pracovníků na to, aby mohla poskytovat síť služeb, v takovém rozsahu jak si její členové představovali, také neměla dostatek finančních prostředků, aby kapacitu pracovníků mohla zvýšit a prostory, které jí nabídl Magistrát hl. m. Prahy, byly také nedostatečné ba přímo neobývatelné.

Od svého hlavního cíle a zaměření, kterým je pomáhat bývalým obětem s anamnézou sexuálního zneužívání v dětství a obětem znásilnění hlavně formou terapií, neustoupila, ale ještě svoje zaměření rozšířila a stále rozšiřuje také o významnou činnost vzdělávací a informační a se vzdělávací činností související činnost publikační, zaměřenou převážně na prevenci. Tím si organizace a její členové uvědomili, že i když jejich omezená kapacita zaměstnanců nedovoluje poskytnout pomoc všem obětem SZD osobně, také kvůli problému financí, se kterým se organizace potýká po celé období své existence, své šance pomoci znásobí tím, že se soustředí také právě na vzdělávání laické i odborné veřejnosti v problematice sexuálního zneužívání v dětství a tak prostřednictvím vyškolených lidí pomohou také, i když ne přímo, dalším obětem.

Tak jak jsem z výzkumu organizace zjistila, Élektra se svým působením v rámci koalice neziskových organizací (Koordony), může podílet také na vytváření změn v legislativě České republiky a tím tak ještě víc zdůraznit, jak je problematika, kterou se zabývá důležitá a že je nutné ji řešit nejen na půdě neziskového sektoru přímou intervencí, ale hlavně na půdě vlády jasným definováním zákonů.

Tak jak dokládá můj výzkum, o.s. Élektra každým rokem své služby profesionalizuje a rozšiřuje, čemuž přispívá také neustále vzdělávání všech zaměstnanců organizace, jak v problematice SZD, tak v oblasti fundraisingu (i když ten ještě nedosahuje dostatečné úrovně) a také v oblasti zákonodárství.

Počet klientů (převážnou většinou tvoří ženy), kteří se obracejí na organizaci o pomoc každoročně pozvolně stoupá, tak jak lze vidět v tabulce č. 2. (Terapeutická a konzultační činnosti v o.s. Élektra za období 1996 - 1998, 2001 – 2006 str. 41), zatímco ještě rychlejším tempem stoupá počet vyškolených lidí z odborné a laické veřejnosti. Tendence zvyšujícího se počtu klientek, hlavně co se týče krizové intervence, které se obracejí na organizaci o pomoc, lze vysvětlit, jednak zvyšujícím se povědomím o organizaci a její činnosti u veřejnosti, jednak

veřejným otevřením této problematiky a zájmem o ni z pohledu nejen veřejnosti ale i vládních institucí. Také to svědčí o důvěře klientů v organizaci, v její členy a ve služby, které poskytuje.

To, že problematiku SZD organizace reflektuje a řeší zcela vážně, nasvědčuje i poměrně rozsáhlá publikační činnost zaměřená jednak na problematiku sexuálního zneužívání dětí v oblasti prevence a také na zdravotně postižené lidi.

O.s. Élektra se za dobu své působnosti setkala s velkou řadou problémů, které ji neopustili ani v současnosti. Hlavním problémem jsou finance, na kterých závisí celé fungování organizace. Na problém financování se nabalují a s ním souvisí i další problémy, které se navzájem ovlivňují a prolínají. Jedním z takových problémů je tzv. problém zaměření organizace a to převážně na cílovou skupinu sexuálně zneužitých žen. Z pohledu genderové problematiky, ženská otázka a ještě k tomu sexuální násilí, není v naší společnosti dostatečně reflektováno jako závažný sociální problém. Jeho vnímání je pořád ovlivněno hluboce zakořeněnými generovými stereotypy a předsudky, se kterými se při své práci setkávají i zaměstnanci organizace, jak ze strany veřejnosti tak i ze strany „kolegů“ z jiných často i prožensky orientovaných neziskových organizací.

V České republice je Élektra jedinou organizací svého druhu, která pomáhá lidem (hlavně ženám) zneužitým v dětství a tím přímo reaguje na problematiku sexuálního násilí vůbec. Neziskové organizace na pomoc zneužitým ženám nejsou v České republice cíleně zakládány, i když problém sexuálního zneužití v dětství nelze považovat za marginální. O.s. Élektra v této oblasti nahrazuje činnost státu a vyplňuje tzv. bílé místa v problematice sexuálního zneužívání vůbec.

Seznam použité literatury:

- Dolanská, Jiřina, Lada Dvořáková, Daniela Frycová. 2001. *Znásilnění: sborník přednášek k 1. národní konferenci*. Praha: Élektra
- Dolanská, Jiřina. 2002. *Jak ochránit předškolní dítě před sexuálním zneužitím* (pracovní materiály k seminářům). Praha: Élektra
- Dunovský, Jiří, Ondřej Trojan, Petr Weiss. 1997. *Sexuální zneužívání dětí a sexuální násilí: sborník z konference East-West*. Praha: JAN
- Frič, Pavol, Rochdi Goulli. 2001. *Neziskový sektor v České republice*. Praha: EUROLEX BOHEMIA
- Hašková, Hana, Alena Křížková, Marcela Linková. 2006. *Mnohohlasem : vyjednávání ženských prostorů po roce 1989*. Praha : Sociologický ústav, s. 61 -101
- Hendl, Jan. 2005. *Kvalitativní výzkum : základní metody a aplikace*. Praha : Portál
- Hermann, Judith Lewis. 1999. „Týranie dětí“. *Aspekt* 1/1999: 44 – 52
- Chaloupková, Jana. 2002. *České ženské hnutí po roce 1989, čtyři případové studie ženských organizací*, Bakalářská práce; Praha : FHS UK
- Chaloupková, Jana. 2007. *Základní charakteristika prožensky orientovaných neziskových organizací*. Online dostupné <<http://www.genderonline.cz/view.php?cisloclanku=2007010603>> Praha [cit. 1.6.2008]
- Kalousová, Pavlína. 2005. *Napříč společenskou odpovědností firem*. Praha: AISIS
- Matoušek, Oldřich a kol. 2007. *Sociální služby : legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. Praha: Portál
- Müller, Karel. 2003. *Češi a občanská společnost : pojem, problémy, východiska*. Praha: Triton
- Oates-Indruchová, Libora. 1998. *Dívčí válka s ideologií : klasické texty angloamerického feministického myšlení*. Praha : Sociologické nakladatelství
- Rakušanová, Petra, Barbora Stašková. 2007. *Organizovaná občanská společnost v České republice*. Praha : Professional Publishing
- Rektořík, Jaroslav a kol. 2001. *Organizace neziskového sektoru*. Praha: Ekopress
- Renzetti, Blaire M., Daniel J. Curran. 2003. *Ženy, muži a společnost*. Praha : Karolinum
- Sokol, Jan. 2002. „Společnost jako komunikace“. In Marcela Bergerová a kol (ed.). *Občanský sektor: studie a souvislosti: sborník textů*. Moravský Beroun: Moravská expedice, s. 5 - 12

Vajdová, Tereza. 2005. *Česká občanská společnost 2004 : po patnácti letech rozvoje*. Brno: CERM

Vajdová, Tereza. 2003. *Zpráva o neziskovém sektoru v České republice*. Praha. Úřad vlády ČR. dostupné online <<http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=24170>> [cit. 1.6.2008]

Weiss, Petr a kol. 2000. *Sexuální zneužívání - pachatelé a oběti*. Praha : Grada

Centrum ADAM & NICEM. 1996. *Fondy a nadace*. Praha. DataServer. Dostupné online <<http://knihovna.adam.cz/fund96/fondy.htm>> [cit. 1.6.2008]

Martin Hájek. Rok. *Tanec na hraně nože“: strategie konstrukce sociálních problémů; případová studie dvou skupin*, Fakulta sociálních věd UK, Praha; dostupné online <http://sreview.soc.cas.cz/upl/archiv/files/350_105HAJEK.pdf> [cit. 1.6.2008]

Výroční zprávy:

Élektra. 1996. *Neveřejná výroční zpráva za rok 1996*. Praha: Élektra

Élektra. 1997. *Neveřejná výroční zpráva za rok 1997*. Praha: Élektra

Élektra. 1998. *Neveřejná výroční zpráva za rok 1998*. Praha: Élektra

Élektra. 2002. *Výroční zpráva za rok 2002*. Praha: Élektra

Élektra. 2003. *Výroční zpráva za rok 2003*. Praha: Élektra

Élektra. 2004. *Výroční zpráva za rok 2004*. Praha: Élektra

Élektra. 2005. *Výroční zpráva za rok 2005*. Praha: Élektra

Élektra. 2006. *Výroční zpráva za rok 2006*. Praha: Élektra

Internetové servery organizace Élektra :

<http://www.zachrannasit.cz/>

<http://www.centrumelektra.cz/>

<http://www.koordona.cz>

Zákony a usnesení vlády:

Usnesení vlády ČR ze dne 23. června 1999 č. 642 + P, o Zásadách vlády pro poskytování dotací ze státního rozpočtu České republiky občanským sdružením

<http://kormoran.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/A5BEBC3E294CDA59C12571B6006C12AE>

Zákon o dani z příjmu; dostupné online

<<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/dprij/cast2.aspx>> [cit. 1.6.2008]

Členové Kordony:

<http://www.persefona.cz/>

<http://www.magdalenium.cz/index.php?nid=4875&lid=CZ&oid=640585>

<http://www.rosa-os.cz/>

<http://www.amnesty.cz/>

<http://www.acorus.cz/>

<http://zpravodaj-rp.strukturalni-fondy.cz/rocnik-2006/listopad-2006-evropsky-rok-rovnych-prilezitosti-pro-vsechny/magdala>

<http://www.adra.cz/>

<http://www.slezskadiakonie.cz/>

<http://www.opnymburk.cz/>

<http://www.profem.cz/>

<http://www.mostkzivotu.cz/>

Třešňák, Petr. 2008. „Svlékni se a mlč“. Respekt 24 / 2008 (str. 37 - 41)

Příloha č. 1

Logo občanského sdružení Έlektra

Příloha č. 2

Publikace, jejich stručný popis, které za svou téměř 13letou činnost vydalo o.s. Élektra

Incest (sexuální násilí v rodině) (1996)

Popis: Malá brožura pro veřejnost, která obsahuje základní informace o sexuálním zneužívání, jeho definici Radou Evropy z roku 1992 a také to, jaké jsou jeho hlavní znaky a co je doprovází.

Autor: o.s. Élektra

Náklad: nezjištěn

Vydavatel a rok vydání: brožura vznikla za finanční podpory Nadace Fraeuen – Anstiftung, brožuru 1. vydání vydal Koordinační kruh 1996, 2. vydání vydala Nadace ProFem, 1998

Forma distribuce: pro odbornou i laickou veřejností (Élektra, 1996), v současné době není k dispozici

Sexuální násilí a děti I. (1999)

Popis: Brožurka obsahuje základní informace o problematice sexuálního zneužívání.

Autorka v brožurce upozorňuje, že násilí na dětech není žádnou zvláštností a pomoci zneužitým dětem může jen ten, kdo je o problematice informován; seznamuje s tím, co je zneužívání dítěte, jaké jsou jeho hlavní formy, jaké jsou varovné signály sexuálního zneužívání a jeho důsledky v dospělosti, jak pomoci dítěti, které se stalo obětí zneužívání a svěřilo se nám. Autorka zdůrazňuje nutnost prevence a radí, co říci dětem, aby se vyhnuly sexuálnímu zneužití, uveden je též adresář zařízení, na něž je možné obrátit se o pomoc.

Autor: Jiřina Dolanská

Náklad: nezjištěn

Vydavatel a rok vydání: vydalo o.s. Élektra, 1999, za finanční podpory Ministerstva zdravotnictví.

Forma distribuce: doporučená literatura pro rodiče, učitele, zdravotní a sociální pracovníky

Sexuální násilí a děti II. (1999)

Popis: Metodické materiály pro učitele a vychovatele základních škol – vydané v rámci preventivního programu.

Autor: Jiřina Dolanská

Náklad: nezjištěn

Vydavatel a rok vydání: vydalo o.s. Élektra, 1999

Forma distribuce: doporučená literatura pro rodiče, učitele, zdravotní a sociální pracovníky; není momentálně k dispozici

Máš právo na své NE! (2000)

Popis: Výuková videokazeta zaměřená na prevenci sexuálního zneužití nejen sluchově postižených dětí – text je i ve znakové řeči + titulky. Součástí kazety je stejnojmenná brožurka pro dospělé, kteří dětem kazetu předkládají.

Autor: o.s. Élektra

Náklad: nezjištěn

Vydavatel a rok vydání: vydalo o.s. Élektra, 2000

Forma distribuce: k zakoupení v o.s. Élektra; cena 105,- Kč

I já mám právo odmítnout dotyky (2001)

Popis: Ilustrovaná knížka seznamující děti s nebezpečím sexuálního zneužití a přinášející jim rady jak se zachovat v nebezpečných situacích. Knižka byla vydána i jako audiokazeta pro děti s vadami zraku a v braillově písmu pro děti nevidomé. Knižka oslovuje přímo děti, až už proto, že se mohou setkat s nebezpečím sexuálního napadení, nebo může být takto ohrožen někdo z jejich okolí (kamarád/ka, sourozenec,..). Děti se dozví srozumitelnou formou základní informace o lidském těle (součástí brožury jsou i haptické obrázky), o osobních hranicích a o způsobech jak se bránit. Dostanou informace o tom, jak se nebezpečí pokud možno vyhnout a jak se zachovat, když je situace vážná, kde hledat pomoc...

V knize je možné najít mnoho vysvětlení a odpovědí na následující otázky: Co víme o dotycích; Co se všechno skrývá pod pojmem sexuální zneužití?; Který dotyk je možno považovat za normální a který ne?; Sexuální zneuživatel se dotýká intimních částí těla oběti.; Kdo se sexuálního zneužití dopouští?; Hráli jsme si na doktora. Je to špatně?; Ano jsem sexuálně zneužíván(a), ale mně se to líbí.; Proměna sexuálně zneužitého kamaráda nebo kamarádky.; Co dělat, když se vám svěří kamarád nebo kamarádka se svým sexuálním zneužíváním. (doporučte jim odborníka, poukažte na dospělé osoby, nenuťte je však k přiznání, nezůstávejte s jejich sdělením sami).; Řekli vám už dospělí, že máte také nějaká práva?; Závěr – 2 příběhy dvou zneužívaných lidí.; Adresář zařízení, která mohou pomoci a linka důvěry.

Autorka: Jiřina Dolanská. Ilustrace: Kristýna Sataryová.

Náklad: 1500 ks.

Vydavatel a rok vydání: vydalo o.s. Élektra, 2001, za finanční podpory Ministerstva zdravotnictví a nadací Patrik dětem a Divoké husy

Forma distribuce: určena pro děti od 6 let, může být zároveň pomocníkem pro pedagogy, kteří se snaží své svěřence v rámci prevence před sexuálním ohrožením chránit. K dispozici je kniha buď přímo v Centru Élektra za cenu 89 Kč,-. Zvuková kniha a brožura v Braillově písmu je zdarma k propůjčení v Knihovně pro nevidomé K.E. Macana⁷⁵.

Znásilnění – sborník přednášek – 1. národní konference⁷⁶ Praha (2001)

Popis: Sborník, v němž autoři zobrazují pohled na fenomén znásilnění z mnoha úhlů: z hlediska genderu, trestního práva, obsahuje i názor sexuologa, viktimologa, psychologa atd. a zároveň několik informací o tom, jak se k tomuto jevu staví společnost a vlády v jiných státech Evropy. Ve sborníku není zachycen celý průběh konference, byl vytištěn dříve, aby jej mohli dostat všichni přítomní na konferenci a mohli se tak účastnit diskuse.

Autor: Jiřina Dolanská, Lada Dvořáková, Daniela Frycová

Náklad: nezjištěn

Vydavatel a rok vydání: ProFem, Praha 2001

Forma distribuce: sborník byl vytištěn již před konanou konferencí, aby jej mohli dostat všichni přítomní na konferenci a mohli se tak účastnit diskuse; není tam zachycen celý průběh konference, cena 50 Kč,-

---

⁷⁵ Adresa: Ve Smečkách 15, Praha 1, 115 17; otevírací doba: Po – Čt 09:00 – 15:00

⁷⁶ **(10.12.2001)** – konference se konala 10.12.2001 v období Šestnácti akčních dní proti násilí na ženách, byla zaměřená pouze na znásilnění žen.

Sebeobrana ženy (2001)

Popis: Videokazeta seznamující ženy s možnými způsoby napadení a s možnostmi co nejúčinnější sebeobrany. Tuto videokazetu o.s. Élektra upravilo pro potřeby žen sluchově postižených.

Autor: o.s. Élektra

Náklad: nezjištěn

Vydavatel a rok vydání: vydalo o.s. Élektra, 2001

Forma distribuce: k zakoupení v Centru Élektra; cena 105,- Kč

Jak ochránit dítě předškolního věku před sexuálním zneužitím, Praha (2002)

Popis: Metodické materiály pro učitelky mateřských škol, které poskytují učitelkám informace o problematice sexuálního zneužívání, jeho prevenci (jakým způsobem poučit dítě o jeho sexualitě, jeho právech atd.) a v případě již páchaného sexuálního násilí na dětech i jeho řešení. *První část* publikace se zaměřuje na historický kontext zneužívání dětí, definici sexuálního zneužívání, na charakteristiku zneuživatelů, na následky traumatu a vyrovnávání se s ním, na možnosti psychoterapie sexuálně zneužitých dětí. *Druhá část* čitatele stručně provází oblastmi vývojových etap dítěte do 6 let, včetně sexuální role v životě. *Třetí část* se zabývá prevencí sexuálního zneužití dítěte, danými paragrafy trestního zákona k tématu, podporou vytváření správných hranic ve výchově a také s možnostmi jednání s dítětem sexuálně týraným.

Autor: Jiřina Dolanská

Náklad: nezjištěn

Vydavatel a rok vydání: vydala Élektra o.s., 2002, za finanční podpory Magistrátu hl. města Prahy a Copy General (centrum kopírování a digitálního tisku),

Forma distribuce: Publikace je především doplňujícím, pracovním materiálem k seminářům a workshopům pro učitele mateřských škol, které pořádá o.s. Élektra v rámci čtyřletního preventivního programu „Jak ochránit dítě předškolního věku před sexuálním zneužitím“. Cena 105 Kč,-

Šikovná zvířátka (2002)

Popis: Omalovánky, které seznamují děti předškolního věku přirozenou formou s jejich právy a napomáhají k vytváření jejich osobních hranic.

Autor: Jiřina Dolanská; Ilustrace: Lada Poláková

Náklad: nezjištěn

Vydavatel a rok vydání: vydala Élektra o.s., 2002; za podpory Magistrátu hl.m. Prahy

Forma distribuce: k zakoupení v Centru Élektre, cena 20,- Kč; omalovánky určené pro děti klientů, pro děti základních škol

Nejsem tvá oběť (průvodce pro znásilněné ženy) (2003)

Popis: Brožura pro sluchově postižené ženy a také jako zvuková kniha pro zrakově postižené ženy, která seznamuje s důsledky trestného činu znásilnění; s traumatickými příznaky; s tím, jak se vyrovnat se sexuálním napadením; kde hledat psychologickou a právní pomoc atd., a to velmi zjednodušenou a přesto srozumitelnou formou.

Autor: o.s. Élektra

Náklad: nezjištěn

Vydavatel a rok vydání: vydalo o.s. Élektra, 2003

Forma distribuce: momentálně není k dispozici

Další publikace o.s. Élektra

Informační letáky o.s. Élektra pro manžele žen se sexuálním zneužitím v anamnéze (1998)

Neveřejné výroční zprávy 1996, 1997, 1998, 2001

Výroční zprávy 2002 - 2006

Příloha č. 3

Zpráva o činnosti

Výpis všech akcí, kterých se zaměstnanci o.s. Élektra účastnili, nebo na kterých se aktivně podíleli od roku 1996 – 2006

1996

Akce, kterých se pracovníci o.s. Élektra zúčastnili nebo které pořádali

- V Praze začala fungovat 1. terapeutická skupina se specifickým terapeutickým plánem za podpory Nadace ROS. Terapeutický plán byl rozdělen do 12 dvoudenních setkání, které byly ukončené v červnu 1997. Skupiny se účastnilo 12 žen.
- Na Moravě byla bezplatně realizována 2. terapeutická skupina
- O.s. Élektra organizovala přednášku a seminář „Krizová intervence a terapie bývalých dětských obětí sexuálního úsilí“ pro psychology, sociální pracovníky a policisty v České Lípě
- O.s. Élektra se podílelo na založení Koordinačního kruhu prevence násilí na ženách spolu s dalšími organizacemi: ProFem, Gender studies, Bílý kruh bezpečí, ROSA; se všemi jmenovanými organizacemi se o.s. Élektra podílelo na organizaci a průběhu 1. odborného semináře s mezinárodní účastí „Domácí násilí, záležitost nikoli soukromá“, který se konal v listopadu 1996 pod záštitou ministerstva vnitra a Výboru dobré vůle – Nadace Olgy Havlové. Za podpory nizozemského velvyslanectví Nadace ProFem vydala sborník přednášek z této konference
- Účast odborným pracovník o.s. Élektra na týdenním studijním pobytu v Hamburku v terapeutických centrech, zabývající se problematikou sexuálního násilí v rodině. Tato akce byla financována Nadací ROS a Nadací ProFem.
- O.s. Élektra se stává autorem brožury Incest, kterou vydal Koordinační kruh za finanční podpory Nadace Fraeuen – Anstiftung
- Účast pracovníků o.s. Élektra na mezinárodní konferenci o sexuálním násilí konané v Praze

1997

Vzdělávací akce, kterých se pracovníci o.s. Élektra zúčastnili nebo které pořádali

- 1. terapeutická skupina v Praze se specifickým terapeutickým plánem byla úspěšně ukončena. Závěrečné setkání se konalo v červnu 1997
- Začala fungovat 2. terapeutická skupina sexuálně zneužívaných žen v Praze
- 7.10 se uskutečnila konference u příležitosti získání prostor pro činnost o.s. Élektra
- 13.10. účast na přednášce „Jak se pracuje s domácím násilím v Praze.“ Na Evangelické teologické fakultě
- 23.10 se o.s. Élektra spolu s Koordinačním kruhem podílí na Společném prohlášení proti domácímu násilí na ženách. Na tuto akci navazoval kulatý stůl v Senátu ČR v prosinci 1997
- 18.12 účast na přednášce „Žena v politice a veřejném životě“ v Senátu ČR
- účast na 3. mezinárodní sexuologické konferenci v Praze

1998

Vzdělávací akce, kterých se pracovníci o.s. Élektra zúčastnili nebo které pořádali

- o.s. Élektra úspěšně ukončila 2. terapeutickou skupinu sexuálně zneužívaných žen
- otevření 3. terapeutické skupiny sexuálně zneužívaných žen
- o.s. Élektra zahájilo cyklus přednášek, seminářů a workshopů, jak pro laickou tak i pro odbornou veřejnost
- O.s. Élektra vyhrálo soudní spor s Nadací Geriatrie Vamberk, která z důvodu nevyjasněných kompetencí tehdejších členů správní rady poskytla sdružení finanční dar a za několik měsíců jej soudně chtěla vrátit
- 9.10 tisková konference u příležitosti 1. výročí získání nebytových prostor pro činnost Centra
- Centrum zavedlo informační knihovnu
- Vydání informačních letáček pro manžele žen se sexuálním zneužitím v anamnéze
- Účast Centra na petičním slyšení v Senátu ČR k problematice sexuálního zneužití
- Nadace ProFem vydává 2. vydání brožury Incest, jejímž autorem je o.s. Élektra

2002

Vzdělávací akce, kterých se pracovníci o.s. Elektra zúčastnili nebo které pořádali

- o.s. Elektra zahájilo čtyřletý projekt „Jak ochránit dítě předškolního věku před sexuálním zneužitím, v rámci tohoto projektu byly vydány dvě publikace: Jak ochránit dítě předškolního věku před sexuálním zneužitím; Omalovánky Šikovná zvířátka
- 19.1. seminář/workshop na téma „Incest a mýty“ - v rámci vzdělávacího projektu hnutí NESEHNUTÍ, Brno
- 9.3. účast na Benefičním večeru o Afghánistánských ženách, pořádal Amnesty international, Praha
- 22.3. setkání se sociálními pracovníci OPD MČ Praha 11, představení organizace
- 6.4. seminář o.s. Elektry na téma „Sexuální zneužití – mýty versus skutečnost, festival lesbické kultury APRILES
- 7.5. aktivní účast na konferenci rodinných a manželských poradců v Sedmihorkách
- 14.5. Den otevřených dveří a tisková konference o.s. Elektry
- 4. – 5.6. přednášky pro lidi postižené roztroušenou sklerózou mozkomíšní, organizované v rámci SPCCH
- 13. – 17.6. aktivní účast na konferenci „Rape – the forgotten issue“ v Řecku
- 17.6. účast na semináři na téma: Financování NNO ze strukturálních fondů EU
- 29.8. účast na školení pořádané ICN na téma: Jak napsat grant na NROS-PHARE
- 4.9. pracovní jednání na půdě Senátu na téma: Domácí násilí a právní možnosti jeho řešení
- 15. – 18.9. konference East – West
- 23. – 25. 9. 1. workshop vzdělávací části programu Cesta ke stabilitě II pořádaný nadací VIA
- 15.10. aktivní účast na 1. konferenci – Primární prevence sociálně patologických jevů na území hl. m. Prahy, konané pod patronací náměstka primátora hl.m. Prahy Otty Knechnera
- 17.10. beseda se středoškoláky k projektu Nadace Člověk v tísni – OA Kobyličky (obchodní akademie)
- 30.10. – 1.11. semináře u zdravotně postižených osob na téma: Ochrana zdravotně postižených před sexuálním napadením
- 31.10. účast na Trhu NO (NGO market) pořádaném Nadací Forum 2000 a Studentské Forum 2000 pod záštitou prezidenta České republiky Václava Havla a Hlavního města Prahy
- 11. – 12.11. účast na konferenci: Občanská společnost v zemích střední Evropy, aspekty spolupráce mezi neziskovými organizacemi a státem pořádané Fridrich – Bert - Stiftung, Informačním centrem neziskových organizací (ICN) a Zeleným kruhem pod záštitou paní poslankyně Hany Orgoníkové
- 21.11. školení pořádané ICN na téma: Fundraisingový plán
- 26. – 28.11. účast na konferenci Kampaně proti násilí na ženách pořádané hnutím Piata žena, Bratislava
- 29.11. beseda se středoškoláky k projektu Nadace Člověk v tísni – SOŠ Neratovice
- 4.12. školení pořádané ICN na téma: Strategické plánování
- 9.12. aktivní účast na konferenci Sdružení zdravotně postižených O sexuálním násilí
- 10.12. beseda se středoškoláky k projektu Nadace Člověk v tísni – gymnázium Děčín
- 17.12. přednáška pro pracovníky manželských poraden z měst Nymburk, Kolín, Mladá Boleslav

2003

Vzdělávací akce, které o.s. Elektra organizovalo nebo se aktivně podílelo v roce 2003

- 15.3. seminář/ workshop pro děti z minoritních etnických rodin a rodin sociálně či ekonomicky znevýhodněných, navštěvujících o.s. Nová škola
- 25.3. práce na standardech pro manželské poradny a psychologická centra
- 9.4. seminář/ workshop na téma „Jak ochránit dítě předškolního věku před sexuálním zneužitím“
- 9.4. seminář/ workshop na téma „Jak ochránit dítě předškolního věku před sexuálním zneužitím“
- 14.4. supervize metodičky SPCCH Mgr. Hany Nedbalové
- 16.4. seminář/ workshop na téma „Jak ochránit dítě předškolního věku před sexuálním zneužitím“
- 16.4. seminář/ workshop na téma „Jak ochránit dítě předškolního věku před sexuálním zneužitím“
- 19.4. supervize metodičky SPCCH Mgr. Hany Nedbalové
- 20.4. supervize metodičky SPCCH Mgr. Hany Nedbalové
- 20.4. přednáška pro pracovníky manželských poraden z měst Nymburk, Kolín, Mladá Boleslav
- 22.4. aktivní účast u Kulatého stolu ke knize „Jak se vyrovnat se znásilněním“, pořádalo Gender Studies
- 23.4. seminář/ workshop na téma „Jak ochránit dítě předškolního věku před sexuálním zneužitím“

- 23.4. seminář/ workshop na téma „Jak ochránit dítě předškolního věku před sexuálním zneužitím“
- 21.5. seminář/ workshop na téma „Jak ochránit dítě předškolního věku před sexuálním zneužitím“
- 21.5. seminář/ workshop na téma „Jak ochránit dítě předškolního věku před sexuálním zneužitím“
- 26.5. supervize metodičky SPCCH Mgr. Hany Nedbalové
- 27.5. práce na standardech pro manželské poradny a psychologická centra
- 28.5. seminář/ workshop na téma „Jak ochránit dítě předškolního věku před sexuálním zneužitím“
- 28.5. seminář/ workshop na téma „Jak ochránit dítě předškolního věku před sexuálním zneužitím“
- 29.5. supervize metodičky SPCCH Mgr. Hany Nedbalové
- 1. – 4.6. aktivní účast na konferenci 2. Národní konference, 1. Středoevropská konference na téma: „Násilí na dětech“ – pořádaná Růžovou linkou, s tématy Poruchy osobnosti u sexuálně zneužitých žen, Výzkum: výsledky psychoterapie u sexuálně zneužitých žen v dětství, Dlouhodobé následky sexuálního zneužívání
- 8.10. seminář/ workshop na téma „Jak ochránit dítě předškolního věku před sexuálním zneužitím“
- 8.10. seminář/ workshop na téma „Jak ochránit dítě předškolního věku před sexuálním zneužitím“
- 15.10. seminář/ workshop na téma „Jak ochránit dítě předškolního věku před sexuálním zneužitím“
- 15.10. seminář/ workshop na téma „Jak ochránit dítě předškolního věku před sexuálním zneužitím“
- 22.10. seminář/ workshop na téma „Jak ochránit dítě předškolního věku před sexuálním zneužitím“
- 22.10. seminář/ workshop na téma „Jak ochránit dítě předškolního věku před sexuálním zneužitím“
- 4.11. Práce na standardech pro manželské poradny a psychologická centra
- 5.11. seminář/ workshop na téma „Jak ochránit dítě předškolního věku před sexuálním zneužitím“
- 5.11. seminář/ workshop na téma „Jak ochránit dítě předškolního věku před sexuálním zneužitím“
- 26.11. seminář/ workshop na téma „Jak ochránit dítě předškolního věku před sexuálním zneužitím“
- 3.12. seminář/ workshop na téma „Jak ochránit dítě předškolního věku před sexuálním zneužitím“
- 10.12. seminář/ workshop na téma „Jak ochránit dítě předškolního věku před sexuálním zneužitím“
- 16.12. práce na standardech pro manželské poradny a psychologická centra

Vzdělávací akce, kterých se sdružení účastnilo v roce 2003

- 20. – 21.1. školení fundraisingu, pořádané Centrem českého fundraisingu
- 21.1. účast na semináři pořádaném Sexuologickým ústavem, přednášející Prof. Starkhal z Izraele
- 17.3 účast na semináři na téma: „Princip partnerství na komunální úrovni“, konající se pod záštitou starostky MČ Praha 11
- 26.3. účast na zasedání Valné hromady ČRHO
- 28. – 29.3. výcvik pro sociální pracovníci: II. pokračovací kurz krizové intervence
- 1.4. účast na otevření chráněné Kavárny o.s. ESSET na Praze 11
- 10.4. účast na dni otevřených dveří Dětského krizového centra v Zápolí
- 18.4. účast na přednášce „Sociální práce a současné trendy“ pořádané Magistrátem hl. m. Prahy
- 24. – 26.4. výcvik pro sociální pracovníci: II. pokračovací kurz krizové intervence
- 14. – 16.5. účast na „X. konferenci o sexualitě a lidských vztazích“ v Uherském Hradišti
- 19.6. účast na semináři „Ohlédnutí na cestě ke stabilitě“ pořádané Nadací VIA
- 19.6. Trh neziskových organizací – Národní muzeum v Praze
- 4. – 29.8. kurz pro manažerku Centra: účetnictví s využitím výpočetní techniky, pořádané školícím střediskem MAVO, s.r.o.
- 22. – 24.9. seminář VIA: Cesta ke stabilitě
- 2. – 3. 10. celostátní konference: Fórum NNO před vstupem do EU – v prostorách Poslanecké sněmovny a senátu ČR
- 8. – 10.10. seminářem Rodinná terapie ukončila ředitelka dvouleté postgraduální studium gestaltterapie
- 10. – 12.11. 2. odborná konference na téma „Ochrana dětí“ v Selbu v Německu
- 19.11. SPIN: seminář o používání kamery při psychologickém sezení
- 19.11. účast na semináři a kulatém stole, pořádaném Dětským krizovým centrem v Zápolí
- 21.11. VIA: seminář: Databáze dárců – Jak to chodí v praxi
- 24.11. Konference: Žena a média – Fridrich Bert Stiftung

2004

Akce, kterých se pracovníci o.s. Élektra zúčastnili nebo které pořádali:

- 29. – 30.1. účast na mezinárodním workshopu „Sekávání 2004, Cesty k účinnému fundraisingu“ pořádané ICN a o.p.s. Spiralis
- 3.2. jednání s panem Endlerem z Copy General ohledně sponzoringu na rok 2004

- 3.2. jednání s paní Dagmar Lorenz o přednášce na Newyorské univerzitě v Praze
- 9.2. cyklus přednášek pro studenty psychologie na Newyorské univerzitě v Praze
- 14.4. seminář a workshop na téma „Jak ochránit dítě předškolního věku před sexuálním zneužitím“ – preventivní program
- 21.4. účast na panelové diskusi „Domácí násilí – sdílená zkušenost a společné hledání řešení“, kterou pořádal Výbor pro vzdělávání, vědu, kulturu, lidská práva a petice Senátu Parlamentu české republiky, Velvyslanectví Spojených států amerických a ROSA o.s. pod záštitou Viktorie Špidlové
- 22.4. účast na semináři MhmP „Příprava projektu prevence kriminality na rok 2005“
- 3.5. jednání s panem Petrem Kuželem, předsedou Hospodářské komory hl.m.Prahy – ohledně vybavení Centra nábytkem a počítači
- 5.5. účast na jednání MÚ Praha 11 ohledně grantů z EU v rámci regionální politiky
- 12.5. seminář a workshop na téma „Jak ochránit dítě předškolního věku před sexuálním zneužitím“ – preventivní program
- 13. – 15.5. mezinárodní konference v Ostravě na téma „Domácí násilí“, pořádané Slezskou diakonií
- 21.5. jednání v rámci Kampaně proti domácímu násilí s partnerskými organizacemi na půdě o.s. ROSA
- 17. – 19.6. workshop pro psychology, psychoterapeuty a další odborníky: „Intimita a sexualita v terapeutickém vztahu
- 21.6. Konference na Ministerstvu financí „Rozpočtování veřejných prostředků z hlediska rovnosti žen a mužů“
- 23.6. jednání v rámci Kampaně proti domácímu násilí s partnerskými organizacemi na půdě o.s. ROSA
- 30.6. školení ICN – „Psaní projektů a možnosti čerpání prostředků ze Strukturálních fondů EU“
- 16. – 17.9. účast na workshopu „Právní a daňové aspekty fundraisingu“ pořádaném nadací VIA
- 17.9. schůzka KOORDONY v organizaci Gender Studies
- 4.10. účast na „Národním kongresu Aliance proti domácímu násilí“ na téma „Nová praxe a nová legislativa“ pořádaném BKB a sněmovnou Parlamentu České republiky
- 7.10.informační seminář o projektu Daphne II, pořádaná MV ČR
- 15.10. seminář a workshop na téma „Jak ochránit dítě předškolního věku před sexuálním zneužitím“ – preventivní program
- 21.10. poskytnutí rozhovoru redaktorce z TV a rozhlasu Ivě Jonášové
- 25.10. odborná přednáška pro zaměstnance Svazu postižených civilizačními chorobami
- 26.10. workshop s osobními asistentkami pro zdravotně postižené občany
- 1.11. schůzka KOORDONY na půdě Psychosociálního centra Acorus – centra pro pomoc obětem domácího násilí
- 2.11. účast v Českém rozhlasu 6 v pořadu „Na Bělidle“, který byl věnován tématu sexuálního zneužívání v rodině
- 2.11. poskytnutí supervize organizaci v Ústí nad Labem
- 8.11. seminář a workshop na téma „Jak ochránit dítě předškolního věku před sexuálním zneužitím“ – preventivní program
- 9.11. poskytnutí supervize organizací v Příbrami
- 11.11. poskytnutí supervize organizací v Táboře
- 12.11. poskytnutí supervize vedoucí organizace v Litoměřicích
- 16.11. poskytnutí supervize vedoucí organizace v Pelhřimově
- 18.11. schůzka KOORDONY v o.s. ROSA
- 23.11. seminář „Rovné příležitosti žen a mužů pod lupou paragrafů“ pořádaný Českým komitétem pro vědecké řízení v budově ČVTS, Novotného lávka 5
- 24.11. účast na tiskové konferenci konané v kavárně Louvre na Národní třídě, kde byly sděleny výsledky Kampaně proti domácímu násilí a oznámení zložení KOORDONY, pořádané organizacemi angažovanými v kampani (ROSA, Acorus, Profem atd....)
- 9.12. seminář a workshop na téma „Jak ochránit dítě předškolního věku před sexuálním zneužitím“ – preventivní program
- 10.12. seminář a workshop na téma „Jak ochránit dítě předškolního věku před sexuálním zneužitím“ – preventivní program
- 14.12. odborná debata v rozhlasu na stanici Vltava
- 17.12. poděkování zaměstnancům a dobrovolníkům os.s. Élektra za pomoci sponzorského daru od firmy AVON Cosmetics, s.r.o.

2005

Akce, kterých se pracovníci o.s. Élektra zúčastnili nebo které pořádali v roce 2005:

- 13.-14. 1. účast na semináři pořádaném MVČR „Příprava projektů pro program DAPHNE II 2005“
- 20. 1. účast na sociálně - právním semináři na téma „Ochrana osobních údajů klientů“, pořádaným Středočeským krajem
- 22. 2. účast na přednášce členek organizace ROSA o KOORDONĚ (Koalice organizací proti domácímu násilí) v občanské poradně Nymburk
- 24. 2. účast na informačním semináři ke Globálním grantům realizovaným v rámci OP RLZ a JPD 3, pořádaném NROS
- 7. 3. účast na konferenci „Rovné příležitosti pro ženy a muže a neziskové organizace“ – pořádané Gender Studies o.p.s.
- 10. 3. účast na pracovním setkání „Prevence Kriminality na území hl.m. Prahy“ – pořádaném oddělení prevence kriminality MHMP
- 5. 4. pracovní výjezd do Poradny pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy Nymburk
- 13. 4. seminář o spolupráci NNO na Praze 11
- 21. 4. workshop a seminář na téma „Integrace specifických skupin obyvatelstva ohrožených sociální exkluzí“ pořádaný Magistrátem hl.m. Prahy k 2. výzvě v rámci JPD 3 opatření 2 .1.
- 26. 4. pracovní výjezd do Poradny pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy Nymburk
- 12. 5. seminář k čerpání finančních prostředků z fondů EU pořádá MÚ Praha 11
- 18.-20. 5. účast na „XI. Konferenci o sexualitě a lidských vztazích“ v Uherském Hradišti
- 19. 5. seminář „Jak vyplnit žádost o finanční podporu z JPD3“ pořádaný Magistrátem hl.m. Prahy
- 22. 6. účast na valné hromadě České rady humanitárních organizací
- 26.-27. 9. mezinárodní konference na téma Domácí násilí, pořádaná Ligou lidských práv
- 8. 11. seminář a workshop na téma „Jak ochránit dítě předškolního věku před sexuálním zneužitím“ – preventivní program určený učitelkám a učitelům mateřských škol na zemí hlavního města Prahy
- 21. 11. Seminář a workshop na téma „Jak ochránit dítě předškolního věku před sexuálním zneužitím“ – preventivní program určený učitelkám a učitelům mateřských škol na zemí hlavního města Prahy
- 28. 11. Seminář a workshop na téma „Jak ochránit dítě předškolního věku před sexuálním zneužitím“ – preventivní program určený učitelkám a učitelům mateřských škol na zemí hlavního města Prahy
- 29. 11. Seminář a workshop na téma „Jak ochránit dítě předškolního věku před sexuálním zneužitím“ – preventivní program určený učitelkám a učitelům mateřských škol na zemí hlavního města Prahy
- 30. 11. Seminář a workshop na téma „Jak ochránit dítě předškolního věku před sexuálním zneužitím“ – preventivní program určený učitelkám a učitelům mateřských škol na zemí hlavního města Prahy
- 2. 12. Seminář a workshop na téma „Jak ochránit dítě předškolního věku před sexuálním zneužitím“ – preventivní program určený učitelkám a učitelům mateřských škol na zemí hlavního města Prahy
- 3.12. přednáška pro vedoucí pracovníky a cvičitele center a klubů Svazu postižených civilizačními chorobami v ČR
- 5. 12. Seminář a workshop na téma „Jak ochránit dítě předškolního věku před sexuálním zneužitím“ – preventivní program určený učitelkám a učitelům mateřských škol na zemí hlavního města Prahy
- 8. 12. Seminář a workshop na téma „Jak ochránit dítě předškolního věku před sexuálním zneužitím“ – preventivní program určený učitelkám a učitelům mateřských škol na zemí hlavního města Prahy
- 15. 12. Seminář a workshop na téma „Jak ochránit dítě předškolního věku před sexuálním zneužitím“ – preventivní program určený učitelkám a učitelům mateřských škol na zemí hlavního města Prahy
- 17.12. poděkování zaměstnancům a dobrovolníkům o.s. Élektra za pomoci sponzorského daru od firmy AVON Cosmetics, s.r.o.
- 19.12. konzultace s vedením o.p.s. Prosperitas o možných horizontech a nových strategiích v plánování o.s. Élektra

2006

Vzdělávací akce, kterých se pracovníci o.s. Élektra zúčastnili nebo které pořádali v roce 2006

- 11.1. účast na pracovní poradě KOORDONY
- 13.1. účast na školení pořádaném Asociací občanských poraden: Standardy poradenských center
- 16.1. pracovní schůzka s ředitelkou o.s. ProFem ohledně tvorby projektů v rámci ESF
- 16.1. pracovní schůzka s ředitelkou o.s. ProFem ohledně tvorby projektů v rámci ESF
- 31.1. setkání rodinných a manželských poradců na odborném semináři pořádaném o.s. Élektra
- 21.2. školení ke standardům v sociálních službách
- 24.2. účast na přednášce Počítačové informační systémy
- 27.2. školení „Standardy kvality sociálních služeb“
- 28.2. odborný seminář a supervize v Oblastním sdružení Asociace manželských a rodinných poradců
- 3.3. účast na přednášce Základy managementu
- 3.3. účast na přednášce Počítačové informační systémy
- 6.3. jednání s paní Piblovou ohledně možnosti Public relations
- 7.3. jednání na krajském úřadě s panem Petrem Hrubým o možnostech podávání projektů na KÚ
- 10.3. účast na přednášce Základy managementu
- 13.3. školení s Ing. Frnkovou ohledně tvorby projektů v rámci ESF
- 16.3. účast na pracovní poradě KOORDONY
- 17.3. účast na semináři Základy managementu
- 17.3. účast na semináři Počítačové informační systémy
- 24.3. účast na semináři Základy managementu
- 28.3. odborný seminář a supervize v Oblastním sdružení Asociace manželských rodinných poradců v Příbrami
- 30.3. účast manažerky Sdružení na školení ASPI – počítačový program pro právní legislativu
- 14.4. účast na semináři Počítačové informační systémy
- 25.4. odborný seminář a supervize v Oblastním sdružení Asociace manželských rodinných poradců
- 3. – 5.5. účast na celonárodní konferenci Asociace manželských a rodinných poradců v Hejnicích
- 23.5. odborný seminář a supervize v Oblastním sdružení Asociace manželských rodinných poradců
- 24.5. uspořádán celodenní seminář pro polské psychology z Azylového domu Bič razem
- 30.5. organizační otázky a volby v Oblastním sdružení Asociace manželských a rodinných poradců
- 6.6. probraná otázka spolupráce s předsedou České hospodářské komory panem Luděkem Černým
- 13.6. účast na semináři o odcizeném rodiči na půdě MPSV
- 20.6. odborný seminář a supervize v Oblastním sdružení Asociace manželských rodinných poradců
- 21.6. účast na Valné hromadě České rady humanitárních organizací
- 22.6. účast na semináři o sociálních službách na půdě Magistrátu hl.m.Prahy
- 30.6. účast na školení příjemců globálních grantů. Zastoupení Evropské komise v ČR
- 21. – 23.8. semináře a workshopy na téma „Zdravý sexuální život u lidí s postižením cukrovky (diabetes mellitus)“ pořádané o.s. Élektra
- 28. – 30.8. semináře a workshopy na téma „Zdravý sexuální život u lidí s postižením kardiovaskulárního systému“ pořádané o.s. Élektra
- 31.8. účast na pracovní poradě KOORDONY
- 5.9. účast na semináři Realizace projektů JPD3 v budově Nové radnice (MHMP)
- 7.9. Psychoanalyticko-psychotherapeutické symposium v Opočně
- 18.9. účast na přednášce Základy ekonomie
- 18.9. účast na přednášce Základy soukromého práva
- 19.9. účast na přednášce Základy soukromého práva
- 26.9. odborný seminář a supervize v Oblastním sdružení Asociace manželských rodinných poradců
- 13.10. účast na přednášce Základy ekonomie
- 13.10. účast na semináři Základy ekonomie
- 13.10. účast na semináři Základy soukromého práva
- 24.10. odborný seminář a supervize v Oblastním sdružení Asociace manželských a rodinných poradců
- 28. – 30.10. semináře a workshopy na téma Zdravý sexuální život u lidí s roztroušenou sklerózou mozkomíšni“ pořádané o.s. Élektra
- 10.11. účast na semináři Základy ekonomie
- 10.11. účast na semináři Základy soukromého práva
- 13.11. setkání poskytovatelů sociálních služeb na území MHMP
- 14.11. účast na semináři „Standardy kvality v sociálních službách“ pořádaný ICN
- 22.11. účast na semináři k 35. výročí založení rodinné poradny v Ostravě
- 28.11. účast na kurzu informačních technologií ICT (Internet Computer Technologie) v Dobříši v rámci psaní žádostí dotací z ESF

- 28.11. odborný seminář a supervize v Oblastním sdružení Asociace manželských a rodinných poradců
- 18.12. odborný seminář a supervize v Oblastním sdružení Asociace manželských a rodinných poradců
- 19.12. projednání supervizí s dr. Šťastnou a dr. Bašteckou pro o.s. Élektra

Příloha č. 4

Členové KOORDONY a jejich stručná charakteristika

Amnesty International (AI) je dobrovolným sdružením lidí z celého světa, usiluje o dodržování lidských práv po celém světě. AI vede kampaně, pořádá veřejné akce, zastává se jednotlivých obětí bezpráví a usiluje o systémové změny na úrovni států a mezinárodního společenství.

Acorus o.s. provozuje Psychosociální centrum Acorus, poskytující osobám ohroženým domácím násilím pomoc v překonávání nepříznivé sociální situace. Pomoc je poskytována prostřednictvím služeb azylový dům, odborné sociální poradenství a krizová pomoc.

Arcidiecézní charity Praha poskytuje charitní a sociální služby na území naší arcidiecéze, svými zahraničními projekty však tyto hranice daleko přesahuje. Cílem projektu Magdala je pomoci těm, kdo byli ztotožněni a zbaveni své vlastní vůle o sobě rozhodovat, znovu nalézt vlastní důstojnost a svobodu, převzít plnou zodpovědnost za svůj další život. Magdala se právě zaměřuje na pomoc ženám, které provozují prostituci a pomáhá jim při návratu k běžnému životu. Poskytuje účinnou podporu těmto ženám a jejich dětem, aby mohly žít důstojným a smysluplným životem a zmírňuje obtížnou životní situaci, přičemž respektuje jejich rozhodování.

ADRA, o.s. Hradec Králové - Pyramida pomoci a rozvoje je mezinárodní humanitární organizace poskytující pomoc lidem v nouzi. Pomáhá jak při mimořádných událostech (živelné pohromy, válečné konflikty apod.), tak při realizaci dlouhodobých rozvojových projektů (podpora vzdělání, zaměstnanosti atd.). Základním posláním je pomoci lidem v nouzi tak, aby byli schopni převzít kontrolu nad svými vlastními životy a mohli co nejlépe využívat ty zdroje, které mají k dispozici. Usiluje o zvyšování úrovně života a zdraví obyvatel České republiky, rozvojových zemí a všech lidí, kteří naši pomoc potřebují. A to bez rozdílů rasy, pohlaví, vyznání nebo náboženského přesvědčení.

Slezská diakonie je nestátní nezisková organizace, která poskytuje své služby v sociálně - zdravotní oblasti. Svou činnost zakotvuje na praktické realizaci biblických zásad lásky a služby lidem potřebným a lidem v nouzi. V centru pozornosti Slezské diakonie stojí lidé s postižením, senioři, lidé bez domova a všichni ti, kteří se dostali do nejrůznějších těžkých životních situací. Posláním Slezské diakonie je poskytování kvalitních sociálních a sociálně zdravotních služeb potřebným lidem na základě křesťanských hodnot. Slezská diakonie působí na území Moravskoslezského kraje.

Posláním poradny Elpis Karviná, Otrava, Třinec a Havířov dávat lidem naději, že dokáží nalézt východisko z tíživé životní situace způsobené násilím, týráním, zneužíváním, osobní krizí. Pomoc: sociální poradenství; odbornou psychologickou péči; konzultace s právníkem; poskytování informací; kontakty na jiná pracoviště; zprostředkování azylového ubytování; doprovod k lékaři, na policii, k soudu (emoční podpora); preventivní semináře na základních a středních školách

Magdalenium o.s. je nestátní neziskovou organizací na pomoc obětem domácího násilí. Poskytuje azylové služby (Zařízení Helena) pro oběti domácího násilí s dětmi nebo bez dětí, nebo také pro oběti obchodování se ženami.

Občanská poradna v Nymburce poskytuje bezplatné poradenství v oblasti občanského života, lidských práv, sociální oblasti, pracovní právní oblasti a mnoha dalších oblastech.

proFem o.p.s. je konzultační středisko pro ženské projekty, zaměřuje se na poskytování poradenských služeb a konzultací ženským projektům a organizacím. V oblasti ženských lidských práv a násilí na ženách se věnuje politickému lobbyingu, vydávání publikací a bezplatnému právnímu poradenství obětem domácího násilí.

Rosa o.s. se specializuje na poskytování bezplatné, komplexní psychosociální pomoci ženám, obětem domácího násilí. Jejich cílem je uznání domácího násilí jakožto závažného celospolečenského problému a zlepšení systému pomoci ženám, obětem domácího násilí a jejich dětem. Za tímto účelem spolupracuje se státními a zastupitelskými orgány, policií a neziskovými organizacemi zabývajícími obdobnou problematikou v České republice i v zahraničí.

Organizace Persefona o. s. vznikla odloučením programu proti domácímu násilí Ligy lidských práv, který poskytoval pomoc obětem domácího násilí již od roku 1999. Persefona o. s. svými službami klientům/klientkám působí zejména ve městě Brně a regionu Jihomoravského kraje. Celorepublikový dopad činnosti má Persefona ve vzdělávacích a expertních aktivitách, kdy se soustředí na školení širší odborné veřejnosti a upozorňuje na bílá místa v péči o oběti domácího násilí.

Persefona o. s. se podílí na vzdělávacích aktivitách zaměřených na odbornou veřejnost (např. personál zdravotnických zařízení ve městě Brně, terénní romské sociální pracovníky, policisty, pracovníky azylových domů, sociální pracovníky) i na širší veřejnost. Persefona nepůsobí pouze na poli praxe a poskytování služeb, naším cílem je i usilovat o otevřenou a multidisciplinární diskusi o tématech souvisejících s domácím násilím, o tématech, která jsou opomínána či upozadřována a je naší snahou na ně nejen upozorňovat, ale rovněž hledat cesty k jejich řešení. Jedná se o problematiku specifických skupin obyvatel ohrožených domácím násilím jakými jsou senioři, zdravotně postižení, ale i oběti domácího násilí ve vesnických lokalitách či sociálně vyloučených komunitách. Je naším posláním upozorňovat na bílá místa v legislativě související s domácím násilím a podílet se na jejich zaplnění a změnu právní praxe. Upozorňujeme na nedostatky systému sociálních služeb, který opomíná některé cílové skupiny primárně či druhotně postižené domácím násilím kam počítáme děti jako svědky domácího násilí a v neposlední řadě i násilníky, kterým jsou ve světě věnovány terapeutické programy.

Obecně prospěšná společnost Most k životu se sídlem v Trutnově je nestátní nezisková organizace, jejímž posláním je podporovat kvalifikace, a tím i produktivitu práce. Rozvojem a podporováním vzdělávání prostřednictvím rekvalifikačních kurzů pomáháme lidem najít lepší uplatnění na trhu práce a zároveň tak zlepšit i celkovou kvalitu jejich života. Zkvalitněním služeb a rozvojem azylového domu pomáhá řešit závažné životní situace matek s dětmi, které se ocitly v krizových podmínkách.

Společnost poskytuje tyto služby: zajišťování rekvalifikací a vzdělávání pořádání kurzů, školení, přednášek, besed a klubových činností informační služby o pracovních příležitostech, psychickou podporu; pomoc s činností ostatních klubů a neziskových organizací vznikajících v regionu s ním nebo doplňujícím zaměřením poskytování ubytování ženám a jejich dětem v případě tísně, ve svízelné životní situaci

Příloha č. 5

Okruhy otázek pro rozhovor

Vznik a vývoj organizace

Co vás k tomu vedlo, že jste založila tuto organizaci?

Jak sdružení vznikalo? Jaké byly začátky? Jaké jste měla představy o organizaci na začátku, potvrdily se, nebo se nějak pozměnily? Jak se postupně vyvíjely?

Cíl a cílové skupiny

Jaký je cíl a zaměření organizace, změnil se nějak od založení organizace? Proč právě takový cíl, co vás k tomu vedlo? Jak své cíle prosazujete?

Na koho se organizace zaměřuje? Komu své služby poskytujete? Mezi vaše klienty patří i muži, když jste ženská organizace? Od jaké doby poskytujete poradenství i pro muže – oběti sexuálního zneužívání v dětství? Když ne proč? Přizpůsobili jste tomu i svou činnost?

Činnost organizace a její hodnocení z pohledu členek

Jakými činnostmi se organizace zabývá? Širší popis všech činností?

Vaše dosavadní úspěchy popřípadě neúspěchy?

Spolupráce s jinými (ženskými) organizacemi

Spolupracujete s nějakými dalšími organizacemi v rámci České republiky nebo v zahraničí?

S jakými a jak tato spolupráce probíhá, jakou má tato spolupráce podobu?

Jak tuto spolupráci hodnotíte?

Prezentace organizace vůči veřejnosti

Jak se dostáváte do povědomí lidí a informujete o svých službách?

S jakými překážkami a bariérami se při tom setkáváte nejčastěji?

Máte zkušenosti s médii – na jaké úrovni spolupracujete?

Jak si myslíte, že vás a vaši činnost hodnotí široká veřejnost a státních instituce?

Financování

Jakým způsobem získáváte finance na svou činnost?

Jaké jsou vaše hlavní finanční zdroje?

Potýkáte se často s problémem financí? Když ano - proč?

Sebereflexe

Čím to podle vás je, že organizace věnující se touto problematikou vznikla (až) v 90. letech 20. století?

Považujete se za ženskou organizaci? Případně proč?

Jaký máte vztah k feminismu (k jakému feminismu)? Jak tento pojem chápete a jak mu rozumíte?